

Beke Sándor

MOLNOS ZOLTÁN —
SZÜRREALIZMUS
MESTERFOKON

*35 éves
az
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó*

A könyv borítóját **Szász Csaba** tervezte
Az első borítón Molnos Zoltán fotóját
Dávid Attila készítette
A melléklet egyes fotóinak szerzői:
Bartha Csilla, Bálint Róbert és Dávid Botond
A hátsó borítón Molnos Zoltán
Picasso című festményének a részlete

Beke Sándor

**MOLNOS ZOLTÁN —
SZÜRREALIZMUS
MESTERFOKON**

*Beszélgetés a mesterrel
művészetről, pályáról, életről*

**Erdélyi Gondolat Könyvkiadó —
Erdélyi Toll
Székelyudvarhely 2026**

**AZ ERDÉLYI GONDOLAT
SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA**

**Beke Sándor (igazgató) • Brauch Magda
Cseke Péter • Csire Gabriella • Gábor Dénes
P. Buzogány Árpád • Péntek János**

.

ERDÉLYI TOLL

Irodalmi és művelődési folyóirat

Főszerkesztő: **Beke Sándor**
Szerkeszti: **Brauch Magda, Csire Gabriella**

© Beke Sándor, 2026
© Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, 2026
© Erdélyi Toll, 2026

ISBN 978-606-534-132-6

www.erdelyigondolat.ro

A beszélgetés tárgya

MOLNOS ZOLTÁN MŰVÉSZETE

Molnos Zoltán a 20. század végi és a 21. század eleji nemzetközi szürrealista mozgalom aktív és meghatározó alakja. Művészetében fegyelem és rend honol, összhang, mely a tudatalatti szemléletéből, a „káoszból” tör fel. Egyedi alkotásai harmonikus hangulatúak, mélyből érkezők, őszintén kitárulkozóak, s pacifista üzenetűek. Ő az építő békepárti művész, aki a mondanivaló által feltárja és vászonra vetíti a lelkében feldolgozott világ jelenségeit. Lírai megjelenítésű absztrakt munkáit ragyogó formaábrázolás, aprólékos részletgazdagság és szárnyaló képzelet jellemzi.

Kompozíciói fenséges színhasználatúak, isteni világossággal, ragyogó fénnel áldott felületűek, érzelmi töltetésűek, sok helyt bensőséges, átívelő lelki kapcsolatokat tükröznek. Festményeinek érzelmi és meditatív hatásuk van, mestermunkáiban — a modern tartalomban — filozófiai mélységek lakoznak. Látásmódja sajátos, műveinek hipnotikus ereje van.

A régi időket idéző festményei nosztalgikusak, elkápráztatják a szemet, közöttük csodálattal lehet ízlelgetni a letűnt korokat is felidéző portrékat, melyek a történelem dicső vagy zavaros csapásain utazásokra hívnak az elmúlt századokban.

A kulturális gyökereire összpontosító Molnos Zoltán beszélő portréi ezek: innen, a történelmi kellékek közül királyok, fejedelmek, uralkodók szólnak. Ezek az alakok életszerűek, a vásznonról adnak hangot: mikor az ősökkel beszélnek az adott korban, szavuk tiszta, és számunkra minden mondatuk intelem, derék közvetítés az utókornak. Néhol írókat, költőket vagy klasszikus nagyságú művésztársakat jelenít meg — a művészet legmagasabb fokán örökíti meg őket az utókornak.

Egyes festményei az ókor történelmi zónájába kalauzolnak, néhol antik elemeket, piramisokat, ókori oszlopokat, a keleti múlt csendes birodalmában mélyen alvó homoksivatagokat ötvöznék szemünk elé. Molnos műhelyében a barna, mélybarna tónusokkal telített munkák mintha évszázadok óta a régi nagy mesterek által az örökkévalóságnak lennének hátrahagyva.

A szürrealizmusra jellemző álomszerű világ a Molnosé. Öntörvényű alkotó, aki egyedi stílussal és látnoki erővel rendelkezik, békés szürrealizmusában megéléseit, belső, tudatalatti világát könnyedén és bravúrosan alakítja át vizuálissá, munkái mély szakmai alázatról tanúskodnak.

Alkotói technikája igényes, mindig kifinomult, a látszólag nyugodt művész lelkivilágának türelmes feldolgozásait követik.

Festményei az ember tudatának legmélyebb rétegeit hozzák felszínre. Békés szürrealizmusában belső megélései könnyedén öltenek fizikai formát, alapos finomságú kidolgozottság és vizuális ritmus jellemzi alkotásait.

Képi nyelvének érzelmi és lelki muzsikája van. Festményein érezni az ecsetvonások lüktetését, a színdallamok dinamikáját, a pontos vonalvezetés élénk melódiáját s a rímelő színeket. Látomásos festményeit különös, halk csend-szigetek ékesítik, ahol a művész szürreális világában nyugodtan megpihenhet a tekintet.

Molnos Zoltán maradandót, időtálló alkot. Modern, szürrealista látásmódja nem más, mint ötvözete az európai festészeti hagyományoknak.

Hit, szeretet és bizalom jellemzi a szerzőt. Egy férfias, bariton hangú beszédes művészet az övé, az általa is említett „Kreátor” árnyékában, háttérében.

*

A Molnos Zoltán — szürrealizmus mesterfokon. Beszélgetés a mesterrel művészetről, pályáról, életről című könyv a szürrealizmus beszélgető-gyakorlati művész-kalauza, művészettörténeti sétány az esztétika határmezsgyéjén. Tankönyv, útmutató, segédkönyv, művészeti napló, katalógus, emberi dokumentum, teljesség-kronológia, a nemzetközi kortárs festőművészet kis „kicsodája”, egy szakmai közeg nagyjainak a bemutatása, egy fel-emelő és élményt nyújtó művészet „nemzetköziség”-hangulatú memoárja.

Ez a könyv a molnosi festőiskola „tanfolyamának” párbeszédese leckéit tartalmazza, de egyben korrajz is, gördülékeny olvasókönyv és őszinte szakmai önvallomás, egy olvasmányos „kisregény”, melyben a kérdésekre adott válaszok művészettörténeti fogantatásúak.

Ez a beszélgetőkönyv a szakmai tapasztalat nyitott könyve, vallomások művészet, tanúságtétel szakmai alázatról és kitaratásról, a Molnos Zoltán műtermének ablakán betérő napfény útja, a mesterség iránti elkötelezettség küzdelmes ötven évének krónikája, egy élményt nyújtó és felemelő világszintű művészet mestere általi bemutatása.

Ez a kötet egyben dokumentumkönyv: a világhírű művésztársak és a tárlatmegnyitók íróinak elismerő méltatásai, részletes vagy mély, személyes hangvételi, művészettörténeti értékű esztétikai elemzései, szakmai írásai, intellektuális megközelítésű, a festmények hatását és érzelmi tónusait közvetítő és kiemelő — a könyvben időrendi sorrendbe szedett — vélemények Molnos Zoltán művészetéről. Ez a felvázolt hiteles korrajz egy olyan kordokumentum, mely bár ritkaságszámba menően, de már életében halhatatlanná teszi, s a világ legkiemelkedőbb szürrealista klasszikusaihoz méri a székelyudvarhelyi festőművészt.

A beszélgetőkönyv a Kárpát-medencében élő székely nép egyszerű fiának a művészeti naplója, őszinte önvallomása, a világhírnévnek örvendő festőművész útjának, állomásainak a bemutatása, a Molnos-univerzum feltárása, s a művész szemléletének, belső megéléseinek vallomások megnyilatkozása. ...És nem utolsósorban a provincia kishitűségéből a munka és Isten által a szürrealizmus Parnasszusába feljutott alkotó kiemelkedő művészetének, sorsának és pályájának a leírása.

Beke Sándor

A beszélgetés

Molnos Zoltán festőművész lakása felé tartok Székelyudvarhelyen. A Szent Miklós-hegyen megkondult a Szent Miklós-templom harangja. A déli harangszó isteni leheletként ereszkedik a városközpontra, majd az ég felé emelkedik, hogy Istennek üzenje a mindennapi természetes csodát: a huszonegyedik század elején lelkükben felcsendült imákban székely útkereső emberek hálaadásai szállnak az ég felé a fohászbán.

Festői pályájának ötvenedik évfordulóján, a Sétatér utcai lakásában beszélgetni készülök a Mesterrel, Molnos Zoltánnal, akit itt, a Hargita alján, már több mint hatvan éve Isten mindenféle jó tulajdonsággal megajándékozott, hogy világszintű művészetével — a vidéki kortárs alkotók fölé emelkedve — hírnevet hozzon népének, gyökereinek és a családnak.

Út közben, az öreg Székely Athén utcáin, miközben ismét megérint a vidékiesség szele, mindinkább szigorúbban tudatosul bennem a hatalmas Molnos-életmű értéke. Az a művészi érték, mely munkásságában mindig mérce volt, olyan szent mérce, mely sosem volt a szinuszgörbén lejtő s megalkuvó. Mert Molnos mindig tudta: a művészi értéknek súlya van, esztétikai mércéje, többdimenziós síkon futó értelmezési esélye, mély határfokú üzenete. Ezért lett művészete világszínvonalú s maradandó.

S mi is tudjuk: a vászonra felkerült festék nem mindig elég, a művész technikai bravúrjával s műveltségével párosuló fantázia kell kísérje, rengeteg tapasztalat és tudás, hit, szerénység, szeretet és alázat, érzék, jelenségeket magas szinten értelmező lelkivilág.

Molnos Zoltán egy csodálatos nép fia. A szép, ősi és szent tér ábeli világának ember-művész teremtménye. Adjunk hálát a sorsnak, hogy itt él közöttünk, hogy itt alkot, s Székelyudvarhely nevében köszönjük meg Neki a felbecsülhetetlen értékű nagy nyomtatott betűkkel írt MŰVEKET, ALKOTÁSOKAT.

A művész tágas és világos műtermében vagyok. Az alkotó színhely faláról festő korszakainak válogatott, híres festményei köszöntenek: *A kávédaráló*, *A csend hangja*, a *Pegasus*, *Picasso*, *Salvador Dalí*, *Fuchs*, az *Isten fia*, az *Ajtókilincs*, *Dá-*

lia, *A síró Szűz Mária*, a *Hegedű-nász*, a *Táltos*, *Az öreg szé-
kely*. A terem közepén két festőállvány díszel: egyik, a Ve-
restói Árpád képzőművész ajándéka, a Haáz Rezsőé, a szé-
kelyudvarhelyi múzeum alapítójáé, a másik egy impozáns
olasz gyártmányú festőállvány, egy kisasztalon Michelange-
lo *Mózes* szobrának gipszből készített fejrészlete, s egy családi
örökség, rokokó stílusú mini fotel, melyben kényelembe he-
lyezve magam, a művésszel szemben ülve — a műhely kelle-
mes festék- és oldószer-illatában — beszélgetni készülök, s
faggatom:

**(1.) — Kedves Zoltán! Bárkik is vagyunk, bármit is va-
lósítottunk meg az életben, ha akarjuk, ha nem, minden
életnek, minden földi történetnek, minden csodának van
egy kezdete, egy olyan kiindulópontja, mely életünkben a
legbámulatosabb és a legszebb, s mely Isten teremtő
munkájához, a születéshez vezet vissza...**

— Nem tűzijátékkal várták a születésemet, bizonyára ha-
muból lettem!

Rózsa utca tíz szám! A szülészetről ide vittek haza, a ház
hazám lett, életutam meghatározó kísérője. A szé-
kelyudvarhelyi Csonkavár melletti szülészeten hozott világra édes-
anyám, második gyermekként. Négy évvel idősebb nővérem
februári születésű, én január tizenhetedikén léptem kapcsola-
tba a kinti világgal, ezerkilencszázhatvankettőt írtak. Nagy
súllyal születtem, mesélték, vastag réteg zsiradék fedte tes-
tem. A szülészeten a kiegészítő személyzet engedélyt kért
édesanyámtól, hadd kenjenek a zsírból az arcukra, állítva,
hogy nagyon tápláló az arcbőrre. Így, meleg anyai simogatások
közepette fedeztem fel új világomat.

**(2.) — A gyermekkori emlékképek maradandó színes
foltokat hagyhattak a lelkemben...**

— Születésem utáni emlékeim a homályból olyan három-
éves koromtól domborodnak ki. Édesanyám haja barna volt,

édesapámé meg fekete, amit nővéremmel együtt mindig fájlaltunk: miért nem lett a miénk is olyan? Én ráadásul kiskoromban szőke hajjal villantam meg. Azt mondják, hiperaktív voltam, alig lehetett követni.

Felnőttkoromban egyik volt szomszédunk, Firtos Barna bácsi mondta: „— Én két gyermeket felneveltem, most négy unokám van, de én még egy olyan gyermeket, mint te, azóta sem láttam! Még a bokor mellett voltál, s már a fa tetején látlak. Szóltam, jöjjenek ki, nézzék meg, hol vagy, de te már a Vargapatak partjánál dobáltad a lapos köveket a víz tetején”.

Emlékszem, hogy nagyon szerettem volna magamnak egy halbicskát; az üzlet vitrinjén keresztül láttam naponta, ahogy óvodába vittek. Később már egyedül mentem óvodába, egy lejfel a zsebemben. A Kossuth utcai kenyérboltban erre a pénzüsszegre egy mákos kiflit és egy kicsi zsemlet adtak, így biztosították napi tízórait. Kistáskámban volt az összecsukható pohár, ingünket pedig piros masni díszítette.

Ezt a „perpetuum mobile”-viselkedésemet nem mindig díjazták az óvodában. Pontosán nem emlékszem, mit tettem, de tudom, hogy egyik alkalommal a kisszékhez kötöztek, ahogy a cowboyfilmekben látni. Mindenkit hazavittek már, de én még mindig ott voltam; azt mondták, ez a büntetésem, hadd lássák a szüleim, hogy itt nem bírnak velem. Egyedül üldögéltem az óvoda nagytermében, csendben is voltam, mindaddig, amíg ki nem próbáltam a „lipinkázást”. Láss csodát, sikerült talpra állnom, és mint csiga a házával, előrehajolva elindultam.

Bátran és észrevétlenül kísértáltam ezzel a teherrel. Mire észbe kaptak az óvónők, én már a Kossuth utca közepén jártam. Az óvoda épülete az utca végén, a görög katolikus templom mellett volt. Útközben néha kicsit megpihentem; a járókelők, akik láttak, hol nevettek, hol megrökönyödve figyeltek, többen felháborodtak, hogy micsoda dolog ez: menni a székhez kötözve... Már majdnem a Kossuth utcai nyomda épülete előtt értek utol a kétségbeesett óvónők és takarítónők, hiszen egész csapat állt össze a keresésemre. Kaptak is hideget-meleget a jelenlévő felháborodott kommentálóktól. Miután elengedtek az óvónők kezéből, végképp szabad lettem, én pedig úgy sétáltam haza, mintha mi sem történt volna. Szüleim is később tudták meg a történetet. Másnap az óvodában azt mondták az óvónők,

hogy ilyet soha többé ne tegyek. Gyermekként azt gondoltam magamban: „Hát ti kezdtétek, ti kötöttetek meg, nem én magam!”

A halbicskát jóval később kaptam meg; addig féltettek, várták, hogy nagyobb legyek. Amikor én az első osztályt kezdtem, a nővérem már végzett a negyedikkel. Az ő tanító nénijének kellett volna engem is tanítania. Édesapám Bukarestben végezte az egyetemet, jól tudott románul is, és azt a döntést hozta, hogy a gyermekeinek ne legyen hátrány, hogy nem ismerik az állam nyelvét. Így engem román osztályba íratnak, és a nővéremet is átíratják. Így lett a híres fogorvos, Dr. Venczel Kálmán felesége, Eugenia néni a tanító nénim, de néha Fekete Berci tanító bácsi is tanított. A mai Mária Valéria épületébe jártunk, ott volt az osztályunk.

Néhány ismerősömmel az óvodában is társak voltunk, így már itt is baráti kört alkottunk. Volt néhány „kicsi tanító néni” is, ők a pedagógiai líceum diákjai voltak, akik önkéntesen foglalkoztak velünk. Így német órára is jártunk, tanítottak táncolni, szerepeltünk az iskolában és a művelődési ház színpadán is. Az egyik előadáson csodás öltözékekkel udvari bolond szerepet kaptam, a vállaimon kis csengettyűkkel, amik a mozgástól csilingeltek. Sikeres produkciónak látszott. Egy adott pillanatban a színpad közepén bukfacezennem kellett; ezt többször gyakoroltuk, de soha nem beöltözve. Senki nem gondolt arra, hogy élesben szerepelve azok a csengők bizony jól megnyomják majd a vállamat. Az előadás után hatalmas tapsot kaptam. Utólag mondták a szüleim, hogy nagyon édes voltam, még akkor is, hogy látszott rajtam a sérülés: „— Ugyan fáj, de te sziszegve is folytattad a szöveget”.

Amikor már annyira felnőttem, jól tudtam használni a rollert. Ez időtől már szívesen segítettem az idősebb szomszéd néniknek is: pillanatok alatt elintéztem nekik a kenyérvásárlást. Megtiszteltetésnek vettem a bizalmukat, hogy rám bízzák a mindennapit és a bevásárlásra adott pénzüket. Maradékta-
lanul kezükbe adtam a visszajárót, szolgáltatásomért nem kértem soha semmit, de megkaptam helyette mérhetetlen szeretetüket.

A vakációim is kalandosak voltak. Szinte sehová nem kíváncsi voltunk, annyi mindent megadott a környezetünk. Volt rá

eset, hogy szüleim elvittek szülőfalujukba, Korondra; nővérem nagyon szerette ezt a kis sóvidéki kiruccanást, én viszont a szomszédban csak a vidám Horváth bácsit hallgattam: „— Zoltika, te ne menj haza, jól megleszünk itt! Átjössz hozzám, bélyegezünk, megtanítunk römizni, velünk vacsorázol”. Persze, hogy ezt válaszoltam: „— Hoztak és visznek, Horváth bácsi, én nem maradok Korondon”.

(3.) — A szülői ház és a gyermek-művész utcája, a Szent Miklós templom mögötti Rózsa utca milyen múltbeli élményeket őriz gyermekkorod emléksokrában?

— *Emléktöredékek a Rózsa utcából* — ezzel a címmel is kezdhetném válaszomat... Rózsa utca! Nem tudhattam, hogy földi paradicsomba kerülök. A telkünk a ház frontjától a hátsó udvarig, a Varga-patakig tartott. A Papkert dombja volt a túlsó oldal, csiklandozta állandóan a szorgos patak csobogó vize. Szitakötők varrták néha össze a két partot, s a nagy köveket úgy helyezték el a patakban a felnőttek, hogy azokon óvatosan átjutottunk a túlsó partra. A római katolikus templom tornya jól látszott, keresztjével támasztotta a fényt; denevérhangan sikoltottak a harangok, megtörték a csendet reggel, délben, este, félkor, egészkor...

A Papkert csodák kertjének bizonyult. Rippadoztunk, csiripeltünk a madarakkal együtt, a szabadság és a természet ölelése óvott bennünket. Aztán jöttek a téli szánkózások, és nem is akárhol, hanem profi pályán, mert a nagyobbak esténként kútvízzel locsolták, emiatt félelmetesen gyors és kockázatos volt, mégis kitartóan használtuk. Na, meg a dombokat olykor akár kétméteres hó is borította; felugrottunk, és félmétereket süppedtünk, majd segítettük egymást kimászni belőle. Ha eljött a tavasz, nyílt a hóvirág, ibolya, kankalin, margaréta, számtalan vadvirág, s a virágba boruló gyümölcsfák ékesítették a domboldalt. A patak medrén nyílt a picus, mindenkit megbabonázva, csak úgy szárnyaltunk a gyönyörrengésben.

Óvatosak voltunk, vigyáztunk, ne tapossuk le a fűvet. Rendszeresen jöttek a Szentimre utcából lovas szekérrel, lekaszálták a fűvet, majd száradás után megrakták a szekeret —

mintha egy nagy ház mozdult volna, úgy költözött el. Emlékszem, egy vastag bajszos bácsi, mindig posztó székely nadrágban és fekete lájbiban vezette a szekeret. László Ignác, a főesperes, gyakran sétáltatta azon a helyen a farkaskutyáját, s ha ott voltunk, csak annyit mondott: „— Arra kérlek benneteket, ne törjétek le a faágakat! A termények váljanak egészségetekre”. Hálásan köszöntük a főesperes úrnak, de a faágakra szaporán másztunk fel mindig, valahányszor megjelent a számunkra ijesztő, hatalmas termetű eb.

Utcánk hátsó vége találkozott a Kerekerdővel. Volt ott futballpálya, lehetett szalonnát sütni, a patakban a felnőttek horgásztak. Olykor vadászlesre is elvittek minket; nyulak, őzek, szarvasok, vaddisznók, fácánok jártak ott, ritkán még medvenyomokat is mutattak nekünk.

Otthon fával tüzeltünk. Eleinte nem volt senkinek vezetékes vízellátása, így mindenki a közkútról hordta a vizet; a Rózsa, az Iskola és a Szentimre utca elágazásánál volt a közkút. Ott találkoztunk, kezünkben kisebb-nagyobb vödrökkel, hiszen, ha a napi szükségletet megoldottuk, dicsérettel járt, sőt, meg is hálálták szüleink: a kapott aprópénzből párnacukorkát tudtunk vásárolni a Rózsa utcai „menő” kisboltban.

(4.) — A gyermekkort, mint élet-korszakot egyfajta „ártatlanság”, „tisztaság” jellemzi: a körünkben élő embereket nem kategorizáltuk, nem a származásuk és a különböző ideológiák alapján szemléltük és kezeltük, hanem természetesen, emberi, baráti, jó szomszédi kapcsolatok alapján. Egyik magánbeszélgetésünk alkalmával említetted a Rózsa utcai több nemzetiségű (örmény, román, zsidó, szász) szomszédokat, lakosokat, akikkel testvéri szeretettel, jó szomszédi viszonyban és harmóniában éltetek együtt...

— Kisgyermekként nem ismertük mi az, hogy nemzetiség. Csak fülünknek szólt érdekesen néhány név: Dulicsek, Pollacsek, Dolvig, Kabdebó, Tóti, Trandafirescu. Utólag tudtam meg, hogy voltak köztük zsidók, örmények, románok, cigányok. A Phlepsék németek voltak, ők az utcán is egymás közt

németül beszéltek. Izsák Ibi néni édesanyja héberül beszélt, nehezen volt érthető, amit úgymond magyarul mondott.

Lootz Irénke néni, az utca zongoratanárnője német nyelvet is tanított, én a nővéremmel együtt zongorázni tanultam nála. Irénke szinte angyalnak számított, olyan kedves lélek lakozott benne. Soha nem ment férjhez, vőlegénye a háborúban hunyt el, emiatt az utolsó kívánsága az volt, hogy menyasszonyi ruhában temessék el. Lakásába ritkán szűrődött be a napfény, hiszen ablakait vastag szürke lópokróccal fedte, bútorait pedig fehér védővászonnal takarta le, ezek a bútorok formájára voltak elkészítve. Mindig rejtélyes élmény volt számomra Ibi néni házában találkozni. Diákjait minden alkalommal megajándékozta saját készítésű süteményeivel, tortával, sült almával vagy más gyümölccsel, meg finom gyümölcshabbal, málnával vagy ribizlivel. Szigorú szabályai voltak Irénke néninek: zongorázás előtt mindig kékszeszes vattával precízen letörölte ujjainkat, melyek azután tisztán csúsztak az elefántcsont billentyűs zongorán. Emlékszem, a zongora hangját félkor és egészkor a hatalmas falióra kísérte.

Volt dadogós Miklósunk, csókákat tartó Dénes bácsink, Trandafirescu néni gerléket szelídített. Az utca hátsó portáin belül sok háziállatot tartottak: lovakat, teheneket, bárányokat, kecskéket, tyúkokat, ludakat és kacsákat — az utóbbiakat a patakra is kiengedték. Szóval ez az utca egy kisebb méretű Noé bárkája is volt, itt szinte mindennek volt párja, csak az utcának és a szomszéd Irénke néninek nem. Szóval páratlanok voltak a mi szomszédaink... Például Karcsi bácsi lovai olyan szelídek voltak, hogy álló helyzetben átbújhattunk alattuk — megjegyzem, ma már nem tenném ezt.

A nyolcas szám alatti szomszédunknál, Ibi néninél fiatal pár bérelt lakrészt. Ibi néni tanítónő volt, férje, Gyuri bácsi rajztanár. Észrevette, hogy gyakran rajzolgatok, festek az udvarunkban lévő filagóriában, ezért gyakran átemelt a kerítésen és együtt festettünk. Egyszer Ibi néni szólt szüleimnek: „— Nézzenek oda, hogy fest mókázva a két gyermek!” — hiszen Ibi néni szemében Gyuri bácsi gyógyíthatatlan óriásgyermeknek számított.

Ugyanazon az udvaron bérelt szobát Benedek Rózsika néni is, a híres gyermekíró, Benedek Elek unokatestvére; gyakran mesélt róla, s olvasott fel meséiből nekünk.

Nagyszüleim korán elhunytak, csupán anyai ágon élt nagymamám, de ő élete nagy részét Nagyszébenben töltötte, vele is ritkán találkoztunk. De az élet megajándékozott egy pót-nagytatával, jó szomszédunkkal, név szerint Horváth Ferencel. Ferenc bácsi felesége Potyi néni volt, aki remekül főzött-sütött minden nap. Amikor elkészült a sütemény, Feri bácsi mindig szólított: „— Zoltika!” — és az elválasztó drótkerítés felett máris nyújtotta át a friss süteményt. Ezt a gesztust sokszor kísérte még egy kis ajándék is: játék, datolya, füge, s mindenfajta édesség. Feri bácsival többször sétáltam a városban, reggeli után rendszeresen a borbélyüzletbe mentünk; őt borotválták, engem meg utána a magasított párnára ültetve megfésültek, az egy szál kilógó hajszálamat ollóval megigazították, s be is „pacsuliztak”. A „Kalandra fel!” programhoz készen álltam, fel voltam tuningolva.

Feri bácsi. Feri bácsi órás és ékszerkereskedő volt, roppant elegánsan öltözött, kezéből a sétapálca soha nem hiányzott, olykor kalapot viselt, öltönykabátja felső zsebéből soha nem hiányzott a díszszekendő, melynek színe mindig talált a nyakkendőjével. Feri bácsi 190 centi feletti ember volt, valószínűleg filmsztárkinézetű, ilyen nagydarab embereket csak az amerikai filmekben lehetett látni. Ő vitt be először a katolikus templomba, a Szent Miklós-hegyre, vagyis a szomszédokhoz... A katolikus temető a Papkert szomszédságában volt, minden temetkezési szertartást tisztán hallottunk otthonról; akkoriban fűvös hangszerek és hegedű hangja is kísérte a ceremóniát. Emlékszem, a temetésekkor mindig félttem, igyekeztem elbújni ilyenkor, attól tartottam, nehogy elkapjam a halált. Utólag tudtam meg: már születéskor elkaptam...

Feri bácsi sokat szidta a rendszert, az orosz kommunizmust. Egyszer, valahol, meggondolatlanul elszólta magát, hogy bizony neki a fásszínben több kiló arany van elásva, és ez nem maradt sokáig titok. Jöttek a hatóságok, kirámolták a fát, majd ázni kezdtek, s miután megtalálták az aranyat, elkobozták. Feri bácsi agyvérzést kapott, újra kellett tanulnia beszélni, járni. Sokszor elkísértem őt rehabilitációs sétára a Papkertben Buksi kutya kíséretében, ami úgymond a mi közös kutyánk volt.

Néhány éves logikámmal természetesnek tűnt az a szimbiózis, hogy azért terem papsaláta a Papkertben, mert az a pap-

saláta a papoké... Amikor legelőször felvitt a templomba, s megnyitotta a katolikus templom hatalmas bejárati ajtaját, bal oldalt megláttam Jézust keresztre feszítve, vérző sebekkel. Mondtam is neki: „— Ugye, Feri bácsi, ezt is az oroszok tették?” Felkiáltva nevetni kezdett, felkapott és arcomat csókolgatva kijelentette: „— Ez az én művem! Ez az én fiam!” Élete végéig imádott. Szeretetét én is viszonztam.

Dolvigék. Dolvig bácsi egyik lábára sánta volt, emiatt magasított talpú cipőt viselt azon. Sétapálcával járt mindig. Kosuth utcai üzlete bazár és könyvkötő műhely volt. Testvére, Margit néni, derűs arcú volt, úgy tekintett mindenkire, hogy még a kék szemei is mosolyogtak. Órát lehetett állítani utána, oly pontosan vitte naponta a kosztos edényekben az ételmezt a szorgos Dolvig bácsinak, aki reggeltől estig dolgozott, ezzel családjának viszonylag jólétet, jómódot biztosított. Felesége és lánya valahányszor elhaladt az utcán, párizsi hölgyeknek tűntek; erős, de finom parfümillatuk még akkor is érződött, amikor már a szomszédos Iskola utcába bekanyarodtak.

Trandafirescu. Trandafirescu bácsi, akinek román családneve lefordítva rózsát is jelent, így ő volt az egyedüli, aki nevében viselte a rózsát! Felesége, Mariska néni, gerléket tartott kalitkában. Kedvező időjárásakor kalitkástól kitette őket a ház teraszán lévő asztalra, hadd fürdőzzenek a nap melegében. A gerlék itt hol turbékoltak, hol heves harcba kezdtek, mintha utánozták volna gazdáik viselkedését. Mariska néni sokszor csak mondott, mondott hazafelé, Trandafirescu bácsi meg üresben nagyokat intett a levegőben.

Trandafirescu bácsit ritkán lehetett öltöny nélkül látni; precíz, pedáns úriember volt, lerítt róla, hogy pontos, ami jól is jött neki, hiszen főkönyvelő volt valamelyik vállalatnál. Sok év után emlékeztem a kalitkában élő vadgerlék sorsára: valahol párosult az odaadó munkával, az is egyfajta önkéntes aranykalitka. Annyi különbséggel, hogy a madaraktól eltérően zárt környezetben is szárnyal a fantázia, a gondolat.

Csató bácsi. Házunkkal szemben egy telken két ház volt. Az alsóban a Csató család lakott. Házuk előtt és az udvaron szeszben hemzsegték náluk a színes kórózsák; alig mertünk lépni, nehogy kárt tegyünk bennük, olyan varázslattal bírtak. Csató bácsit elismert és megbecsült autófényező mesterként

ismerte mindenki. Anyósa, aki szintén ott lakott, gyakran készített egy-egy tál süteményt, majd felvágta, kijött az utcára, és kiáltott bennünket. Most azt mondom, ez volt az egyik példája a „vegyetek és egyetek” szemléletnek, hiszen azt állította, számára öröm, hogy másoknak örömet szerezhet. A kedves Ilonka néni, Csató bácsi anyósa így vésődött az emlékezetünkbe.

Amikor megtudták, hogy városi rollerverseny lesz az óvodásoknak, Csató bácsi önkéntesen jelentkezett: le szeretné festeni a fa rolleremet, hogy legyen „versenyképes állapotban”. A verseny napján kitűnően mutatott a roller; a szomszéd néni színes papírszalagokkal díszítették a küllők közét és a kerekeit. Buzgón indultam a rajtnál, szívósan, ambícióval kapkodtam a lábamat, mígnem elsőnek értem be a célhoz. Futballpályahossznyi volt a kötelező távolság, oda-vissza. Nem állítom, hogy karnevál lett az utcában, de azt igen, hogy életre szóló élmény maradt — úgy megünnepeltek!

Dénes bácsi csókái. Hasonló hobbija volt Dénes bácsinak és Trandafirescuéknak — közel laktak egymáshoz —, csakhogy ő más madárfajt kedvelt. Ő a csókára esküdözött. Igaz, azok is kalitkában éltek, de utólag tudtuk meg, hogy nem volt szükség szelídítésre, hiszen a fészekből szedte őket össze pici korukban. Dénes bácsi ráadásul annyira szerette a madarakat, hogy más madarak tojásaival is kísérletezett.

Humoros ember volt, amikor a lányát sétáltatta, szívesen mókázott velünk. A lánya valamilyen rendellenességgel született, ezért kicsit furán viselkedett; ha nem volt vele az édesapja, féltünk tőle, pedig nem bántott, csak szokatlanul fejezte ki közeledési szándékát. A lányához való ragaszkodásunkat és barátságunkat azzal jutalmazta a kisöreg, hogy mindig bement a házba és kihozta a kalitkát. Engedte, hogy megsimogassuk a madarait, sőt olyan is volt, amikor a kezünkbe adta azokat, majd huncut mozdulattal kiütötte a markunkból, frászt hozva ránk, hogy most elrepülnek..., de ő nagyon jól tudta: azok a madarak bizony nem tanultak meg repülni.

Tatus és Mami. A Varga-patak medrén egy helyen sövény volt ültetve, vágóollóval rendszeresen gondozták, formázták. Bagi bácsi tette mindezt, úgymond a köz javára, szépítve a híd utáni szakaszt. Utána már szomorúfűzek hajladoztak menyasszonyi fátylaikkal a patak tükréhez. Egy ideig volt ott egy

vízimalomkerék is, egyik ezermester műve volt, aki látványossá akarta tenni a patak vizének erejét. Nem beszélve arról, hogy ez a szerkezet egy fantasztikus gyermekszerep-csalogató is volt, de a felnőttek is szívesen bámulták.

Tatus felesége Mami volt. Nálanál szebb nagyit sohasem láttam. Mosolygós arcából áradt a jóindulat. Ha összegyűlt az utca gyermekszerege előttük — hiszen gyakran játszottunk az unokákkal —, sokszor megleptek egy hatalmas tálnyi felvágott házikenyérrel, zsírral és friss zöldhagymával. Így új erővel folytathattuk a hancúrozást, amíg ránk nem sötétedett. Bagi bácsi órásmester volt: példaértékűen pontos, jóhiszemű, család- és emberbarát-szeretettel.

A filagória. Volt egy oktagon formájú filagóriánk, hátsó részén zárt oldalakkal, a többi nyitott; kiváló helynek bizonyult étkezni, pihenni, festeni. Első műtermem volt, itt bátran lehetett dolgozni, nem volt szükség annyira vigyázni, mint fent a felső szobában a lakásban. Felfedeztem, a filagóriában van csatlakozó, s két lyuk rajta. Ilyent láttam már én a mellette lévő pincében is. Töprengtem, mit lehetne tenni, hogy kapcsolatot teremtsék köztük. Nem dicséretes ötlet volt: valahol a tárolóban találtam színes műanyagborítású drótokat, tetszetek nekem. Nem mindegyik volt elég hosszú, így összetoldottam őket. Az egyik végét betettem a csatlakozóba a pincében, a másikat a filagóriánál levőbe. A következő dróttal is ezt tettem. Nem tudom, hogyan, de az egyik szál elkezdett rángatózni magától. Nekem annyira megtetszett ez a jelenség, hogy csodálkozva kiáltottam. Édesanyám meghallotta a hangomat, s mielőtt elértem volna a drótot, messziről a seprűvel megdobta, az meg lehullt a földre. Feszült pillanat volt, megfegyelmeztet ezért édesanyám, ígértem, soha többé nem teszek ilyet!

(5.) — Kezdeti gyermekkori élményeid, a helyszín, a környezet, maga a Rózsa utca egyfajta „szürrealizmusa” mély nyomot hagyott a lelkedben, s ráhatással bírt a művészi hajlamokkal rendelkező gyerekekre...

— Szürrealistának születni kell! Ezt vallom mindig magamról. Ha kutakodom az alapkövei után, fontos megjegyez-

nem, hogy a Rózsa utca meghatározó szerepet töltött be az életemben. Gyermekkorom akkori időszaka alatt, úgy gondolom, az apró történések, a környezet és az emberek hoztak némi szürreális élményeket, elemeket — akár tudatalatti rezonanciákkal is. A mesevilág is tartalmazza ezt, hiszen a „hol volt, hol nem volt” már elegendő, hogy felidézzen egy létező, mégsem valódi világot, amelynek kitáruljon a kapuja előttem, előtünk. Mondák, regék történeteinek szereplői, főhősei is emberfeletti erejükkel fűszerezték alakuló fantáziámat.

Felfedezni az állatvilágot, a bogarakat; elképzelni azt, hogy a szarvasbogár valamilyen szinten rokon a Csodaszarvassal; látni, hogy a denevér nem mindig félelmetes, hiszen nappal, kiszolgáltatott állapotban — mivel a fény nem az igazi lelki tápláléka — a kis sötét szemeivel olyan cuki tudott lenni. Megtapasztalni, hogy a pillangó szárnya néha finom festékporhoz hasonlít, s ha megérintjük, az ujjunkra is ragad. A sokarcú szomszédok mind-mind kiváló karakterek voltak abban a tapasztalatszerzési periódusban: egyfajta világi színjátékban vettem részt, tudomást szerezve a későbbi „Isteni színjáték-ról”.

Említettem egyszer, hogy a hálózat-elmélet rokonságban állt a belső indulásommal. A legnagyobb szórakozásom az volt, amikor magamra hagytak: elővettem a sok cérnáspulnit, amiket édesanyám kelléktárában találtam, s azzal türelmesen, néhány óra alatt pókhálót szőttem a lakásban. Amit csak tudtam és elértem, mind összekötöttem, rendkívüli élményt okozva magamnak. Hogy a „van” és a „nincs” között sétálhatok, azzal megdúsítottam a szellős környezetet. Bízta bennem, órákig magamra mertek hagyni; tudták, nem teszek rosszat, és azt is, hogy amikor hazaérkeznek, egy órába telik, míg helyreállítják a rendet — de megérte nekik, mert csendben maradtam. Volt rizikó benne, de nem tudták: akár két székkal az asztal tetején értem el a csillárt, hiszen annak is kapcsolatba kellett lépnie az asztal lábával és a ruhásszekrény kulcslyukával.

A híres tudósna, a csíkszeredai születésű Barabási Albert-Lászlónak — aki az Egyesült Államokban elismert kutató — meséltem erről, viccesen megjegyezve, hogy előfutára voltam a hálózat-elméletnek. Ma ez már tudományosan bizonyítva van,

ennek alapján abszolút mindent tudnak elemezni. Sőt, mint kiderült, építőelemei egyben művészi rajzok is — nem véletlen, hogy László kutatásainak rajzaiból utólag művészeti kiállításokat is szerveztek világszerte, néhányat pedig térplasztikába öntve, felhasználva a kor legújabb vívmányainak kivitelezési formáit, lehetőségeit.

Gyermekkorom másik roppant izgalmas szórakozása a bútorok vitrines részeinek belső rendezése volt. Kínai türelemmel, naphosszat rááldozva — akár addig, míg beesteledett — tettem egymásra a dísztányérokat, poharakat, nippeket. Ebből egy olyan díszszerkezetet állítottam fel, mint a marokkó pálcikajátékban: óvatosan ki lehetett egyenként emelni az elemeket, de egy sikertelen mozdulattal összedőlhetett az egész, mint egy kártyavár. Ezzel nemcsak szüleimet bűvöltem el; nem volt olyan családlátogató, aki ne vette volna észre, ne csodálkozott volna rá, hogy ezt én tettem. Anyai nagymamám — az egyedüli, akit ismerhettem, hiszen a többi nagyszülőm a születésem előtt elhunyt — mindig összecsapta két kezét, s csak annyit mondott: „— Én ennek párját még nem láttam!”

Felfedeztem nagy udvarunkon belül az élet összetevőit. A magas gyümölcsfákon minden ág külön él? Minden gyökér egy-egy ér? Ebből a nagy udvari kozmoszból, a külön-külön milliányi részecskéből melyik mennyit ér? Máthé bácsi, tőszomszédunk, ezermester volt, valójában fából vaskarikát is tudott készíteni. Engedte, hogy kövessem a munkafolyamatot. Végh Jenő bácsi ugyanazon az udvaron hagyta, hogy belakjuk az asztalosműhelyét; Jenő bácsi fia nagy barátom volt. Később, amikor már vászonra festettem, itt, ebben a műhelyben készültek a vakrámák Jenő bácsi jóvoltából.

Sokáig nem szerettem a spenótot, de Máthé bácsiéknál szégyelltem visszautasítani; ekkor jöttem rá, tükörtojással menyinyire ízletes — a kedvencem lett. Benedek Rózsika néni, Elek apó unokatestvére pedig a „vinetát” (padlizsánkrémet) kóstoltatta meg velem, amit otthon mindig elutasítottam, majd e kísérlet után már mindig szívesen fogyasztottam. Ha elakadtam a házi feladattal, és senki nem volt otthon, mehettem Firtos tanár úrhoz — két ház választott el tőle. Ha román feladatot oldottam meg, Máthé bácsi szomszédja, Simion bácsi ellenőrizte.

Egyszóval nekem káprázatos gyermekkorom volt. Még saját galambom is lett: Bereczky Sanyi bácsitól vásároltam díszgalambot, egy kontyos komáromit. Neki több száz postagalambja volt, rendszeresen röptették őket, sok bajnok volt közöttük. Babos bácsi sosem ment el mellettem úgy, hogy legalább egy almát ne ajándékozott volna nekem. A szomszédoknak szívesen segítettünk fát behordani, elrakni a fásszínébe, amit mindig egy kisebb összejövetel követett, megünnepelve a munkát. Visszatérve a mesékhez, szinte mondhatnám: „itt a vége, fuss el véle...”

S ez csak félig igaz az esetemben! Ugyanis édesapámat ki-nevezték a Csíkszeredában működő megyei napilaphoz, a *Hargita* újsághoz főszerkesztő-helyettesnek. Bár nehéz szívvel, de úgy döntöttek: elköltözünk, belevágunk egy új világba, magunk mögött hagyva Meseország Rózsa utcáját!

(6.) — „Csík vármegyében”, a mai Hargita megye központjában, Csíkszeredában új életet kezdett a Molnos család... Milyen élményeid, emlékeid fűződnek a képzőművészeiről híres, s a csíksomlyói „Babba Mária” oltalmát is élvező székely városhoz?

— Vadonatúj tömbházba költöztünk, központi fűtéssel, ami újdonságnak számított nekünk a Rózsa utcai fafűtéseshez képest. Kényelmesebb megoldás volt, de meg kellett szokni, hogy itt többször van köd, és a hőmérséklet nem annyira barátságos. A város szívében laktunk: a tömbház földszintjén élelmiszerbolt, tovább gyógyszertár, fodrászat, a posta épülete; szemben hatalmas áruház, mellette cukrászda, a Művelődési Ház, vele szemben a várospark, azt követte a műjégpálya, a szomszédságában pedig a Fenyő szálloda. Szomszédunk a mozi épülete volt. Egészen más környezet: először éreztem, hogy itt idegenek vagyunk, meg kell tanulnunk a járatokat, elérni a célpontokat.

Állandóan zaj volt a tömbház mögött, hiszen akkor épült az új negyed. A talaja nem bizonyult építkezésre alkalmasnak, így új módszert használtak: reggeltől estig hatalmas betonoszlopokat döngöltek a földbe, így szilárdítva meg az alapot. Ezek

után eléggé fájlaltuk a Rózsa utca kiváltságos csendjét. Más iskola, új iskolatársak — sokan ingáztak a környező falvakból. Néhányan nem csíkszeredai születésűek voltunk, ez mind változásnak számított a homogén, udvarhelyi születésű volt osztályomhoz képest. Szülővárosomban a Pedagógiai Líceum alcsoportjába jártam, ahol gyakran az úgymond „kicsi tanító nénik és bácsik” gyakorlatoztak velünk. Csíkszeredában azt is meg kellett szokni, hogy többet kell használni a román nyelvet. Hamar barátkoztam, alakult a napi program, de mindig sajnáltam a szívem a Rózsa utcáért.

Az új iskolában is észrevették a rajz iránti készségemet; messze felülmúltam festészetben a társaimat. Rajztanárnőnk felkért, hogy induló rajzkörének legyek a tagja, ezzel még többet gyakoroltam. Szüleim ragaszkodtak hozzá, hogy a zongorórák se maradjanak el. Új oktatót kerestek számomra: egy testvérpár, két idős tanárnő vállalta a továbbképzésemet. Szándékuk az volt, hogy mindenki, aki náluk tanul, zongorista legyen. Nemcsak meglepett, hanem számomra megterhelésnek is tűnt a mindennapos gyakorlás. Volt egy tacsó kuttyájuk, Mozart névre hallgatott. Kissé harapós természetű, így a lakásba való bejutás úgy volt megoldva, hogy a bejárati kapunál egy kis dobozban teniszlabda volt elhelyezve: azt el kellett dobni jó messzire, s amíg utána szaladt Mozart, addig nekünk be kellett surrannunk a házba. Néhányszor gyorsabban futott vissza, izgalmas pillanatokot okozva nekünk. Kiáltásunkra kiszaladt a két vénleány tanárnő, és biztattak, ne féljünk — gondoltuk: „a fészkes fenét!” Sok meggyőző munkámba került, hogy lemondjam ezeket az órákat. Azt nem tudom, hogy jól zongoráztam-e, de mindig azt állították, olyan szépen senki nem emeli a kezeit, ahogy én teszem zongorázás közben, ezért kellene belőlem zongoraművészt nevelni. Én meg pont az nem szerettem volna lenni. Álom az volt, hogy festőművész leszek.

A második évharmadot kezdtem itt (az elsőt még Udvarhelyen jártam). Meghirdették az iskolánkban is a gyermeknap városi kréta-aszfalt rajzversenyt. Beneveztek, én is képviseltem az iskolámat.

(7.) — *Első gyermekkori „közös tárlatodnak” is nevezhetnénk ezt az eseményt. Volt-e valamilyen jele, itt mutatkozott-e meg akár bármilyen rajzbéli, kifejezésbeli „rezzenése” későbbi művészi irányzatodnak, szemléletednek?*

— Negyedikes voltam, amikor részt vettem ezen a városi rajzversenyen. Bízni bíztam magamban, hiszen rajztanárnom „különcként” kezelt: volt az osztály, és voltam én. Senkivel nem egyeztettem, a téma pedig adott volt: „Gyermekek és béke”. Biztosítottak krétát, de vihettünk is magunkkal. Ott az aszfalton hamar megszületett a képzeletemben ennek az alkotásnak a vizuális képe. Egy hatalmas légballont ábrázoltam, ami igazából a bolygónk volt: a Föld a kontinenseivel. Ezt a témát korábban már gyakoroltam, s egyszerűsített formáját emlékezetből az aszfaltra fel is festettem. A légballon kosarában nemzetek gyermekeinek sokasága ült; igyekeztem sugallni a békés légi utazást, az összetartó nemzetek halk kirándulását.

A rajzversenyen határidő volt szabva. Amikor felszólítottak, hogy a krétákat tegyük le, akkor kukkantottam át a többi alkotásra. Feltűnt, hogy az enyém sokkal másabb, de akkor nem tudtam még, hogy ez jó jel-e vagy sem. Csak akkor érintett meg egy jóindulatú fénysugár, amikor a harmadik és második díjazott után következett az első díj kihirdetése: Molnos Zoltán.

Ez az „aszfaltfestmény”, az első békét megjelenítő-üzenő „rezzenés”, kidolgozás volt az első jel gyermek-művész életemben, mely későbbi, fiatalkori vagy érett alkotásaim meghatározója, jellemzője is lett: bármilyen kompozíciót alkottam, a mondanivalóban mindig fölsejlett a béke, a béke sugara és üzenete.

Hatalmas meglepetés volt az eredményhirdetés: két neves zsűritagja volt a rajzversenynek, Gaál András és Márton Árpád művészek. És mit ad Isten, ők engem hirdettek ki győztesnek! Az oklevelet az iskola nem adta át nekem, hanem bekeretezve kifüggesztették a folyosó falára, így ismerve el a sikeremet — állításuk szerint addig ez az iskola még nem ért el ilyen eredményt.

Én pedig ezen a kiállításon megjegyeztem a két művész arcát. Nagy volt az örömöm, amikor felfedeztem, hogy a szemközti tízemeletes tömbházban ott lakik családjával Márton Árpád. Később azt is láttam, hogy műtermük hatalmas ablaka a Művelődési Ház hátsó udvarára nézett; kintről látni lehetett, hogyan alkotnak a művészek. Bevett szokásom lett, hogy kintről rendszeresen benéztem az ablakon. Egy idő után már „jelbarát” lettem Árpai bácsival: integettünk egymásnak, amikor szemkontaktus jött létre, sőt mosolygott is néha, nem zavarta, hogy követem, ahogy bent tevékenykedik. Amikor a parkban a gyermekeit sétáltatta, s találkoztunk, mindig köszöntünk egymásnak. Mai napig tart e barátság. A csíki rajztanárnőnk egyszer Zsögödbe is elvitt bennünket, hogy látogassuk meg Nagy Imrét, az erdélyi festészet egyik legmeghatározóbb alakját. Nagy Imre hatalmas név volt, de nem volt szerencsénk találkozni vele, mert akkor éppen Kolozsváron tartózkodott. A műtermet azonban láttuk, beengedett a gondnok, hadd merítsünk ihletet. Ezek lettek a csíkszeredai legtartósabb emlékeim, és a heti korcsolyázás. Valahányszor átjött az udvarhelyi hokicsapat edzeni e városba, elmentem megnézni őket. A csapatból Szócs Kálmánt és Csög Csaba kapust ismertem; nekik is, nekem is jól esett találkozni.

Nem telt el sok idő, s már jött is egy újabb meglepetés: másfél év után édesapámat felkérték, vállalja el Székelyudvarhelyen a városi titkár feladatát a polgármesteri hivatalban. Igent mondott, s már jött is a visszaköltözés — de már nem a Rózsa utcába, hanem a városi park melletti Sétatér utcába. Ez a hely számomra rezervátumnak tűnt a mindössze öt házával a sokkal népesebb Rózsa utcához képest.

(8.) — Emlékezeted maradandó élményeket tárolhat nosztalgikus iskolai, tanulmányi éveidről, az érettségi előtti időszakról, a lázadó ifjú példaképeiről...

— Középiskolás éveimet a székelyudvarhelyi Dr. Petru Groza, a mai Tamási Áron Gimnáziumban töltöttem. Akkoriban három váltásban folyt az oktatás: délelőtt a felső gimnazisták, délután mi, az öt-nyolcadik osztályosok, késő délutántól

pedig az esti tagozatosok tanultak. Népes, sűrűn lakott intézmény volt. Voltak tanárok, akik csak az esti tagozaton oktattak, és a középiskolásoknál is csak elvétve tanított olyan tanár, aki a nagy gimnazistáknál is szerepelt. A tornatanáraink és zenetanáraink viszont azonosak voltak.

Kabinetrendszer vezettek be akkoriban, minden óránk más teremben volt: a biológia, kémia és fizika bizonyult a legérdekesebbnek, hiszen külön laboratórium állt rendelkezésünkre. Itt tanáraink szemléltető eszközökkel kísérleteztek, munkájukat kisegítő laboránsok támogatták. Biológia körre is jártam, amelyet Liszkovics József tanár úr vezetett. Akkoriban annyira szerettem a biológiát, hogy komolyan foglalkoztatott az orvosi pálya. Amikor békát kellett műteni, bevállaltam; szinte ezzel párhuzamosan már a szakágot is megneveztem magamnak: sebész leszek. Érdekes volt felfedezni a béka izomzatát, az idegek reakcióit; mindenre odafigyeltem, amit a kedves, mosolygós és nagyhangú Liszkovics tanár úr magyarázott.

A rajz- és énekórákat is külön termekben tartották. A zenekabinetben felcsavarható, háromlábú székek voltak, tudunk forogni rajtuk, és mindenki a magasságának megfelelően állíthatta be őket. A szünetekben a folyosókon szolgálatos tanárok felügyelték a fegyelmet és a rendet.

Egyik óra előtt fiúkként bizonygattuk az erőnket, a virtusunkat. Cseh Laci barátom megkérdezte, fel tudom-e emelni egy kézzel a forgószéket — mivel fémből volt a lábazata, volt súlya rendesen. Provokációnak vettem, hát nyomban megpróbáltam. Nem volt egyszerű, de sikerült. Erre Laci azt mondta: „— Dobd ide, én kifogom!” Megtettem, azonban neki nem sikerült elkapnia, így a szék hatalmasat csattant a padlón. Pont abban a pillanatban nyitotta ki egyik lány az ajtót, a szék messzerű repülését pedig messziről követte a szolgálatos tanár tekintete. Berohant, és felháborodva nekem szegezte a kérdést: „— Te csináltad?” Gondoltam, tagadni értelmetlen, hiszen én is láttam, hogy ő látta a tettemet. Feleltem: „— Igen!” Erre felém jött, és lekevert egy egészséges pofont. Kovács Domokos matematika szakos tanár volt, az iskola legkedvesebb és legszelídebb pedagógusa. Éppen őt sikerült kihoznom a sodrából. Velünk maradt a becsengetésig, és megkérdezte, hogy

lehetek ilyen merész, egyben pofátlan, hogy azt állítom: én csináltam. Magyaráztam: „— Ezt nem lehetett letagadni, Tanár Úr, hiszen tisztán látta Ön is”. Erre lágy hangon azt mondta: „— De én nem erre értettem! Én azt kérdeztem: a széket te csináltad, te voltál az asztalos?”

Ekkor már érződött, hogy valami félreértés történt, amit gyorsan tisztáztunk is. Elmesélte, hogy ő is itt végezte az iskoláit, és óvni kell a berendezést, a felszerelést, hiszen generációkat kell szolgálgjon. Miután tisztázódott a szomorú történet miatt, rögtön megkötötték a békés kiegyezés. Domi bácsi átölelt, amiért rosszul értelmezte a válaszomat. A gimnáziumi éveim során végig az egyik kedvencem maradt; szerettem, tiszteltem és becsültem tiszta lelkét.

Jöhetett a zeneóra. Nem az *allegrot* tanultuk, pedig a témához talált volna: dob és cintányér, vihar- és villámhangok utánpótlásával.

Mindig szerettem a hosszú haját. Nagyon tudtam tiltakozni, amikor a tanárok arra kényszerítettek: le kell vágni. A hosszú hajjal akkoriban rendszerellenesnek tituláltak. Védekeztem, mondván: gondozott, rendezett a hajam állapota — kit és miért zavarja, ha én így szeretem viselni? Végig harcolni kellett érte. Már tizedikesek voltunk, amikor a folyosón az igazgató és az aligazgató utolérték. Az utóbbi szólt, hogy nézzem csak meg, nem túl hosszú-e a hajam, forduljak meg, mert szerinte hátul is gond van. Ekkor jött az igazgató válasza, amiért életem végéig hálás vagyok — minden érettségi találkozáson elmondtam, milyen jól esett a „Maradhat így legalább két hétig!” Ezzel megmentett az olló támadásától.

Tizenkettedikes korunkban már szép számmal voltunk hosszú hajúak, de természetesen ez korlátozva volt; nem volt olyan szabad a világ, mint napjainkban. Volt olyan tiltakozó folyamat is, amiben én nem vettem részt: egy egész fiúserreg nullásra vágatta a haját, csak úgy virított a sok kopasz fej a folyosón.

Kedvenc tanárom Öreg András volt. Ő volt az egyedüli a szakmában, aki a görög márványszobrokhoz hasonló, atletikus testtel rendelkezett. Kajakos volt, ami megmutatkozott az izomzatán is. Egy híres figurához hasonlítva: valóságos Termi-

nátor-külsejű ember volt. Ahányszor észrevette órán, hogy túlteng bennünk az energia, rögtön javasolta a pókfocit! Ez bizony észrevétlen, de komoly fizikai megerőltetés: fenékkal a padlón, láb- és kézsegítséggel mozoghattunk, két kapura játszottunk egy egészségügyi tömörabdával, ami egy közepes süttőkre hasonlított. Annyira igénybe vette az egész testünket, hogy napokig izomlázunk volt.

Széll Lajos magyar szakos tanár úr, ha megdorgált valakit, azt úgy tette, hogy két ujjával legyintett a fülünkre. Mókás volt, néha vártuk is, hogy találjon valamit, amiért ily módon „büntet”. Angoltanárnőm nyolcadik osztályig Fleşeriu Florica volt, aki aligazgatónőként is szolgált. Ő tanította az angol szavakat. Amikor a radírgumit magyarázta, az angol „rubber” szóra mondta, hogy könnyedén kell kiejteni, a lényeg az első r-betűn van. Mindenkit felszólított, hogy ismétlje utána. Zelma osztálytársunk volt az, aki többszöri kérésre is „lubbert” mondott. Már-már idegroham kerülgette az amúgy csendes tanárnőt, mi is neveltünk, de amikor ki akarta rakni az osztályból, mert nem figyelmes, elmondtuk: így született, nem tudja az „r” betűt kiejteni, ezért mondja „l”-nek. Nagy volt a kacagás és a ricsaj, mikor végül tudatosult a tanárnőben is, hol „hibázik” az egész. Alapos volt, hasznát vettük az óráinak.

Felsőbb osztályban Morovay Pál tanított, akitől nemcsak a nyelvet, hanem magát az angol úriember-viselkedést is tanultuk. Angol dalokat hallgattunk — egyszóval egy szeretnivaló, remek embert ismertünk meg benne. Szeretett teniszezni, mókázni; ő képviselte a „nyugatos szellemét”, mert az angol nyelv akkoriban nemcsak Nagy-Britanniát, hanem az Egyesült Államokat, a szabad világot is jelentette. A Pink Floyd *A fal (The Wall)* című remekművének szövegét is vele értelmeztük. A lázadó-forrongó vér lüktetett bennünk, ahogy a diák kimondja: „Tanárok, hagyjatok békén!”

Nekem barátom lett az iskolában és utána is; életem végéig ő marad „Ticsér Pali”, aki valamennyi budapesti tárlatom megnyitóján jelen volt, szurkolt és bátorított, ahogyan egy jó barát teszi. Az Erdély Galéria és az OTP Bank Galéria eseményein is tanúm volt. Egyszer elhozta Zalán fiát is, és mondta, hogy a fiú szereti Dalí munkáit. Reménykedve mondtam neki: „Akkor ezek után kicsit engem is kedvelsz”.

Iskolai éveim alatt úgy gondolom, nem számítottam „problémás” tanulónak. Nyolcadikos koromban már 46 festményt akartam kiállítani; erre egy évvel később került sor, amikor kilencedikes voltam. Az 1979-es első egyéni tárlatom után folytattam alkotó munkásságomat, majd 1981-ben újabb kiállítás következett, ezúttal a Művelődési Ház kis kiállítótermében.

Gimnáziumi éveim alatt én soha nem kezdeményeztem, hogy lógjunk el valamelyik óráról, de ha ment az osztály, mentem én is. Édesapám egyszer megdorgált, amikor tudomást szerzett a lógásról, mondván: én ne tegyem. Válaszom kategorikus volt: kezdeményező nem vagyok, de nem fogok hátat fordítani a csapatnak. Ez egységes, kollektív vállalás, együtt viseljük a következményeket. Roppant elegánsan tettük: fegyelmetten gyülekeztünk az épület előtt, két sorban állva, csoportosan vonultunk a Patkónak nevezett központi térre, onnan pedig mindenki ment a dolgára. Amikor panaszkodtak a tanáriban, hogy leléptünk, volt olyan tanár, aki állította: „Biztosan nem lógtak, szerinte valahová ment az osztály, műzeumba vagy előadásra...”

Két furább esetem mégis volt az évek során. Az első kilencedikben, a második évharmadban történt. Fiúk lévén csoportos, együtt kivitelezett „ejnye-bejnye” figurákat bonyolítottunk le, és egyikünk viselkedése nemtetszést váltott ki az osztályfőnökünkől. A meglepetés az volt, hogy az évharmad végén egyedül nekem vonta le a magaviseletemet 9-esre. Meglepődtem. Édesapám nem szokta minden nap ellenőrizni az ellenőrzőmet, de vakáció előtt belepillantott. Így tett akkor is. Szólt, hogy látja, románból gyengültem, már nem 10-es az eredmény. Én erősködtem, hogy az márpedig lehetetlen, most is 10-es. Erre meglepődve mondta: „— Húha, akkor bizony a magaviselet lett 9!” Gondoltam magamban, jobb lett volna hallgatnom.

— Mi történt? — kérdezte édesapám. Kicsit tartottam attól, hogy dühös lesz, de higgadtan válaszoltam: — Ez valami tévedés, félreértés, mert ha levonták nekem, akkor az összes fiúnak le kellett volna... vagy senkinek. „Azt mondod, nem vagy hibás?” — kérdezett rám apu. Mondtam, hogy szerintem nem, de kérdezze meg az „osztit”. Ekkor jött az a gesztus, amitől édesapám nemcsak apám, hanem barátom is lett! „— Ha te azt állítod, nem vagy hibás, én hiszek neked. Sőt, arra kérlek,

bármilyen is történjen veled az életben, mindig mondd el nekem őszintén! Még ha hibáztál is, megvédelek, ezért vagyok, ezért vagyunk a szüleid!” Ez a mondat életem végéig bennem él. Lezáródott az ügy; volt, aki azt sugallta, hogy ezzel a levonással édesapámat próbálták „piszkálni” a beosztása miatt. Tiszta ember volt, nem találtak rajta foltot — erről volt híres egész életében!

Volt ebben a periódusban egy hasonló eset. Tornatanárunk óra végén mindig előbb a lányokat engedte az öltözőbe — állítólag azért, nehogy meglessük őket. Minket tíz perccel később küldött ki a tornateremből. Sajnos emiatt a következő óráról folyamatosan késtünk, a társadalomtudomány-tanárnő pedig mindig megelőzött minket. Néhány perc késés elegendő volt ahhoz, hogy igazolatlan hiányzást írjon be, annak ellenére, hogy végig ott voltunk az órán. Már az osztályfőnöknek is szóltunk, elmondtuk az okokat, de maradt minden a régiben. Azzal ijesztgettek, hogy a sok igazolatlan óra miatt levonják a magaviseletünket. Igazságtalannak találtuk az egész szituációt. Eldöntöttük: ha újból igazolatlant ír, lázadásba kezdünk — vagyis minden mondata után sorban mondunk valamit.

Így is történt, megkezdődött a csata. Mondott valamit, jött az első fiú megjegyzése: „Így van!”, a következő: „Rendben!”, majd: „Nagyon helyes!” Amikor körülbelül ötödikként én következtem, azt mondtam: „Hibátlan!” És ekkor nálam kiborult a bili. Engem támadott egyedül vehemensen, mindennek lefordított, fenyegetett, hogy elmondja apámnak — sőt, biztos azért merem ezt tenni, mert azt gondolom, apu majd megvéd a beosztása miatt. Ekkor kiborultam: „— Hol van helye ezen az órán annak, hogy milyen beosztása van az édesapámnak?” — kérdeztem, majd leültem. István barátom következett, ő ült mellettem; annyira kitartó és „tökös” gyerek volt, nem hátrált meg, ő is mondott valamit a következőre. Erre dühbe gurult a tanárnőnk, és kettőnket kitett az óráról.

Nem úsztuk meg ennyivel. Minden óra kezdetén tőlem és Istvántól kérdezett az addig leadott anyagból. Ha nem tudtunk rögtön válaszolni, megkaptuk életünk 1-esét! Elmagyaráztam apámnak, milyen helyzetbe kerültünk. Jobban kezdtünk teljesíteni, de a következő meg nem válaszolt kérdésre is csak 3-ast kaptunk. Tréfa nélkül: hatalmas zuhanás követke-

zett, kevés remény maradt, hogy ne bukjunk meg abban az évharmadban. Mentőövünk az lett, hogy a tanárnő kérte: iratkozzunk fel a délutáni társadalomtudomány körre. Ha jól teljesítünk, jár érte egy 10-es. Azzal és még néhány komoly, verejtékes felelettel sikerült biztosítani az átmenőt. Egyik földrajzórán Hermann Kati néni, szeretett tanárnónk észrevette, mekkora jegyskála szerepel a naplóban a nevünk mellett. Azt mondta: „— Hihetetlen! Mit tud erre majd mondani egy tanügyi ellenőr? Mitől ekkora a fluktuáció egy gyereknél a jegyeiben? Higgyétek el, nem a diákokot fogja minősíteni!”

Tizenkettedikes korunkban már filozófiát tanultunk ugyanazzal a tanárnővel. Szerettem az anyagot. Édesapám ezt a szakot végezte az egyetemen, Magdus nővérem is ezt hallgatta Kolozsváron, filozófia-történelem szakon. Volt periódus, amikor engem is errefelé szeretett volna terelni. De én már rég eldöntöttem: festőművész leszek. Évharmadi dolgozatot írtunk a Világegyetemről — ez a téma mai napig nagy kedvencem. Az eredményhirdetéskor a tanárnő azt mondta: „— Ide figyelj, te! Annyi mindent összeírtál ide, hogy nem tudom értelmezni. Két helyzet áll fenn: vagy zseni vagy, vagy lökött. Vacillálok a 4-es és a 10-es között. Ha évek múlva kiderül, hogy zseni vagy, blamázs lenne részemről a 4-es, ezért most megkapod a 10-est!”

Évekkel később a katolikus temetőben találkoztunk. Ott állt a tragikusan elhunyt pap sírjánál. „— Meg vagy lepődve?” — kérdezte. „— Én már semmin nem lepődök meg!” — válaszoltam. A továbbiakban, amikor találkoztunk, hosszan filozofáltunk; ekkor is mondogatta: „— Megölsz az elméleteiddel!”

Azt mondják, a vonal pontok sokasága. A pointillizmus, mint művészeti ágazat adja vissza legjobban a milliányi pont alkotta egységet. Ezek közé tartoznak az iskolámról felelevenített emlékeim is. Talán a legnagyobb szerepet az töltötte be az életemben, hogy matematika—fizika szakon végeztem. Pontos, egzakt tudományok ezek; utólag, amikor a kvantumfizikát megismertem, felfedeztem a tudomány adta szürreális lehetőségeket. Újból bizonyosodott: amit el tudunk képzelni, az létezik is!

A rendszerváltás utáni időszakban korábbi fizikatanárunk, Felszegi Elemér lett az igazgató. A líceum ekkor kapta új nevét, a jelenlegi Tamási Áront — a mi időnkben még dr. Petru Groza nevét viselte. Hasznossá tehettem magam, amikor felkértek a nemzetközi matematikaverseny arculatának megalkotására: készítettem plakátot, díszoklevelet, meghívókat és egy egyedi logót is. A brassói elismert matematikus, költő és tanár, Bencze Mihály volt a zsűri elnöke. Ismerős név volt számomra, mert Beke Sándor folyóiratában, a Székelyudvarhelyen 1990-ben indult *Székely Útkereső*ben is találkoztam a nevével. Nagy meglepetés volt tanárainknak, Kovács Lajos matematikatanárnak és Felszegi Elemérnek, hogy a zsűrielnök egyik kérése az volt: itt tartózkodása alatt személyesen is szeretne megismerkedni velem. Ennek megvalósítása egyszerű volt; nagy tisztelettel voltunk egymás iránt.

A négyszáz éves Gimnázium ünnepségére megfestettem a *Tamási Áron*-kompozíciót. Ez egy nagyméretű alkotás, amely fél évig a katolikus plébánián volt kiállítva. A székelyudvarhelyi Cérnagyár támogatásával egy kolozsvári nyomdánál több ezer példányban képeslapot is készítettünk róla, amit ajándékként adományoztunk a rendezvényszervezőknek, ezzel is segítve azokat.

Volt diákokat is felkértek, hogy beszéljenek sikereikről. A művészeti csoportban a világhírű Balogh Feri bácsi hegedűművész volt a rangidős közöttünk. Péter Attila matematika—fizika tanárnak volt közeli barátja, együtt érkeztek, a művész ő mutatta be nekünk. Attila bácsi családi barátunk volt, édesapámmal korábban nagyon jó viszonyt ápolt. Apám halála után megkért, fogadjam el barátságát, mert úgy érezte, apu után ezt velem szeretné tovább ápolni. Sok megjelenő könyvének én készítettem a borítóját. Ott van ő is a halhatatlanok csarnokában, lelkem mélyén.

Szerettem tanárainkat, bármilyen szakosok voltak is: Szikszai Annamária (magyar), Csíki Zsófia (kémia), Albert Dávid igazgató (történelem) és felesége, Jutka néni (kémia), Tribel Vilma (biológia), Morvay Pál (angol), és végül, de nem utolsósorban két osztályfőnökünk: Vieriu Olga (francia) és Murányi János (francia) — velük gyakrabban találkoztam, barátkoztam.

És érkezik a nagy finálé: nem tudom zárni soraimat anélkül, hogy ne köszöném meg osztálytársaim jóságát, barátságát, amely mindmáig örök. Nem sorolom fel a neveket: ez egy testvéri társaság!

(9.) — Szüleid nagy hatással voltak művészi pályád-ra... Hogyan támogatták a kibontakozó fiatal művészt a múlt rendszer éveiben? Tekints vissza, kérlek, gyökereidre is...

— Gyakran felteszik a kérdést: van-e felmenőim között előfutár, tudok-e róla? Szüleim korondiak, a település pedig híres a kézművességéről. Apai ágról keveset tudok, hiszen édesapám ötévesen árva maradt édesapja halálával. Édesanyját a születése után nem sokkal magához szőlította a Teremtő. Emiatt arcmemória sem maradt róluk, csak annyit tudok, amit később meséltek mások, akik ismerték őket.

Regina nagymamám ügyes kezű varrónő volt, sokan rendelkeztek nála. Mesélték, hogy pedáns, segítőkész asszony volt. Egyedüli szülötte édesapám lett. Antal nagyapám állítólag fenyőkúti születésű volt — ahogy a korondiak mondják: „fent a hegyen”. Róla azt tudom, hogy abszolút jó fazekasmester hírében állt: használati tárgyakat és díszedényeket készített. Semmi tárgyi bizonyítékot nem láttunk tőle, így ezen a vonalon nagyszüleim meseszereplők: pont olyanok tudnak lenni, amilyennek elképzelem őket. Nagyapám írni-olvasni tudott; az ő műhelyében gyűltek össze a barátok, mert naponta felolvasta az újságot, így tájékozódtak az ország-világ eseményeiről.

Anyai ágról György nagyapám szorgos gazdaember lehetett. Lovakat tartott, háziállatokat: teheneket, bárányokat, kecskéket, szárnyasokat. Rendezett és tágas bentvalója volt. Fuvározott a lovas szekérrel, a megspórolt pénzén pedig termőföldet vásárolt, ahol törökbúzát, búzát, zöldségeket termesztett. Aztán ambícióból Marosvásárhelyen elvégezte a kertészeti technikumot, hogy meglegyen a kellő szakmai tudása, hiszen rengeteg gyümölcsfát ültetett — „legyenek beiskolázva” szakszerűen. Ottotta őket, gondjukat viselte; csak így lehetett bőséges termésre alapozni.

Édesanyám sokat mesélt róla, mindig etalon volt számára: amikor dolgozni kellett, dolgozott, ha valahova intézkedni ment, úriemberként viselkedett, adott a megjelenésére. A lovakat később eladta, teherautót vásárolt, fuvarozást vállalt. Közösen Sztojka Feri bácsival — aki akkoriban elismert üzletember volt — vásároltak cséplőgépet, azzal is vállaltak munkát. A háború idején a teherautót egyszerűen elvitték az orosz katonák. Majd a rendszerváltáskor kikiáltották kuláknak, édesanyánkat pedig eltanácsolták az iskolából. Egy ambiciózus, munkabíró embert és a munkáját tették tönkre — édesanyámban életre szóló nyomot hagyott ez az egész kálvária.

Nagyon hasonlított a természete nagyapáméhoz, nem csoda, hogy utólag bennem is kereste, illetve említette, hogy sokat emlékeztetem Gyuri tatára. Anyu rendkívüli kézimunkás volt: kötött, horgolt, varrt, vertcsipkét is tudott készíteni — asztal- és párnaterítőket alkotott, hagyományainkat ápolva. Fiatal korában edényekre is rajzolt, festett. Ha valakit a felmenőim közül meg kell említenem a szép iránti szeretet miatt, az Ó! Rózsákat tudott formázni különféle anyagokból; a zoknikötésben verhetetlen volt — olyan szépek lettek, hogy szinte kár volt viselni azokat, mert végül idővel tönkrementek.

Én egészen kicsi koromtól imádtam festeni; ha volt papír és vízfesték, azzal megadták nekem a szabadságot. Felhókat tudtam festeni, állatokat. Szerencsés voltam azért is, mert ezt értékelték a szüleim, támogattak. Nem kellett segítsenek, fejlesztetem magamat; olykor a szomszéd rajztanár látott el tanácsokkal. Már felnőtt voltam, amikor elmondták: féltve őrzik otthonukban a gyermekkori rajzaimat, festményeimet, amiket nekik ajándékoztam.

A Csíkszeredából való visszaköltözésünket megelőzően említettem édesapámnak: mi lesz velem, hiszen én itt sokat fejlődtem? Azzal nyugtatott: „— Sebaj, kicsi fiam, elviszlek egyik festő barátomhoz, majd ott tudod folytatni”. Ezekkel a szavakkal soha nem elvettek tőlem egy lelki téglát, hanem hozzáadtak, én meg igyekeztem szorgosan építkezni... Az írás iránti vonzódást pedig, gondolom, édesapámtól örökölttem, aki újságíróként lett ismert a megyében egy ideig.

(10.) — Székelyudvarhelyen reklámgrafikusként is dolgoztál...

— Reklámgrafikusi időszakom a helyi Cérnagyárnál olyan periódus volt az életemben, amikor megtapasztaltam azt, hogy a képzőművészet miként párosult az iparművészettel: ipari reklámszövegek tervezése, kiállítások berendezése töltötte ki a napjaimat. Országos szintű üzem volt, több ezer alkalmazottal; valóságos életiskolának számított egy ekkora közösségben dolgozni és fejlődni.

A gyár rendszeresen részt vett a fővárosban megrendezett nemzetközi ipari kiállításokon. A cérnákat a színek széles skálája jellemezte, így feltűnően szép dolgokat lehetett kreálni a bérelt standokon. Amikor már izzószállal tudtuk formázni az iporkát (hungarocellt), madarakat és más figurákat hoztunk létre a kis színes cérnaspulnikból. Nagy boldogság volt számomra felfedezni a kereskedelemben azokat a termékeket, amelyeknek a címkéjét vagy dobozát én terveztem, vagy a kollégám, Csiky Zoltán!

A rendszerváltás után már exportra is szállítottunk. Ahányszor csak láttam, hogy a teherautókat olyan termékekkel pakolják, amelyek az általam tervezett és grafikáimmal ellátott dobozokban vannak, megdobbant a szívem: betörtünk a nemzetközi piacra. „— Oh, yes!” — mondtam magamban. Ha akadt olyan megrendelő vagy kliens, aki érdeklődött, ki készítette az arculatot, a gyár vezetősége mindig bemutatott neki; ezek voltak a direkt és bátorító visszajelzések akkor. A nyomdákkal való kapcsolatot és a gyártási folyamatokat is így ismertem meg: a bukaresti nyomdáknál én fogadtattam el a formákat, az arculatot és a velük járó szerződéseket. Mind bírtuk cérnával...

(11.) — Közszerrepvállalásod idején kormányzati képviselőként a Kulturális Bizottság titkára, majd elnöke lettél...

— 1996-ban felkértek, vállaljak közszeret mint független jelölt, egy csoport független társsal, tegyük a közért. Első reakcióm az volt: „Én önkormányzati képviselő?” A válasz pedig

így hangzott: „Miért, szeretnél polgármester lenni? Láttad a többi jelentkezőt?” Gyorsan összegyűltek a jelölésemhez szükséges aláírások. A választási plakátom szlogenje pedig ez volt: „Hogy a város is jobban fessen!”

Két mandátumot nyertünk, állítva, hogy: „Udvarhelyért — minket”. A Kulturális Bizottság titkára, majd elnöke lettem. Kihívás volt; szerettem volna sok mindent, szembesültünk azonban a lehetőségekkel. Sikerélményem az volt, amikor szóba jött, hogy a Sétatér bejáratánál felszámolják a fémből készült kis árusítópontot, de a beton alap megmaradt: mit lehet azzal kezdeni? Javasoltam, borítsuk be hasított kővel, így esztétikusabb, sőt, oda akár szobrot is állíthatnánk, mégpedig a Tomcsa Sándor íróét, akinek a nevét a színjátszó csoport is viseli. A Művelődési Ház folyosóján régről volt egy gipsz mellszobra Tomcsának. Székely József székelyudvarhelyi szobrászművésszel egyeztetni kellett, engedélyezze, hogy bronzba öntsük, így újabb műemlékkel gazdagodik városunk. Egyetértettek, a mellszobor ott áll mindnyájunk örömére.

Március idusára készülve elmondtam: van városunknak Kossuth és Petőfi utcája, megérdemelnének egy-egy bronzplakettet. Az ötlet elnyerte a többi képviselő tetszését, a polgármester pedig azzal egészítette ki, hogy ne legyen politikai gond, állítsunk plakettet a Nicolae Bălcescu utcában is a békés egymás mellett élést reprezentáló 1848-as havasalföldi forradalom vezéralakjának.

Így a bizottságban átment a javaslatom. Szabó János szobrászművész megformázta őket, a Metleplast nevű cég akkori igazgatója, Lázár János szívügyének tekintette, így újabb alkotással gazdagodott néhány épület fala Székelyudvarhelyen.

A Vasszékely szobra — ez volt a legnagyobb kihívás számunkra. Évek óta folyt a vita arról, hogy vissza kellene állítani a református templom melletti Vasszékely szobrot a város központjában, a Patkóban. Szoborbizottságot hoztunk létre, reményt biztosítva, hogy ezúttal sikerrel járunk. Osváth Pál székelyudvarhelyi fotós és filmes szakember volt az egyik szorgalmas mozgatóereje a szobor visszaállításának. Vita csak arról lett, fából legyen-e a szobor, mint ahogy anno készült, vagy bronzból? Az utóbbi, időtálló megoldást képviselték inkább. A pályázati bizottság megalakult, meghirdettük. Többen

is jelentkeztek, két közismert név hangzott el akkor: a Benczédi Sándor kolozsvári szobrászművész és Szabó János székelyudvarhelyi szobrászművész, a Palló Imre Művészeti Líceum tanárának neve. Szabó János alkotása volt az, ami a régi formát művészi erővel újból életre keltette. Ez az alkotás lett a nyertes.

A Vasszékely szobrának kivitelezése nem volt egyszerű, hiszen nem lehetett akkoriban bronzot találni megvásárlásra. Bukarestben sikerült találni egy céget, de ott csak akkor szolgáltak ki, ha előre átutalták az összeget. Be sem engedtek, amíg le nem ellenőrizték, ki van-e egyenlítve a számla. A Polgármesteri Hivatal biztosította a szállítóeszközt. Ezerháromszáz kiló bronzról volt szó. Akkor az autónk rendszámablája *HR — szám — PRO* volt. Soha nem számítottunk arra, hogy ez „nyerő” lesz számunkra. A kapcsolattartó úr eleinte azt mondta, nincs meg a megfelelő mennyiségű bronz. Mondtuk, mi egyeztettünk, ki is van fizetve, ezért jöttünk, nem kirándulni. Látták a rendszámablát; akkoriban is nagyon elismert televíziócsatorna volt a bukaresti PRO TV, s kérdés nélkül azt feltételezték, hogy mi lehetünk a hargitai fiók. Már is rákérdeztek, hogy van Andreea Esca (az elhangzott név nem volt más, mint Románia egyik legismertebb televíziós személyisége). Éreztük, nyerre állunk, így hát őszintén annyit mondtunk: „Úgy tudjuk, hogy jól van!” Felpakolták a bronzrudakat a kocsi, s kissé meglapulva a súly alatt, győzedelmesen érkezünk meg Székelyudvarhelyre — lehetett nekifogni az öntésnek!

***(12.) — Mikor volt az első pillanat, amikor belső kész-
tetésed találkozott a szürrealizmussal, mint művészet-
történeti fogalommal? A spanyol zseni, Salvador Dalí
művészete mennyire ihletett, vagy csak az irányzat az,
amely a kezdetektől fogva természetesen jelentkezett a
molnosi önkifejezésben?***

— Sokáig nem tudtam Dalí létezéséről — egyrészt, mert spanyol lévén, ide, a letűnt korban, nehézkesen érkeztek külföldről hírek. Dalí 1904-ben született, én 1962-ben; úgy emlékszem, a hetvenes évek közepén szembesültem alkotóerejével. Már a székelyudvarhelyi Művelődési Ház közös műtermében

dolgoztam, többnyire Jakab Andrással, aki jelenleg nyugalmazott tanár, a Palló Imre Művészeti Szaklíceum festészet- és művészeti anatómia tanára volt.

Ferencz István akkori főesperes egyszer ellátogatott a műterembe. Mondta, hogy hamarosan Kolozsváron folytatja szolgálátát, és szeretne egy emléket vinni magával; megkérdezte, vállalná-e valaki, hogy megfesti a helyi Szent Miklós-hegyi templomot. Nézegette a munkáinkat, aztán felém fordult, és mondta: ragaszkodik hozzá, hogy én legyek az, ha ez nekem megfelel. Naná, hogy elpirultam, olyannyira meghatott a kérése!

A helyszínen készítettem tanulmányt, majd azzal visszavoltam a műterembe, és annak alapján festettem meg a képet. A dombra vezető lépcsők maradtak meg benyomásként, úgy szerkesztettem meg a kompozíciómat, hogy csak a sok lépcsőfok szerepelt, a tetején pedig a templom épülete, a tornyán a kereszttel. Sikeresen oldottam meg a felhőket, így végezetül, letisztulva, annyi szerepelt: ég és föld között.

Amikor a főesperes meglátta a festményt, annyit mondott: „szóhoz sem jutok”. Az egész intézmény lényegét oldottam meg olyan kifejezően, hogy nehezen tudja elhinni: ezt egy tizenéves alkotta. Kérdezte, mivel tartozik; feleltem: részemről ajándék. Arra kért, látogassam meg a plébánián, csak így fogadja el.

Eleget tettem ígéretemnek; ekkor jártam először fent a Szent Miklós-hegyi papilakon. Szívélyesen fogadott, egy szekrényben hatalmas zsák cukorkára mutatott, mondván, maradjon belőle. Adott egy papírtasakot; eleinte jeleztem, nem kérek, de azt mondta, ameddig hoz nekem valamit, pakoljak bele nyugodtan. Egy festészeti albumot hozott, melynek címe *Szürrealizmus* volt. Lapozgatva rájöttem, hogy ahogy én festek, annak neve is van: szürrealizmus. Ebben a könyvben fedeztem fel Salvador Dalít és munkáit; tudtam, ő lehet a szellemi mesterem. Soha nem tértem le erről az útról.

(13.) — Dalí egy-egy festményén több elem is szerepel külön-külön, a mondanivaló keríti közös nevező alá azokat, egyszerű színikitöltés kapcsolja össze az elemeket. Nálad ez a kitöltési folyamat idillibb, tartalmasabb, jellegzetes molnosias technikával, harmonikussággal

valószínűleg, érdekes módon még a portréid esetében is, ahol például az alakhoz kapcsolódó múlt „kellékei”, a korabeli tárgyak, a vezért kísérő állatok, a különböző események — néma, de nyitott történelmi olvasókönyvként — kellemesen, „erőszakmentes” bravúrral, természetesen kötődnek egymáshoz...

— Minden, amit elképzelek, létezik. Látásmódom és kivitelezési készségem lehetővé teszi, tanúsítja jogos létezésüket. A mi kultúránkban nem annyira gyakori a szürreális motívum, nem itatja át annyira, mint a spanyol kultúrát. Többen mondták, akik gyakran jártak Spanyolországban, hogy az ott, minden szerves része a múltjuknak; itt viszont, amit én feltárok, az igazából egyedi.

Az amerikai Louis Markoya, Salvador Dalí tanítványa és munkatársa, ezt valamilyen formában többször jelezte nekem, értékelve, hogy a sok „izmusból”, „a nagyszerű kínálatból — akkor, amikor már szinte mindent kipróbáltak, és alig lehet újdonságot hozni — neked [vagyis nekem], bravúrosan sikerült. Annak ellenére, hogy többen neveztek téged az »erdélyi Dalinak«, te megtaláltad magad. Büszke lehetsz, hogy te vagy Molnos Zoli”.

Balázs Feri bácsi, a székelyudvarhelyi nyugalmazott ifjúsági oktató, cserkész, e szavakkal szokott viccelődni velem: „te vagy »Salvador Zoli«”.

Stílusom azonos lelkivilággal, így minden alkotásom autentikus röntgenfelvétele lelkiállapotomnak...

(14.) — A szürrealista művész nem a világot másolja a vászonra, hanem sajátos látásmódján és a belső szűrőjén keresztül a világ jelenségeinek hatását örökíti meg. Hogyan alakulnak át benned az élet jelenségei hatássá?

— Szerintem egyfajta látásmóddal születünk — én is ezzel születtem. Nem mesterkélt átalakításokról van szó, csupán ilyen formában látom az én valóságomat. Ettől szubjektív a művészet: lehet mindenkinek igaza, vagy éppen senkinek.

Többször olvastam arról, hogy El Greco talán látáshibával festett, és emiatt nyújtotta meg a figuráit. A szakemberek má-

sik része ezt cáfolja, azt támasztva alá, hogy valamiért így tett neki e világ; ez adta vissza azt a fajta igazságot, amit ő látott. A megnyújtott nyakak és arcok Modiglianinál is jellegzetesek; számos portréján nincs megfestve a szem, amiről azt mondta: csak annak festi meg a szemét is, akit már ismer. Fernando Botero összes alakja gömbölyded, még Mona Lisát is így festette meg a saját verziójában. Az biztos, hogy az összes alkotása első látásra felismerhető. Van Gogh munkái is össze-tevésztethetetlenek. Mindezek a módszerek azt bizonyítják, hogy a stílus nem hiba, hanem sorsszerű választás.

Azt gondolom, látásmódunk része a talentumnak: isteni ajándék, amivel élni kell. Az alkotónak alkotnia kell vele, hogy kifejezhesse érzelmi világát. A művészettörténészek pedig majd igyekeznek megfejteni, szóra és szövegre lefordítani mindazt, amit ők is szubjektíven látnak — mert végső soron mindenkinek igaza van, és senkinek!

(15.) — A legfontosabb Molnos-motívumok közé tartozik a szem, a torz tekintet, a különleges teremtmények, szülemények, a szenvedő, zuhanó madár, az éles szemű baglyok, a macskafélék mögé rejtőző arcok, testrészek, idomok, a deformált, érzelelkifejező ajkak, a kettős torzók, az egybeolvadó fejek, a sorsokat irányító halak, a hüllők, a csigák, csigaházak, a lepkefélék és a rovarvilág, mintha a múltból, az őshazából felénk tartó csodaszarvasok és hun lovak, a realiztikus elemekkel toldott, csókokkal fűszerezett szeretet ábrázolása, a hűséget idéző és hűségre ébresztő kutyák, a fájdalmat megjelenítő állati szájak, a különböző tárgyak, zárok, kulcsok, keresztek, zeneszerszámok, s mindezek felett a festményekbe özönlő, a részleteket megvilágító fény, az élet világossága. Az általad használt motívumokról, szimbólumokról, stílusodról, sajátos ecsettechnikádról, műhelytitkaidról, festészeti hitvallásodról is adhatnál betekintést...

— Nagyskálájú motívumtárral rendelkezik a fantáziám. Van, amit az egyéni kreatív készségem hoz létre, és van, amit feldolgozok: például a székelly motívumok, díszítőelemek, a fej-

fák ornamentikája vagy a székelly kapuk díszei inspirálnak. Ehhez társul az állat- és növényvilág, mint témakiválasztáshoz szükséges kiegészítő elem.

Végül igyekszem belakni a festmény összes pontját. Van, amikor párhuzamosan szerepel az élő forma és a stilizált; ez a duplázás olykor még izgalmasabbá teszi a téma feldolgozását. Ernst Bruzek, a kortárs osztrák művészet egyik legfontosabb alakja, a „Fantasztikus Realizmus” és a vizionárius festészet mestere egyszer azt mondta nekem, hogy én képes vagyok egy kozmoszt kreálni bármiből, még a portréból is — ettől különlegesek a műveim. Szemközpontú alkotások ezek: ha élőlényt festek, mindig a szemével kezdem. „Ha az jó, akkor már nincs mit elrontani” — szoktam mondani.

A szürrealizmusban benne van a reális: néha hiperrealista módon festek meg egy kiemelt részt, hogy a körülötte lévő környezet elegáns absztrakciója még jobban kihangsúlyozza a lényegét. Szuggesztívnek kell lennie. Olyan ez, mint egy énekar: gyönyörűen szól, ha összhangban van, ugyanakkor gyorsan észrevehető, ha valaki hamisan énekel. Az én esetemben én vagyok a kórus és a karvezető is. Akkor vagyok kibékülve magammal, ha tisztán „szólnak” a színek, „beszédeselek” a fények, rejtelmesen „mosolyognak” az árnyékok, és ha összeölelkezik a hideg és a meleg szín, egyensúlyban tartva a rájuk hárított feladatot. Inspirálódok a humorból is; így következik be a kérdés: „Értem én, hogy villanymotor, de mitől mozog?”

(16.) — *Melyek festményeid művészeti jellemzői? Kifejezőeszközeid közül melyeket emelnéd ki?*

— Érzem én is, de mások is állítják: az első dolog, ami megfogja a nézőt, a festmény színvilága. Ernst Fuchs, a kortárs művészóriás, Salvador Dalí tanítványa, többször mondta nekem: „— Nagy erényed a veled született kompozíciós készség és a hatalmas színskála. A legfinomabb árnyalatokat a legerősebb színekkel és azok kontrasztjával használod úgy, hogy a végeredmény mindig harmónia. Még a csúnyát is szépen fested”.

Kérdeztem tőle, gond-e, hogy néha nagyon színes némelyik munkám. „— Áh, dehogyan! Néhány tónussal egyszerű festeni;

sok szint használva alkotni — az az igazi művészet, a reális tudás. Láttad, én is rengeteg szint használlok, ettől egyediék a munkáink” — válaszolta.

Megnyugtató válaszok ezek. Fontos a rajz is: mindig készítek tanulmányokat a festményekhez. A szép és sikeres vonalvezetés, a jól megkomponált formák már-már kérik, hogy kezdjem el őket megfesteni!

(17.) — *Művész elődeidhez képest milyen újításokat hoztál a képalakításban?*

— Akkora kínálat van művészellátó anyagokból, hogy nehéz újat kitalálni, azonban a használatuk kombinációja hozhat testreszabott receptet.

Szoktam a tubusból kinyomott festékhez néha arany- vagy ezüstpigmentet keverni, olyan hatásokat érve el, amiket anélkül szinte lehetetlen lenne. Száradás után képlakkot használok, az ad az egész felületnek egységes fényt. Ez türelem kérdése is, hiszen csak hat hónap száradás után javasolt a használata, különben kikezdhetsz a festékréteget. Találkoztam már olyan szériával, ami sajnos később is kikezdte, így javításra szorult a festmény.

(18.) — *Munkáid a látszólagos szabadság mögött precízek, alapos, maximális kidolgozottságról tesznek tanúbizonyságot, abszolút szakmai minőség jellemzi kompozícióidat. Beszélj, kérlek, a mesterségről és az innovációról...*

— A festmények kivitelezése „mesterség”. A festők nem véletlenül jártak inasiskolába a nagy mestereknél — akár Leonardo da Vincit is említhetném. Az ott eltöltött évek alatt tanítottak is, de „el is kellett lopni” a szakmát; sőt, igyekezni kellett túlszárnyalni a tanítót, úgy, ahogyan ez Leonardo esetében is történt.

Egy jó festményhez minőségi vakráma szükséges, megfelelő vászon és tartós alapozás. Napjainkban már készen alapozott

vásznat is lehet vásárolni, méretet választva. Azt mondják: lehet bármilyen jó az alkotás, ha gyenge minőségű vászon, alap vagy festék kerül rá, nem lesz időtálló. Erre pedig szükség van, hiszen korunkban a művészi tárgyakat nemcsak tetszés szerint választják ki, hanem többnyire biztos üzleti befektetésnek is szánják. A remekműveknek is szubjektív lehet az ára: annyit érnek, amennyit az utolsó kalapácsütés előtt ígértek értük.

A művészeti kereskedelmet az aukciósházak vezetik. A *Salvator Mundi* című alkotást, Leonardo egyik remekét 135 millió dollár körüli áron vásárolta meg egy orosz milliárdos, majd néhány év múlva az új tulajdonos már 450 millió dollárt fizetett érte. Ha egy üzemet eladásra kínálnak, kötelező szakmai felmérésnek kell megállapítania az értékét. Ha az eladó olcsóbban vagy netán drágábban akarja adni, rögtön gyanús lesz, hiszen létezik egy hivatalos ár. A múkincseknél ez nem így van: mondhatja az eladó tulajdonos, hogy most a tripláját éri neki, és csak azért az árért hajlandó eladni.

Több festményt restaurálnak az avantgardizmus korszakából, mint például a középkori művekből. Én híve vagyok a precíz munkának, megfelelő türelemmel is rendelkezem. Egyelőre a kezem is precíz — ez pont annyira fontos, mint egy sebészorvosnál. A kockázat természetesen nem azonos.

Több festékréteggel érem el azt, amit meg akarok alkotni. Szoktam mondani: ezek olyanok, mint nekünk a bőrrétegek — nálam is szükség van az összesre, így tudom elérni a színeim megfelelő hatását. Olykor áttetszik a vászon pórusa is; együtt szuszognak, együtt ébrednek, együtt álmodnak a sötétség leple alatt.

Az osztrák nagymester, Ernst Fuchs — Dalí leghíresebb tanítványa — vegyes technikát használt. Temperával vitte fel az első réteget, majd olajfestékekkel folytatta. Van ennek előnye és hátránya. Nekem ez a technika azért nem felel meg, mert a tempera tömíti a vászon pórusait, így nem tudom érvényesíteni az egyéni „bőrhatást”, a transzparenciát. Egyik alkalommal Ernst Fuchs azt kérdezte tőlem: „— Te miért nem használod a vegyes technikát?” Válaszoltam: „— Mester, látja, hogy én olajjal mindent megoldok, amit szeretnék”. „— Jól van, akkor te maradj csak az olajnál!” — felelte. Volt olyan, hogy a festményem felüle-

tét simogatva, tapintva megkérdezte: ezt hogy festetted? Éreztem, jó úton haladok, ha egy világhírű, Dalí által elismert festőművész ezt kérdezi tőlem. Azóta még jobban figyelek.

Az állandó kísérletezés fontos — ugyanúgy, mint a tudományban, az innováció itt is lényeges. Bécsben, az Albertina múzeumban láttam egy válogatást Max Ernst műveiből. Hatalmas hatással volt rám. Az egyik legtöbbet kísérletező alkotóról van szó. Bármelyik kísérletét néztem, mint zenész a kottát, úgy olvastam le a készítési módozatát. Tudatosult bennem, hogy ezeket én is mind kipróbáltam, majd biztattam magam: csak így tovább!

(19.) — *A tudatalattidban megszületett szürrealista világ a sötét földben, a szilárdságban lefelé mélyre törő fa gyökeréhez hasonlítható. A felsőtest, a „korona és a lombozat”, milyen lelki folyamatokon keresztül kerül a művész vásznára?*

— Legfontosabb tényező! Olyan ez, mint a sportnál a rajt előtti bemelegítés: hozd formába magad, a start pillanatában légy a legjobb formádban! Nincs olyan, hogy „már annyiszor lefutottam...” Minden alkalommal maximálisan oda kell állni; testben, fejben és lélekben egyaránt teljesíteni kell.

Kiemelkedő, hogy sikeresen átugrottad a lécet, ám nap mint nap megismételni ezt a bravúrt komoly kitartást és nehézséget jelent.

A sportolókkal ellentétben nekünk nem szurkolnak a lelátón, nincs velünk edző, sportorvos, de még pszichológus sincs. Magunkra vagyunk utalva; nem látja senki azt sem, amikor épp rekordot döntünk. Nekünk, művészeknek, a „magasság” a festmény minősége! Nem bennünket csodálnak, hanem az alkotásainkat! Erre büszke vagyok, mint szülő a gyermekére!

(20.) — *Egyes kompozícióid barnás, „antik” színvilága mintha egy reneszánsz kori festőművész munkáira emlékeztetnének. A barna szín régi időket idéző árnyalatait, úgy érzem, nem csak a változatos témák igényelték,*

„kényszerítették” vászonra — lelked történelmi, múltbeli átéléseinek a hatását, a „megsárgult idők” színvilágát is hozza...

— Kiváló észrevétel! Sok kísérletezést, próbálkozást és gyakorlatot igényelt, hogy technikailag elérjem ezt a hatást, ami valóban segít felidézni a korhú hangulatot és textúrát. Néhány festménynél arra is törekedtem, hogy egy-egy, az adott korban élő személyiséget freskóhatással elevenítsek fel, mai, aktuális helyzetbe helyezve. És érződjön az, mintha most kapartam volna le egy falrétet, és rábukkantam volna az alatta rejlő festményre, hogy együtt fedezzük fel ennek kibontakozását. Nekem adatott meg a felfedezés öröme, a szemlélőnek pedig az, hogy elsőként láthatja.

Ezek olyan kísérletek, amelyekkel eljátszottam: nem idős, csak koros; nem új, de tapasztalt; nem mulandó, inkább mulandósággátló; aktuális, de nem felejthető!

(21.) — Festészetekben külön szint képvisel a portrék világa, a történelmi emlékezet, a nemzeti identitástudat megőrzése, mindezek a szürrealizmus látásmódján keresztül. Arcképeid — történelmi kincstárként — a magyar királyoknak, fejedelmeknek, a kimagasló személyiségeknek állít emléket; de személyeket ábrázoló alkotásaid között a korunkbeli székely élet példaértékű alakjai is szerepelnek...

— Kötelességemnek éreztem az én világom fényében megjeleníteni elődeinket. Elhatároztam, hogy minden évben legalább egy királyt vagy fejedelmet megfestek.

Most már szép számmal vannak jelen alkotói munkásságomban. Elégtétel visszahallani, hogy a „Molnos-változatban” így néznek ki. Hatalmas, időigényes munkák ezek. Mondáink és legendáink is szerepelnek a képeimen; nemzetemet és nemzeti értékeinket így próbálom érvényesíteni. Ezek elkészítéséhez forrásanyagot gyűjtök, utánaolvasok, hogy megismerjem az egyéniségüket, majd vázlatokat készítek mindaddig, míg úgy érzem: ez az én Szent Istvánom, Attilám, Szent Lászlóm.

Igyekszem bővíteni e kincstáramat. Számomra kivételes élmény ez, és bízom benne, hogy másnak is — a jelennek és az utókornak egyaránt.

Érdekes történések voltak a portrék láttán. A kiváló egyéniségekről készült portrékompozíciók népszerűvé váltak. Számos kiállításon szerepeltek, szemléletesek lettek. Egyik alkalommal olyan kéréssel fordult hozzám egy ismerősöm: „— Rólam is készülhet olyan portré, mint a nagyokról?”

„— Természetesen” — válaszoltam. Így kezdődött el a helybeli székelyek portrészorozata. Többnyire rendelésre vállaltam, ám volt egy kikötésem: „Én eredetileg magamnak fogom festeni, semmi kötelezettség nincs előre. Amikor elkészült, megtekinti; s ha tetszik, az öné lesz, ha nem, marad nekem”. Ezzel kiszűrtem azt a lehetőséget, hogy netán igyekezzenek beszólni, milyen és hogy legyen.

Sikeres, karakteres arcképek sokasága született, így picit átmentettük őket az utókornak. Festettem erdélyi hírességekről: írókról, költőkről, egyházi képviselőkről, Székelyudvarhely és Udvarhelyszék közismert polgáraitól. Könnyes szemmel vették át olykor, szó nélkül jelezve, mit jelent meglátni azt, hogyan látom én őket!

(22.) — Egyes portréid alanyai, karakterei — mégha néhol szürrealista elemeket, absztrakt ábrázolásmódot is alkalmazol —, miként tisztulnak élethűvé, beszédessé, harmonikussá?

— Minden portrét a szemével kezdem; ha az sikerült, tudom, hogy jó lesz, élet van benne. Az egyik legnehezebb feladat valóban az, hogy életet leheljek belé: érződjön, hogy mindjárt megszólal, az orr érez, a fülek figyelmesen hallgatnak. Ez a megoldás érvényes madarak és állatok esetében is.

A tisztulást már a rajz is adja, azonban a végleges munkát a folyamat tisztítja le. Ezeket nem lehet előre pontosan tudni, a hangulat és a lelkiállapot irányítja. Az alapelképzeléstől, a tanulmánytól eltérően van, hogy elveszek belőle, máshol meg hozzáadok; belső egyensúlyom irányítja a mű egyensúlyát — ahogy szeretem mondani: a súlynak van egyensúlya!

Szemet, ajkat, orrot, haját egy jól megfestett fény és az azt érvényesítő árnyék kelt életre. Elég egy parányi, áttetsző fénycsónak a pupilla környékén, elég egy fénycsík, hogy az ajkat plasztikussá, érzékivé tegye. Leülsz, nézegeted csendben, érzed, kéri-e a jobb látást, a csókosabb szájperemet, a figyelme-sebb fület, a jobb szuszogást. Finalitás: a vászon pórusai velem együtt veszik a levegőt! Szimbiózisban vagyunk...

(23.) — Szimbolikaként a föld állatai gyakran szerepelnek a Molnos-művészetben... A vásznon az emberrel együtt megjelenített (ragadozó) állatok például, sok esetben félelmet keltenek, riadalmat okoznak-éreztetnek a nézőben, holott csak festményeid érzelmi hatását növelik, s pozitív jelképként szerepelnek — így segítve az emberi jellemábrázolást, mintegy hozzájárulva a rejtélyes mondanivaló tolmácsolásához...

— A kontrasztok azok, amik minden esetben hatnak egymásra: színben egymást kiemelik — ezek a komplementer színek. A mindennapi szóbeszédben is használjuk ezt az elvet: addig nem fél valaki a tűztől, amíg meg nem égeti magát. A kontraszttal is így van: nem félünk a hidegtől, amíg nem fagyoskodunk.

Vörös-kék, zöld-piros, hideg-meleg: ez mind egy-egy összeforrt kórus, ahol néha a szólóhang dominál, de hatását éppen a háttérben maradó kórus erősíti fel.

(24.) — Festészetekben hogyan sajátítottad el a „Mischtechnik” technikát, azaz a réteges festészeti eljárást? Mennyire teszi magasabb szintűvé, precízebbé, értékesebbé műveid ragyogást eredményező kidolgozottságát? Tulajdonképpen mi az alapja a Molnos-technika tökéletességének?

— Vegyes technikát próbáltam, tudom, milyen, de nem azzal a módszerrel festek. Én csak olajjal dolgozom, és valóban rétegesen; ezzel a módszerrel tudok selymes színeket és árnyalatokat elérni.

Nyers hígítót szoktam használni, így lassú a száradás, másnap is lehet folytatni onnan, ahol abbahagytam. Úgy szoktam megmagyarázni: ha a tubusból kinyomunk például egy barna színt, az egy homogén barna massa. Ám ha néhány színes műanyag fóliát összefogunk — természetesen tudatosan választva a színeket —, nyerhetünk olyan barna színt, ami nem létezik készen. Ki kell találni, kísérletezni kell vele...

(25.) — Technikád közé tartozik a „kapart falréteg”, a „freskóhatás”, a „vitézkötés finomsága”. Említetted, hogy egy kép „nem idős, csak koros” — az esztétikai minőségre gondoltál, s arra, hogy a mulandósággal szemben a maradandóságot helyezed előtérbe. Milyen eszközöket használsz még a művek időtállósága érdekében? Beszélj, kérlek, művészeted „alkímiájáról”...

— Egy mű legfontosabb időtállósága maga az üzenet! Ahhoz azonban, hogy „fizikailag” is tartós legyen, meg kell adni a technikai eljárások megfelelő minőségét és milyenségét. A jó vászon és a jó alapozás alapvető fontosságú.

Francis Bacon például roppant érdekesen használta a lealapozott vásznat: az alapozott rész került hátra, ő pedig az alapozatlan felületre festett, mert imádta, ha „szív” a vászon, és így viszonylag gyorsan szárad a festék. Azonban a végleges munkáin semmi zavaró nem észlelhető: vibrálnak a színek, egységes a felület — valódi technikai bravúrral rendelkezett.

Én ezzel szemben igyekszem a vásznaimat mindig olyan állapotba hozni, hogy a pórusaik teljesen tömítve legyenek. Anynyi réteg és olyan módon fedje a felületet, hogy az szinte üvegsima legyen. Különösen odafigyelek a hígító minőségére, hogy idővel ne barnuljon meg — ma már szerencsére lehet ilyen kiváló anyagokat vásárolni. A megfelelő utolsó lakkrétegnek is fontos szerepe van: nemcsak egységessé teszi a képet (választhatunk fényeset vagy mattot, tetszés szerint), hanem egyben értékes védőréteget is jelent a festmény számára.

(26.) — A festék szín, alap, nem más, mint csodálatos és nélkülözhetetlen kifejezőeszköz. Művészetedben miként kerül fel a vászonra a lélek színe és hangja?

— Az ismerkedés már azzal elkezdődik, milyen a vászon minősége, szövési struktúrája. Akár a felület mérete, formája is befolyásolhat. Nem szeretem, ha a vászon szív. Nekem baltetozni, korcsolyázni akarnak az ecseteim. A precíz „ecsetvágások” mindig gyógyító révvel bírnak.

A téma hangulatát előre elképzelem, néha akár látom is magam előtt. Aztán jön a reális beavatkozás. Említettem már: impresszionista módon felfestem az első réteget, úgy, ahogy akkor a lelkem diktálja. Annak száradnia kell, ezért van az, hogy néha több festménnyel dolgozom, megfogadva Páll Lajos, hajdani korondi festő intelmét: nem szabad „lustának” lenni. Volt, amikor kivártam a réteg száradását, de most már feygelmezettebb vagyok. Annyi réteg kerül rá, amíg azt nem érzem: ez most jó. Tulajdonképpen megvan a lakás, be kell költözöm, be kell rendeznem, otthonossá kell tennem!

Így szólal meg a csend hangja! Futkorászik vásznamon sok-sok színes hangya...

(27.) — Alkotásodban a hit és szürrealizmus mintha rokoni módon kapcsolódna össze. Te hittel áldott személynek tűnsz, kompozícióid vallásos elemeket is tartalmaznak. Festményeiden sok helyt szerepel például az égi és földi egyetemes jelkép, az egyensúlyt jelentő kereszt, keresztény világunk megváltást, feltámadást és örök szeretetet jelentő szimbóluma. Mit üzen a kereszt Molnos Zoltán festményein?

— Az egyéniségünk úgy alakul ki, ha vele párhuzamosan a szemléletünk is alakul. Legyen saját filozófiánk! Foglalkoztat az élet, az idő; tudatában vagyok, mivel végződik az élet, vagy ha úgy tetszik, mivel kezdődik, folytatódik. A Bibliából sok mindenre választ kapunk. Az én Istenem, a te Istened, a mi Istenünk, az ő Istenük — van rá számtalan lehetőség.

Hit nélkül nehéz dolgozni. Valamiben mindenkinek hinnie kell, illetve kellene. Isten, Jézus, Mária, József alakja mindig is foglalkoztatott; kerestem a magam módján a válaszokat. Krisztust festettem meg közülük a legtöbbször. Festettem egyházi embereket, Ferenc pápát is; a Vatikánból jeleztek vissza, megköszönve „önkéntes tetteimet”, és sok sikert kívánva. A hitben létezik szürrealizmus, így hát otthonosan érzem magam benne!

(28.) — *Beszélgj, kérlek, művészeted auditív, a színek rétegeiből felhangzó zenéjéről, a belső dallamvilágáról... Ha zenei aláfestéssel kísérnéd a színekkel üzenő, a léleken tüzesen tomboló, de „halk hangú” realizmus feletti festményeidet, melyek lennének azok a (talán szürrealista?) zeneművek, melyek a leginkább kísérnék művészi világod hangulatát?*

— Zenekedvelő vagyok; lehet, hogy emiatt is vállaltam el annak idején a Príma Rádió irányítását. Elég otthonosan érzem magam a zene világában.

Ha zenei aláfestésre gondolok — versben is megírtam —, a Pink Floyd úgy zenél, ahogy én festek! A mindenkori listám velük kezdődik. Utánuk következik Vangelis, Jean-Michel Jarre, Mike Oldfield, majd a szimfonikus zene, olykor pedig az autentikus magyar népzene. Szívesen hallgatom az Omegát, Pataky Attilát, rockzenei betéteket, Freddie Mercuryt, Enyát, Ennio Morriconét, Angelo Badalamentit vagy Henry Mancinit. Kedvelem a hangszerszólókat is: a szaxofont, a hegedűt, a zongorát, a pánsípót, gitárt vagy orgonát...

(29.) — *A szürrealizmuson kívül munkáidat ötvöztek-e más művészeti irányzatok?*

— Én nemcsak a szürrealizmust szeretem; az avantgárd mozgalom izmusait megismertem, átvettem, csodálom a festészet összes korszakát, folyamatosan informálódok, érdekel. Volt olyan baráti társaság, ahol egyszer azt játszottuk,

hogy különféle művészeti folyóiratokat kinyitottak taláalomra egy oldalon, és meg kellett nevezni az alkotót. Százból kettőt tévesztettem; nem a munkát ismertem, hanem a stílusról az alkotót.

Azt is el kell mondanom, hogy összes festményem alapja impresszionista munka. Hosszú folyamat nekem megfesteni egy képet. Az első réteg „*alla prima*” hatásra kerül fel, úgy-mond megadom az alaphangulatot. Tudok olyan költőről, aki színes ceruzával írta verseit; egy felolvasóesten azt mondta: „Milyen jó versem ez, kár, hogy nem írtam zölddel!”

(30.) — *Hogyan foglalnád össze művészi stílusod lényegét?*

— Még mielőtt rátérnék a részletekre, muszáj kimondanom: a legfontosabb tényező a szívós kitartás. Soha nem engedtem, hogy a művészetre feltett életemet ború takarja; mindig, bármilyen áldozat árán kiharcoltam számára a „fényt”!

Ahhoz, hogy a borkóstoló szakmai véleményt tudjon alkotni bármilyen borról, előtte sokféle bort kell megkóstolnia, megízlelnie. Rá kell jönnie az összetevőkre, fel kell fedeznie, mivel tartósították, mi adja a zamatát, hol és miben tárolhatták. Hasonló út vezetett ahhoz is, hogy elérjem a kívánt eredményt. Immár ötven év áll mögöttem: folyamatosan „kóstolom” a kultúrát, nemcsak élvezőjeként, hanem teremtőjeként is. Ennyi régiséggel a hátam mögött talán nem tűnik zavarónak, ha merészen állítom: nem elvettem, hanem hozzátettem ehhez a műfajhoz.

A művészi stílusomnak a legnehezebb utat választottam, de egyben a legnagyobb elégtételt az adta és adja, hogy elértem: én vagyok Molnos Zoli, a festő...

(31.) — *A világfestészet melyik korszaka áll legközelebb hozzád, s a technikai megoldás szempontjából kiket tartasz a világ legnagyobb festőinek, a művészettörténet nagyjainak?*

— Legnagyobb hatással az avantgárd volt rám. Minden korszaknak megvoltak a maga kiemelkedő, meghatározó alakjai. Szinte az összes kedvenc alkotóm munkájából láttam eredeti művet. Eleinte a kisujjammal igyekeztem megérinteni a vásznat: érezni akartam, hogy nem álom, hanem valóság.

A szürrealizmus előfutárával, Hieronymus Bosch *Gyönyörök kertjének* egyik változatával kezdődött a sor. Raffaello, Leonardo da Vinci, Giorgione, Sandro Botticelli, Rubens, Rembrandt, Vermeer, Goya, El Greco, Constable, Turner, Georges de la Tour, Dürer, Mantegna, Caspar David Friedrich, Ingres, Degas, Matisse, Monet, Bruegel, Bonnard, Van Gogh, Gauguin, Chagall, Modigliani, Picasso, Toulouse-Lautrec, Klee, Mondrian, Kandinszkij, Magritte, de Chirico, Klimt, Schiele, Dalí, Bacon, Fuchs és Lucian Freud — csak néhányat említek a számtalan kedvencem közül, izmusoktól függetlenül.

Mindenkitől lehet tanulni, mindenhol látható az egyéni bravúr. Rembrandt technikai megoldásai és zseniális tudása azonban számomra utánozhatatlan.

(32.) — *Festményeiden több elismert művész, közéleti személyiség, író, költő, de együttes is feltűnik. Valószínű, hogy vászonra vitelükben egynéhánynál személyes találkozások is ihlettek...*

— Újból egy nagyon kedves kérdés! Lehetőséget ad arra, hogy meséljek...

Több művészeiről készítettem portrékompozíciót, a Fuchsdinasztia szinte minden tagjáról és a bécsi iskola legfontosabb követőiről, akikeket szellemi rokonaimnak is érzek: Degas-ról, Picassóról, Dalí-ról, Modiglianiról, Chagallról. Ernst Fuchsról többet is festettem, de megörökítettem Arik Brauert, Othmar Richard Haleket, Ida von Szigethyt, Michael Fuchst, Cornelia Hagen-Fuchst, De Es Schwertbergert, Daniel Friedemann-Fuchst, Philip Rubinov Jakobsont, Peter Gricet, Otto Rappot, Amanda Brault-t, Juergen Swartot, Sabina Norét, Celene Venosát, Christoph Arthoff Wölflingsedert, Vesan Krasnecet, Nicolaus Neureitert, Ernst Bruzeket és Erich Peischlt is.

Személyes találkozásaim zenészekkel: 1987-ben találkoztam először Benkő Lászlóval, az Omega együttes billentyűsével, a kiváló zenész személyiséggel. Otthonukban is jártam; neje, Zsuzsa, galériás volt akkor. Ha jól emlékszem, a Rákóczi út 80. szám alatt laktak akkor. Hatalmas tér volt a lakásuk, tele sok aranylemezzel — számomra egy addig nem létező világot képviselt. Emberi hangja, kedvessége, egyszerűsége lenyűgözött.

Egyik koncert előtt Laci ragaszkodott hozzá, hogy töltsük velük az időt a koncertkezdésig. Mind ott voltak az együttes tagjai: Kóbor, Elefánt, Feri. Így fél napot beszélgettünk, együtt ebédeltünk, még egy-egy sör is belefért. Menedzserük, látva a jó hangulatot, megemlítette, hogy az új albumhoz megfesthetném az együttest, felhasználnák borítónak. Megígértem, be is tartottam: elkészült a megadott terminusra.

Törökbálinti koncertjükön Laci a fellépés után a sátrukba invitált: „— Gyere, kicsi szívem, bent várnak a fiúk!” Kérdezte: „— Nem láttad Koncz Zsuzsát? Azt mondták, valahol ő is itt van”.

Átöleltek, fotókat is készítettünk. A továbbiakban telefonon tartottuk a kapcsolatot. Laci megígérte, ír néhány gondolatot a megjelenés előtt álló Molnos-albumra, hiszen kiderítették: én egyidős vagyok az együttesrel. Egyik alkalommal Berlinből hívott suttozva: „— Szia, kicsi szívem!” Kérdeztem, mi történt, miért kell halkán beszélni? Mondta: „— Hamarosan lépünk színpadra, csak jelezni akartam: ma péntek, itt vagyunk, hétfőre érünk haza Budapestre, akkor tudom küldeni az írást. Ugye nem késtem le?”

Pataky Attilával a kilencvenes évek elején találkoztam először; az Edda első székelyudvarhelyi koncertje volt a sportcsarnokban. Én a Príma Rádió igazgatójaként vállaltam az együttműködést, majd este, koncert után elmentünk vacsorázni; velünk tartott Kovács István „zenelovas” is. Attilával sok év után találtunk újra egymásra Máthé András barátom révén. Ma az egyik legjobb gyűjtőm; büszke vagyok rá, hogy lakásában szinte főszereplő lettem számos alkotással. „Testvérem!” — ez a kedvenc és meghatározó megszólítása. Bensőséges baráti-emberi kapcsolatunk van, napokig többször voltam vendége. Köszönöm a sorsnak, hogy megadta: tanúja lehettem, hogyan készül koncert előtt Magyarország egyik legszebb hangja, ez a világszínvonalú szupersztár.

A Pink Floyd együttest is megfestettem, ők a kedvenceim. Egy találkozás alkalmával néhány, akkor készült albumot ajándékoztam az együttes tagjainak. Köztük volt — mint kiderült — a New York-i főkonzul is, István, aki Magyarországot képviselte. Lapozgatta az albumot, egyszer csak hangosan felszólalt: „— Húha, ez itt Nick Mason, a Pink Floyd dobosa?” Mondom: „— Igen”. Majd folytatta: „— Az együttes tagjai mind meg vannak festve? Waters is?” „— Persze!” „— Tudnál még adni nekem két albumot? Kérlek, dedikáld az oldalakon!”

Nem tudtam, viccel-e, ugrat-e, mi történik?! Ekkor mondta el: A General Motorsnál volt gazdasági igazgató, mielőtt Svájcba került volna bankigazgatóként. Az együttes akkoriban gazdasági tanácsadót keresett, ő elvállalta, és hosszú éveken át dolgoztak együtt. „Ahogy visszaérkezem, két hét múlva találkozom Nickkel Los Angelesben, majd rá két hétre Roger Watersszel Las Vegasban; oda fogom nekik ajándékozni a dedikált albumokat”.

A következő találkozásunkkor kérdeztem: mi volt a reakció? „— Hát én rögtön küldtem neked levelet, nem kaptad meg? „Sajnos nem, semmi visszajelzés nem jutott el hozzám” — válaszoltam. „— Hát tudd meg — jelezte —, el voltak ájulva, annyira meglepte őket az alkotásod!” Amikor elbúcsúztunk, megkértem, ha még találkozik velük, kérje meg őket, írjanak néhány sort, s utólag az írást elhozza nekem. „— Oké, megteszem!” — mondta.

Földes László — Hobo: „— Magasságom végett mindig ki-lógtam a sorból, szem előtt voltam” — mesélte a székelyudvarhelyi Szent István díszteremben, az előadása után. Hobo telt ház előtt kápráztatta el a közönséget. Fáradt volt, de még mindig friss elmével társalgott. Következett a meglepetés. Bíró Levente barátom kért fel, hogy fessek egy kompozíciót Hoboról, mert szeretné meglepni őt. Ragaszkodott hozzá, hogy együtt adjuk át, hogy engem is, a mű alkotóját is megismerje.

Nagy meglepetés volt számára, amikor elérzékenyülve szemlélte a festményt, majd rögtön megjegyezte: „— Ennek a feleségem fog a legjobban örvendeni”.

Versmondó est volt, megajándékoztam egy verskötetemmél is. „— Itt nem, de majd otthon elolvasom, imádom a verseket!” — mondta. Miután hazatért, néhány napra rá telefonon közölte Leventével: „— A nejem azt mondta, rólad még ilyen szépet nem festettek!”

(33.) — *A szürrealista művész bizarr álmát (saját álomvilágát?) tolmácsolja, élteti tovább a kifeszített vásznon. A különleges alakok, formák, a nem mindennapi művészi elképzelések, a lidérces figurák, a megdöbbentő témák, s az irracionális, a tudatalatti látásmód azok, amelyek ebben az irányzatban felborzolják és fokozzák a tárlatlátogatók képzeletét. Ritka és különleges élmény lehet számodra is a közönséggel való találkozás... Kukkolás című versemben írtam: „Vastagon hullámzik / a színes olajfesték a képen. / A tárlatlátogatót figyelő mester / kikukucskál a színek pórusai közül / a festék-léken”. Tapasztalatod szerint festményeid üzenete milyen hatást vált ki a mindennapi tárlatlátogatóban, milyen a művész „találkozása”, „szembenézése” a mű előtt álló szempárral?*

— A festőművészek zöme soha nem részesül olyan kapcsolatban, mint a zenészek, színészek, írók-költők vagy sportolók. Nincsenek teltházak, arénák, tele szurkolókkal; nincs szoros kontaktus a művészetfogyasztókkal. Ezért, ha van lehetőség néha kilépni a festményből, kezet fogni, ölelkezni azokkal, akik érdekesnek tartották, hogy részesei legyenek az adott rendezvénynek, az felbecsülhetetlen érzés.

Az is felemelő, ahogy szemlélik a munkákat: kihasználva a ritka pillanatot, a személyes jelenlétet, többször visszatérnek, és elmesélik, ők mit láttak, mit olvastak ki az én üzenetemből. Kérik, hogy igazoljam: jól látták-e? Ekkor jön a válasz: azért kiváló a szürrealizmus, mert mindenkinek igaza van! Pontosan az a valóság számukra, amit éppen ők látnak és értelmeznek. Ez nem *fata morgana*: elérhető a vizuális élmény, tapintható a vászon, és kézzelfogható az alkotó.

(34.) — *Festményeidet — az alkotás címét eltekintve — a befogadó másféleképpen is értelmezheti, mást is láthat a műben, képzelőereje „pótolhatja”, kiegészítheti az általad vászonra varázsolt világot, mondanivalót... A kompozíciók címadásakor általában van-e olyan szándékod, hogy a közérthetőség kedvéért „besegíts” a tárlatlátogatónak?*

— Sok kiállításon — ha nem követelték meg — szándékosan nem függesztettem ki a címeket. Hajlamosak vagyunk ugyanis a címet keresni a művekben. Megítélésem szerint baj van, ha a címtől lenne értékes vagy értelmezhető egy műalkotás. A legjobb, ha szabadon engedjük a nézőket, hogy békésen, korlátok nélkül közlekedjenek a saját fantáziájukkal. A gyógyszer sem egyformán hatnak az egyének szervezetére, így a vizuális táplálék sem. Hagyni kell, hogy annyit és azt a részt fogyasszák belőle, amit szeretnének, és amit megbír a befogadóképességük.

Tárlataim amúgy sem olyan típusúak, hogy csak végigszaladnak rajtuk, majd a kijárat előtt azt mondják: „Jaj, de szép!” Tudok olyan látogatókról, akik többször visszatértek ugyanahhoz a festményhez, szemlélték, majd boldogan közölték: olyan részleteket fedeztek fel, amiket előző nap nem láttak. Ezeknek a festményeknek ez a küldetésük a látogatók számára.

Nekem a szubjektív és sajátos élményem adva van az alkotás elkezdésének pillanatától a befejezésig. Mindennap, a munka megkezdése előtt nézem, mit festettem előző nap; amikor úgy érzem, eljött a folytatás ideje, rögtön nekiállok. Soha nem fekszem le anélkül, hogy még egyszer meg ne nézném, mennyit haladtam reggeltől estig. Hallottam olyan véleményt, miszerint egy alkotásról a hiteles reflektálás egy másik alkotás lenne, amely az első hatására született... Elég bonyolult, nemde?

Szóval frappánsan összegezve: itt a cím nem igényel postai pontosságot; se név, se utcaszám, még kevésbé irányítószám nem szükséges hozzá. Különbféle frekvenciákon és hullámhosszakon ugyanaz a műsor látható — a látni akaróknak!

(35.) — Egy-egy lidérces megjelenítésű szürrealista festményedet a szűk látókörű polgár botrányosnak, formabontónak is értékelheti. „Segédeszközként” milyen szakmai segítséget, útmutatót adnál az esztétikai érték könnyebb felfedezése és a szellemi híd könnyebb átjárhatósága érdekében az effajta műértékelő tárlatlátogatóknak?

— Nehéz dolog ez, hiszen nem muszáj mindenáron segítséget nyújtani. Bizonyos esetekben nem tehetünk úgy, mintha

dicséretet várnánk, amiért átkísértük az idős nénit a túloldalra, ha aztán kiderül: már több órája győzködtük, hogy jöjjön át, pedig ő eredetileg nem is akart... Nem kötelező vérnyomást vagy vércukorszintet mérni sem — de ha törődünk magunkkal, akkor ez segítség.

Inkább az egyénre kell bízni: döntse el ő, mit szeretne látni, és mennyit hajlandó belőle megemészteni. Az útnak is minimum két vége van, de lehetnek útelágazások is közben.

A művészet egyfajta jelzőtábla a szabályos és célirányos utazáshoz: elindulunk, majd megérkezünk. A provinciális utak rövidebbek, szűkebbek, kanyargósabbak. Több rajtuk a lefolyó és a csatornafedél. A közlekedésben a forgalmas, veszélyes helyekre fekvőrendőroket építettek. Az átjárhatóság könnyítéséhez, a művészethez azonban fekvőrendőr helyett a „könyv” kell. Amúgy is a művészet nem kényszer, hanem egy választható utazás.

(36.) — *Maradandó hagyományokkal ékes élettérben élsz, a magyarság különleges arculatú, igen értékes népcsoportja szívében, a székelyek között; de a provinciában, a néha kishitű embertársak körében, miközben vázsonra fested szürrealista alkotásaidat, meghökkentő témáid ábrázolása közben valaha jutott-e eszedbe az „épater le bourgeois”, a polgárpukkasztás, a festmény előtt álló néző komfortzónából való kimozdítása, kizökkentése?*

— Anélkül, hogy tudtam volna róla, 1989 decemberében az egyik újság címlapján az én *Victory* című festményem szerepelt. Ekkor éreztem először, hogy átvették az üzenetemet; a képem forradalmi jelképpé vált.

Volt olyan festményem is, amelyen levágott csirkefejek, egy csipetnyi kenyér és gyertyafény szerepelt. Természetesen, amikor a múlt rendszerben a megyei kultúrbizottságtól ellenőrizni jöttek a Művelődési Házba, rögtön levetették. Ám mihelyt elmentek, az akkori igazgató, Sinka Ignác visszatetette, és humorosan megjegyezte: „— Kicsi Molnos, öt év jár annak, aki megnézi — hát neked, aki ezt megfestette?”

A tiltott gyümölcsnek édes az íze; bevált a dolog, és mindenki csendben drukkolt, hogy a festmény végig fent maradjon a falon, nehogy valaki feljelentsen.

Volt ebben valamennyi polgárpukkasztás is, de akkoriban létezett még egy csendes, kitartó összefogás: a „merem, mered, merjük” szelleme. Ez megkopott az évek során, ma nagyobb a közöny. Júdás óta minden lehetséges: árulás, becsapás, irigység. A termőföldön is sok a gyom. Szerettük volna, ha Lőrincz György írónak is az én festményem lesz a könyvborítója, de a kiadó rögtön elutasította. Még az egyszerűbb grafikákért is igazulni kellett, de azt végül engedélyezték.

Különben az 1989-es forradalomkor azonnal önkéntesek voltunk: sárga karszalaggal órséget álltunk a város bankjánál, mert azt a hírt kaptuk, hogy jönnek a terroristák, és elviszik a pénzt. Mennyire naivak voltunk!

Az önmarcangolás lehet egy kollektív érzés ábrázolása is. Mindig követtem a bel- és külpolitikát, hogy tudjam, merre és hogyan alakul a világ, a tér, ahol élünk és alkotunk.

A szürrealizmus egyben egyfajta tiltakozás is, része az avantgárdnak, amellyel együtt igyekezett és igyekszik megváltoztatni a világot. Dalí és Picasso híres, monumentális festményeket készítettek a polgárháború kapcsán. Nekünk is vérünkben van a szabadságvágy, lásd 1848-at vagy 1956-ot. A változás azonban sokszor csalódást is okoz. Mint mindent, ezt is ellophatják, leverhetik, kijátszhatják. A veszteségek után egyszer csak szembesülünk vele: vajmi kevés változott. Erről is szólhat egy pukkasztó kompozíció.

(37.) — Több nagy értékű, monumentálisnak is tekinthető mű sorakozik munkáid között. Szerzőként, mégis, mely jelentős alkotást/alkotásokat emelnél ki kompozícióid közül?

— Nem hiába állítják, hogy egy édesanya nem tesz különbséget gyermekei között, egyformán szereti őket. Érvényes ez az alkotóra és alkotásaira is. Sok száz festményből nehéz kedvenetet megjelölni. Ha egy pillanatra kikapcsolom a lelkem, és az elmémre bízom a döntést, akkor korszakok munkáit nevesítem.

Kezdem a tizennégy évesen megfestett első festményemmel, hiszen azzal tárult fel az olajfestészet mágikus kapuja: egyedi és megismételhetetlen. Az *Imádkozó öreg néni a kulcslyukon* immár egyik emblemikus munkám, amit mindig társítanak a nevemmel. A *Kávédaráló* már filozofikus üzenettel is bír, hasonlóképpen *A csend hangja* című hegedűs kompozícióm.

A *Pegazus* repülő szárnyaival én magam is repülök. Shakespeare *Rómeó és Júliáját* is életre keltettem; ott van Tamási Áron portréja, Dalí, Picasso, Arik Brauer portrékompozíciói, az *Ajtókilincs-sorozat*, a *Síró Mária*, a *Jézus*, a székely emberek ábrázolása, az istenek, fejedelmek, királyok. Nem sorolom tovább, nehogy valamelyik festményem megsértődjön!...

(38.) — Szakmád legfontosabb munkaeszköze az ecset. Munkáid megvalósításában „hűséges társadat” te kezel, te irányítod, hogy érvényre juttasd elképzelt világot. De a vászonra való közvetítésben, agyi parancsaidra hogyan „fogad szót”, miként reagál ez a bűvös, nélkülözhetetlen kéziszerszám? Az alkotás folyamatában az ecsethasználat különböző módszerei mennyire fejlesztették kompozícióid minőségét?

— Ez egy nagyon szép kérdés! Eszköz nélkül nincs alkotás! Sokszor azon elmélkedtem, hogy életem nagyszabedű korszakában egy kis csinos „fapálcika” volt a kezemben. Vajon ő mit érzett? Követte utasításaimat, míg én is azt tettem az isteni szikrával. Olykor, ha lemegyek alfába, úgy gondolom, az ecset és a vászon is én vagyok.

Sokféle ecsetet használok: laposat, gömbölyűt, vastagot, vékonyat. A legtöbb időt az abszolút csinosakkal töltöm; ezek a nullán aluliak: nulla-nulla egy, kettő, három és így tovább. Annyira vékonyak, hogy alig látszik a hegyük. Ezek az igazi szikék, de lehetnek színdallamok és árnyalatok vonói, az egységet és harmóniát irányító kar vezénylőpálcái. Lehetnek hatalmas fenyők a mikrokozmoszban, vagy nyomot hagyó, színes, idilli találkozások.

Ők a néma tanúk, a láthatatlan kellékesek. Hiszen amikor a vizualizálást takaró függöny felhúzódik, feledésbe merülnek.

Nem tudni róluk, hány százszor súrlódtak, mennyiszor vitték magukkal a színeket, hányszor baletteztek a paletta felszínén. Csak akkor beszélünk róluk, amikor feltesznek egy értékes kérdést a családjukról, minőségükről, fontosságukról. Viccesen szoktam mondani: kiváló ecsetre van szükség ahhoz, hogy a hangya lábára fel tudjam festeni a székely vitézkötést!

(39.) — *Nem beszéltél a művész és a befogadó között örökösen létező „hídról”, a mindig előtted délcegen feszítő „királynőről”, a festőállványról, ahol a teremtés aktuosa megszületik...*

— Jártam már fagyos parázson, lángoló hórétégen; talpammal érintettem a víz szintjét alulról, és sétáltam a felszínén anélkül, hogy Jézus lennék. Földi bálványom a mindennapi feszület: a festőállványom. Állok tisztelettel előtte — mások ugyanezt az oltár előtt teszik. Most nem keresztet vetek, hanem szemet az elkezdett munkámra: életet adok neki. Ez a feladatom, ahogy titted Te is, Teremtőm, Ádámmal.

Igahúzáshoz csigatürelem kell; a csípős csalánlevél zöldjét magamhoz ölelem. Sajog. Lávazúzmara. Talpam nyoma harangnyelv: értem, hogy megértessem, az alkotás szegre kerül. Példabeszéd visszhangzik a múzeumok képtárában. „Éljen a Királynő!” — ujjongja a sok dolgozó ujj...

(40.) — *A téma, az álm, az elképzelés és a vászon között a műteremben a festőművész kezében mindig ott található egy nélkülözhetetlen bűvös „sziget”, a színek kórusát tálaló, színekészletet biztosító deszkalap, a paletta...*

— Kisebbik lányom neve Aletta. Humorosan szoktam mondani, hogy ragaszkodtam a nevéhez, legyen benne valami az apjából, a „palettából”.

Szép darab a hagyományos paletta, nem más, mint a színek laboratóriuma; sok művész palettáját megőrizték az utóknak... Ezek a tárgyak gyakran részei a kiállításoknak is, hadd lássák a nézők, hogyan keverte a mester a színeket.

Mivel én nagyon lazán használom a színeket, és nem festek vastag pasztákkal, számomra sokszor elegendő egy kicsi felület is. A nullás ecset használatánál nem is tudnám a palettát végig az egyik kezemben tartani, ezért gyakran használok kisméretű üveglapot. Ezt könnyedén el tudom helyezni bárhová, ahol a legközelebb esik az aktuális munkafázishoz. Vannak megőrzött, különféle palettáim is, szeretem néha megnézni őket.

Amikor egy szemgolyón napokig dolgozom, minimális festékmennyiségre van szükségem. Ezért találok számomra megfelelőnek a kisméretű üveglapot, amely alig nagyobb, mint a hölgyeknél egy púderesdoboz.

(41.) — *A nemzetközi áttörés művészi kiteljesedéséért folytatása. Alkotásaidat hol lehet megtalálni szerte a nagyvilágon? Kik a műértő boldog tulajdonosok, magángyűjtők?*

— Sokáig zárt ország voltunk, de amikor bekövetkezett a változás, lassan megnyíltak előttünk a határok. Ezt megelőzően csak helyi, megyei és országos lehetőségeink voltak. Számomra a magyarországi kínálat volt először. Csoportos kiállítások, majd egyéni tárlatok következtek. Svédországban az egyéni tárlatomon az összes munkáimat megvásárolták.

Volt egy korszak, amikor külföldre ajándékként műalkotást vittek. Egyéni tárlat szervezését kínálták számomra Tel-Avivban, Izraelben. Bukarestben egy komoly üzletember három éven át felvásárolta az összes alkotásomat. Hetser Endy volt az, aki létrehozta ezt a kapcsolatot. Majd Kanada, az Egyesült Államok, Ausztria, Németország, Franciaország, Hollandia, Ausztrália, Svájc, Spanyolország következett — szép lassan eljutottak a munkáim a fél világhoz. Bécsben a Phantasten Museumban egy állandó kiállított munkám van, Korondon volt egy kezdeményezés létrehozni a képtárat, ott is van két munkám, egy munkám pedig szerepel a Kányádi Sándor Emlékházban.

(42.) — *Értékes és gazdag életmű ékeskedik Sétatér utcai lakásodban. Akár egy közép-kelet-európai szürrealista értéket tároló kis Molnos-múzeumnak is nevezhetnénk...*

— Az én házam, az én váram! Nálam ez valóság. Szüleim házát átalakítottam, megépítettem a saját alkotóközpontomat. Számomra ez műterem, szentély, a műalkotások „szülészete” — Semmelweis-típusú odafigyeléssel, hogy tiszta forrásból tiszta művek szülessenek.

Tulajdonképpen a műtermem végett vágtam bele az építésbe. Volt fogalmam róla, hogy nem kis terv megvalósítása előtt állok. Már gyermekkoromban, valahányszor felmentem a padlásra, néhány cserepet elmozdítottam, és onnan fentről felfedeztem egy új világot, egy másik perspektívát. Már akkor említettem szüleimnek: „Na, ide nagyon jó műtermet lehetne kialakítani!”

Édesapám halála után hátramaradt egy Trabant gépjármű. Sokáig nem bírtam megválni tőle, ragaszkodtam hozzá, hiszen édesapámat idézte fel. Ne legyen lelkiismeret-furdalásom, egy jó ötlettel törtem meg a jeget: eladom, de az árából téglát vásárolok. Így is lett, évekig állt a sok téglá az udvaron. Amikor lehetőség adódott, és nekiláttunk a tető lebontásának, már büszke voltam; tudtam, a műtermem falaiban ott lesz édesapám is. Így megnyugodott a lelkem.

Az összes téglát a tetőre ketten hordtuk fel a feleségemmel, Melindával. Nehéz munka volt, de ezzel közösen szerves részévé váltunk a „teremtésnek”. Szakkönyveket böngésztem, hogyan érdemes ilyen típusú felületet megépíteni, hogyan tehetem profi műteremmé. Északi beállítás szükséges, a felkelő nap után így nyerve szórt fényt. Az ébredező nap oldalán, négyméteres magasságban elhelyeztünk egy kör alakú ablakot. Reggel így jön át a fény, mintha reflektort kapcsoltak volna be. Amikor a fény elköltözik, odébb áll, attól a pillanattól már jól lehet dolgozni: megteremtődik a szórt fény.

Ezért ez az építmény nemcsak egy hely, hanem része a testnek; lüktető belső szervei vannak, aminek működését minden alkalommal átveszem — így indul el a nap!

A ház melletti kert is fontos szerepet tölt be életemben: amikor nem festek, szívesen gondozom, csinosítom, hiszen része a lelki nyugalmamnak. Érdekes, amit Bécsben tapasztaltam: neves művészek lakását már életükben múzeumnak nyilvánították — Ernst Fuchs, Arik Brauer, Ernst Bruzek, hogy csak néhányat említsek. Ott állami támogatásban részesültek,

segítve a vállalkozás fenntartását. A Fuchs-múzeum valójában komoly intézményként működött, kiegészítő személyzettel: voltak művészeti asszisztensek, őrző-védő szolgálat, kísérő kurátor és intézményi menedzser is. Más mentalitás...

(43.) — 1991-ben alapítottam Erdély 1989 utáni első magyar nyelvű könyvkiadóját, az Erdélyi Gondolatot. Az első, Madártemető című verseskönyvünk borítóját készséggel illusztráltad, majd az évek során ezt követő könyveink és folyóirataink, a Székely Útkereső és az Erdélyi Toll grafikusa, vizuális „kiegészítője” is voltál, ezt követően pedig — az erdélyi magyar könyvkiadás beindulásával — más kiadók szépirodalmi szövegeinek, lírai vagy prózai tartalmainak, történeteinek képi megalkotójaként is munkálkodtál...

— Könyvillusztrátori munkám, alkotásom kikericsmező vagy esetleg margaréta... Szerettem és szeretem a könyveket. Így szívesen társultam ahhoz a folyamathoz, amellyel tudtam segíteni, hogy újabb és szebb kiadványok jöjjenek létre. Most már jóval száz felett van azoknak a könyveknek a száma, amelyeket illusztráltam, amelyeknek a borítóját készítettem, vagy biztosítottam hozzájuk a jogi engedélyt. Például Romsics Ignác, a kortárs magyar történettudomány egyik legnagyobb és legismertebb alakja, az MTA rendes tagja, *A múlt arcai: történelem, emlékezet, politika* című kötete kapcsán a szerző személyesen hívott fel. Azt mondta: látta az egyik festményemet, és úgy véli, tökéletesen találna a megjelenő könyvéhez. Megkérdezte, adom-e az engedélyt, és átküldöm-e nagy felbontásban a repróját? Természetesen teljesítettem a kívánságát, így 2015-ben napvilágot látott az értékes, 427 oldalas Romsics-könyv. Meséskönyveket és versesköteteket is illusztráltam. Szándékomban áll ezt folytatni!

(44.) — A festőművész gazdag pályáját tanulmányozva, a kétezerhúszas évek után munkásságodban felbukkan az irodalom legmagasabb szintje is, a versírás, a köl-

tészet különösen szép világa, az önkifejezés „ecseten túli”, szavak köntösébe öltött alternatívája... Hogyan talál a toll a festővászonnal?

— Ötven éve festek olajfestékkel; azelőtt temperával, pasztellel, akvarellel, tussal, szénnel és ceruzával alkottam. Az iskolában, az irodalomórákon azt mondták: „szépen fogalmazol”. Ez bátorított, így próbálkoztam versírással is. Vásároltam a könyvesboltban egy kiváló bőrkötésű albumot, amely Michelangelo rajzait és verseit mutatta be az olvasóknak. A könyv hátoldalán ez volt olvasható: festő, szobrász, tervező és költő. Gondoltam magamban: akkor nem helytelen, ha én is verseléssel próbálkozom. Szerintem mindenki életében eljön az a pillanat, amikor érzéseit versformában próbálja megörökíteni.

Több találkozón is kérdezik tőlem: azt írom-e, amit festek? A válaszom határozott nem. Azt írom, amit *nem tudok* megfesteni — erre többnyire nevetnek. Ekkor hozom fel példának, hogy festés után lemegyek a lakás alsó szintjére, ahol a tévéműsorokat szoktuk nézni. Kiadós munkásórák után kíváncsi vagyok az aktuális hírekre, így váltogatom a csatornákat, hogy összképem legyen a különféle beállítottságú adókról. Feltűnt, hogy a szalaghírek jobbról balra „futkároznak”. Lejegyeztem a következőt: „Szaladnak a hírek jobbról balra, mert az irányító így akarja; remélem, a hírek egyszer jobbra fordulnak!” Ennek hallatán újból kitör a nevetés, majd lazán kijelentem: „tesenek elképzelni, milyen nehéz lenne ezt megfesteni!”

Elmélkedő típus vagyok. Bár édesapám és nővérem végeztek filozófia szakon, én is nagy odaadással és mélyen szerettem boncolgatni a dolgok és események miértjét, az élet történéseinek alapjait, hogy választ találjak magamnak a „volt, van, lesz” kérdésekre.

Eddig megjelent versesköteteim címei: *Fújom el lelki dalomat* (2019), *Sóvidéki katedrális* (2022), *Versek* (a 2022-es kiadású *Molnos* albumban), *Ébredés* (2024); leadás előtt áll a *Hat:Három* című kéziratom. Versszakértők szerint filozofikus, olykor szürreális beütésekkel írom a verseimet. Őszinte és tiszta gondolatokat tartalmaznak, ezért ragaszkodom hozzájuk is!

(45.) — Beszélj, kérlek, pályád egyéni és közös tárlatairól, s a művészi életben kialakult kapcsolataidról...

— *Erdélyi és magyarországi tárlataim:* tizenhét évesen, 1979-ben volt az első egyéni tárlatom a székelyudvarhelyi Művelődési Ház kiállítótermében, ahol negyvenhat munkát állítottam ki. Meglepetés volt számomra az, amikor az udvarhelyiektől megtudtam, hogy Csanády András Munkácsy-díjas művész, miután tárlatomat meglátogatta, felhívta a helyi kultúra akkori szakembereinek a figyelmét arra, hogy „követni kell ennek a fiatal művésznek a sorsát, hiszen nagy karrier áll előtte”.

1981-ben újabb egyéni tárlatom következett, majd számos közös kiállítás, városi, megyei és országos szinten.

Bukarestben a Dominus kiállítóközpontban egy közös tárlat a *Daráló* című festményem főfalra került.

1986-ban a Korunk Galériában *Az ember tragédiája* című közös tárlaton Kántor Lajos, a galériaalapító, a folyóirat irodalmi s egyben a művészeti rovat szerkesztője tárlatnyitó beszédében a kiállított munkák közül külön kiemelve, magasztalóan beszélt Szilágyi Domokosról készült portrémról.

2008-ban Budapesten, a Vármegye Galériában, majd ugyanabban az évben az Erdély Galériában állítottam ki.

2017-ben közös tárlatokon vettem részt a *Dunától a Nagy-küküllőig* című vándorkiállításon három településen: Székelyudvarhelyen a Haáz Rezső Múzeum szervezésében a Művelődési Házban, Törökbálinton a Munkácsy Mihály Művelődési Házban és Soroksáron a Galéria 13-ban.

2020 március-szeptembere között a budapesti OTP Bank Galériában, 2021 február-márciusa között pedig a Kárpát-Haza Galériában, szintén a magyar fővárosban volt tárlatom.

2021-ben alkotásaimmal két közös kiállításon szerepeltem: Budapesten a Szent István Bazilika altemplomában, az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus keretében megrendezett *Szent István öröksége* című kiállításon, valamint Komáromban a *Felvidéki Magyar Képzőművészek Nemzetközi Biennáléján*. A két tárlaton a Kárpát-medence legelismertebb művészei tiszteletbeli meghívottai voltak.

2022-ben a Pesti Vigadóban az *Üzenet* nevű, a Magyar Művészeti Akadémia Képzőművész Köztestületi Tagjai rendezésé-

ben közös tárlaton vettem részt. A tárlat végén az intézmény kiadásában megjelent az *Üzenet* című festészeti album, melyben *Rat-Bird (A patkánymadár)* című festményemmel szerepelek.

2022-ben és 2023-ban munkáimmal kétszer szerepeltem a budapesti Józsa Judit Galériában: a *Magyar Himnusz* (2022) és a *Székely Himnusz* (2023) című közös tárlatokon.

2024-ben is közös kiállításokon vettem részt: a budapesti Regina Gisela-Zikkurat Galériában, valamint a Józsa Judit Galériában, ahol *Karácsonyi tárlat* került megszervezésre.

2025-ben a csíkszeredai Városi Mozi épületében romániai képzőművészekkel együtt szerepeltem, év végén pedig Budapesten szintén *Karácsonyi tárlat* keretében a Józsa Judit Galériában.

Kiállításaim külföldön: 1981-ben Svédországban és Észtországban közös tárlatokon szerepeltek alkotásaim. Tíz évvel később, 1991-ben, már egyéni kiállítással jelentkeztem a svéd fővárosban, Stockholmban.

Időközben Ausztriában Salvador Dalí legismertebb és leghíresebb tanítványával, a világhírű osztrák festőművésszel, grafikkussal, szobrásszal, Ernst Fuchssal, a kortárs osztrák művészet kiemelkedő alakjával, a Bécsi Fantasztikus Realizmus Iskola alapítójával ápoltam jó barátságot. A Nagymester ismerte munkáimat, kedvelt és biztatott, és nem kis meglepetésemre néha géniuszi magasságokba emelt.

2017 után prof. Philip Rubinov Jacobson amerikai festőművész, a fantasztikus realizmus és a vizionárius művészet területén végzett munkásságáról ismert, Ernst Fuchsszal jó barátságot ápoló művész, a *Mischtechnik*-technika nagy mestere meghívására több ízben részt vettem az osztrák festői mezőváros, Payerbach festőtáborában. A nagy mesterrel Orthof településen közös tárlatunk is volt.

2017-ben a bécsi Phantasten Museum meghívására egyéni kiállításon mutatták be 48 munkámat. A tárlatot a múzeum igazgatója, a hírneves kurátor és kulturális szakember, Erich Peischl és prof. Ernst Bruzek osztrák festőművész nyitották meg, ahol portréim osztatlan sikert arattak.

Ernst Fuchsról, a nagy művészóriásról festett kompozícióm a Phantasten Museum állandó kiállított munkái közé került. Ez a portré Gloggnitzban is szerepelt a mester emlékére szervezett nemzetközi tárlaton, ahol a világ 86 szürrealista nagymestere volt jelen.

Számomra a nemzetközi elismertség egy újabb mérföldkövét az Art Galaxie gondozásában megjelenő *Masters of painting* című album is jelenti, amely *A világ 46 festő nagymestere* címmel jelent meg és amelyben — Pedro Boaventura kurátori munkájának köszönhetően — több munkám is helyet kapott.

(46.) — Életművedről több szakmai véleményezés látott napvilágot illusztris művésztársak, elismert műkritikusok, egyetemi tanárok, művészeti szakértők, sajtómunkatársak, írók, költők tollából úgy itthon, Erdélyben, mint külföldön...

— A művészetemről, életművemről érkezett szakmai visszajelzések néhol esszé magaslatú műelemzések, igen értékesek és sokszínűek. Az alábbiakban fontosnak találom felsorolni a beszélgetőkönyvben szereplő kisesszék, elemzések, megnyitóbeszéd, interjúk, újságcikkek, ismertetések, tudósítások, versek szerzőit szereplésük sorrendjében, kronologikusan — a könyv nyebb áttekinthetőség kedvéért egymás alatt külön sorban —, úgy, ahogy az első albumomtól az utolsóig vagy más kiadványokban írásaikkal szerepelnek:

Jánosi András költő, műfordító, Székelyudvarhely, Románia;

Páll Szilárd író, Budapest, Magyarország;

dr. Zamfir Dumitrescu festőművész, egyetemi tanár, Bukarest, Románia;

Alexandra Manukyan festőművész, Los Angeles, Kalifornia, AEÁ;

Cornelia Hagen-Fuchs művész, galériatulajdonos és kurátor, Bécs, Ausztria;

Benedetto Fellin festőművész, Bécs, Ausztria;

Ida Von Sigethy festőművész, Bécs, Ausztria;

Cordula Kerlikowski festőművész, kurátor és művészettörténész, Berlin, Németország;

Philip Rubinov Jacobson festőművész, író, egyetemi oktató, a kortárs Visionary Art mozgalom vezetője, Tucson, Arizona, AEÁ;

Janet Blumenthal képzőművész és művészettörténész, Gilbert, Arizona, AEÁ;

Linda Gardner képzőművész, New York, AEÁ;
Renee Tay művész, San Diego, California, AEÁ;
Therese Hartgring-Cohen képzőművész, Utrecht, Hollandia;
Liba Waring Stambillion képzőművész, Párizs, Franciaország;
Luann Suhr képzőművész, Brooklyn, New York, AEÁ;
Melissa Leslie képzőművész, Los Angeles, Kalifornia, AEÁ;
Steven DaLuz képzőművész, San Antonio, Texas, AEÁ;
Katerine Aubry Peintresse festőművész, Párizs, Franciaország;
Chems Galéria Marrakech, Marokkó;
Dilka Bear képzőművész, illusztrátor, Trieszt, Olaszország;
Lucio Giuliadori költő, író, egyetemi tanár, a filozófiatudomány doktora, Perugia, Olaszország;
Pablo Solari festőművész, Buenos Aires, Argentína;
Santiago Ribiero Jose Manuel festőművész, Coimbra—Párizs, Portugália—Franciaország;
dr. Tassos Kouris festőművész, orvos, Korfu, Kérkira, Görögország;
Erol Deneç festőművész, Isztambul, Törökország;
Zrinka Dusper Casella festőművész, Zágráb, Horvátország;
Sebaastian Chelia képzőművész, Buenos Aires, Argentína;
Iwasaki Nagi festőművész, Japán;
Andrey Lyssenko festőművész, Moszkva, Oroszország;
Ratko Lubaran festőművész, Podgorica, Montenegró;
Vilijus Vaisvila festőművész, szobrász, Vilnius, Litvánia;
Anneke Cilon festőművész, Hollandia;
Nabella Malinka festőművész, Maldív-szigetek;
Julliet Ramirez Hernandez művészeti menedzser, kurátor, kiállításszervező, szerkesztő, Mexikóváros, Mexikó;
Sabina Nore festőművész, Bécs, Ausztria;
Lőrincz György író, Székelyudvarhely, Románia;
Csanády Márton professzor, Budapest, Magyarország;
Pedro Boaventura kurátor, művészeti író, az Art Galaxie (London—Lisszabon) alapítója, Anglia—Portugália;
Julie Bell festőművész, illusztrátor, fotós, AEÁ;
Boris Vallejo festőművész, illusztrátor, AEÁ;

Gerhard Habarta galériatulajdonos, művészettörténész, író és kiadó, a bécsi Phantastenmuseum alapítója, Seebenstein, Ausztria;

Louis Markoya festőművész, Salvador Dalí tanítványa és asszisztense, Florida, AEÁ;

Vasile Radu képzőművész, festő, muzeológus, műkritikus, művészettörténész, Kolozsvár, Románia;

Veres Péter építészmérnök, muzeológus, az *Erdélyi Művészet* főszerkesztője, Székelyudvarhely, Románia;

Murányi János tanár, szerkesztő, műfordító, Székelyudvarhely, Románia;

Ambrus Lajos tanár, költő, szerkesztő, Korond, Románia;

Otto Rapp festőművész, Bécs, Ausztria;

Fráter Olivér történész, író, emlékezetpolitikus, Magyarország;

Vesna Krasnec festőművész, Szlovénia;

Benkő László, az Omega együttes alapító tagja, billentyűse, Magyarország;

Marianna Blier képzőművész, kurátor, Bécs—Carrara, Ausztria—Olaszország;

Ernst Bruzek festőművész, Bécs, Ausztria;

De Es Schwertberger festő és szobrász, Ausztria;

Koltay Gábor filmrendező, színigazgató, érdemes művész, Budapest, Magyarország;

Kedei Zoltán festőművész, Marosvásárhely, Románia;

Botár László festőművész, grafikus, Csíkszereda, Románia;

Pataky Attila rockzenész, az Edda Művek frontembere, Magyarország;

Zsigmond Barna Pál magyar jogász, politikus, Budapest, Magyarország;

Cynthia Stevens művészeti menedzser, kurátor, AEÁ;

Corinna Herden művészeti menedzser, kurátor, Bécs, Ausztria;

Gábor Orsolya újságíró, Budapest, Magyarország;

Túri Zsuzsa költő, író, az AB ART Kiadó szerkesztője, Budapest, Magyarország;

Jutta Venosa képzőművész, Bécs, Ausztria;

Molnos Zoltán festőművész, költő, Székelyudvarhely, Románia;

Zsidó Ferenc író, szerkesztő, Székelykeresztúr, Románia;
Balázs Imre József költő, szerkesztő, irodalomtörténész,
irodalomkritikus, Kolozsvár, Románia;
Cseke Péter irodalomtörténész, sajtótörténész, újságíró,
szociográfus, Kolozsvár, Románia;
Sárba Katalin, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet kulturális
osztályvezetője, Budapest, Magyarország;
Maya Chuhra [Venosa] képzőművész, Boulderen, Colora-
do, AEÁ;
Fazakas Ida tanár, költő, Nagyvárad, Románia;
Orbán Viktor miniszterelnök, Budapest, Magyarország;
Németh Zsolt politikus, Budapest, Magyarország;
Medgyessy Éva sajtómunkatárs, Budapest, Magyarország;
Asztalos Ágnes újságíró, Székelyudvarhely, Románia;
Kovács Eszter újságíró, Székelyudvarhely, Románia;
Farkas Wellmann Endre költő, szerkesztő, Etéd—Buda-
pest, Románia—Magyarország;
Bálint Tamás költő, Székelyudvarhely, Románia;
Barta Boglárka újságíró, Budapest, Magyarország;
Majla Sándor költő, Korond, Románia;
Fellinger Károly költő, helytörténész, Pozsony, Szlovákia;
Barbara Rotta költő, Torino, Olaszország;
Beke Sándor költő, műfordító, szerkesztő, lap- és könyvki-
adó, az *Erdélyi Toll* főszerkesztője, Székelyudvarhely, Románia.

**(47.) — Hadd következék az előbbi kérdés nagyobb lé-
legzetű kibontakoztatása, a tulajdonképpeni Molnos-mű-
vészet és életmű értékelése...**

— Az Udvarhelyszék Kulturális Egyesület 2012-es kiadású
Molnos című albumban közölt írások, kisesszék, elemzések:

„A múlt mint a jelenre adott válasz soha nem történhetett
volna meg Molnos Zoltán életében és művészetében; a lineá-
ritás ezt soha nem tette volna lehetővé. Ezzel beismerem: az,
amit ma a kelet-európai képzőművészet elismert erejének tar-
tok, egyáltalán nem váratlan fejlemény. Zoli tizenhét éves ti-
nédzserként rendezte meg első, *sui generis* (egyedi) önálló mű-

vészeti kiállítását. 1979-ben ez szinte hallatlan teljesítmény volt. Az olyan mesterek, mint idősebb Maszelka János és Székely József már akkor úgy gondolták: ő olyan művész, akire oda kell figyelni. A Ceaușescu-rezsim legsötétebb napjaiban egy olyan fiatalembert láthattunk, aki a körülötte lévő világot egy finom művészi szitán átszűrve értelmezte.

Itt jön a képbe a linearitás: lehetővé teszi, hogy a forma egy technikailag tökéletes rajzstílusba simuljon. És mi baj lenne a tökéletessel? A mai művészeti stílusokban a formát, a rajzot és az időtálló szaktudást gyakran filozófiával és elméletekkel helyettesítik. Molnos Zoltán művészetében azonban maga a stílus hordozza a filozófiát, így nincs szükség elméletekre.

Az a finom szita, amelyen keresztül megszűri a valóságot, nem más, mint a szürrealizmus. Az ő szavaival élve: »a szürrealizmus valóságosabb, mint maga a valóság«. Negyedszázada nem láttam Zolit, mivel a Föld túloldalán, Kanadában éltem és dolgoztam. Amikor hazatérésem után újra találkoztunk, ámulattal néztem azt az életművet, amelyet az első kiállítása óta felhalmozott. A vásznakot látva az volt az első gondolatom, hogy a linearitás kijelölte számára azt a helyet, ahol lennie kell: a »transzilván Dalí« önkifejezése csúcán van. Festményei hatalmas és nyugodt technikai tudásra támaszkodnak, miközben hagyja, hogy a stílus diktálja azt az újdonságot, amelyre minden művészetnek szüksége van a létezéshez.

A második gondolatom az volt: végre itt, Székelyföldön is rendelkezünk azzal a nagysággal, amelyet ő képvisel. Legnagyobb írónkat, Tamási Áront nem ismeri úgy a világ, ahogyan mi ismerjük őt. Azt mondják, azért, mert rólunk írt, olyan nyelven, amelyet csak mi értünk. Molnos Zoltán művészetét azonban bátran és magabiztosan ajánlom bárkinek. Elérte az egyensúlyt a stílus, a téma és az önkifejezés között. És ebben nincs semmi lineáris...”

Jánosi András

költő, műfordító, Székelyudvarhely, Románia

*

A híres kínai tanmese szerint Csuang Csou álmában egy pillangó volt, és miután felébredt, nem tudta eldönteni, ő álmodja-e a pillangót, vagy a pillangó álmodja őt. Molnos Zoltán festményei vászonra varázsolt álmok, melyek Csuang Csou pillangójához hasonlóan szárnyra kelnek a képzelet univerzumában, és álmodják tovább a festőt, az egész világot. Ez a szürrealizmus lényege is egyben, a nagy titka pedig az, hogy közel száz éves múltja során mindig képes volt megújulni, átlényegülni, mert mindig akadtak jeles képviselői, akik az álmodták tovább: így miután megszületett a világháború borzalmainak utórezgéseiben, túlélte egy második világháborút, egy hosszú diktatúrát, majd megújult lendülettel érkezett meg egy új évszázadba. Ez a fejlődéstörténet megtalálható Molnos Zoltán eddigi életművében is: szorongás és derű, bánat és humor, szépség, meghökkenítő asszociációk, groteszk korrajz, különös fényekkel megkomponált portrék. A szürrealizmus párizsi kiskocsmákból és műtermekből kiröppent pillangói egy ideje Székelyföldön tartanak pihenőt, hogy aztán új színekben pompázva röpjeljenek tovább, a világ négy égtája felé”.

Páll Szilárd

író, Budapest, Magyarország

*

„A szürrealizmus mint stílus soha nem fog eltűnni, annál is inkább, mivel az esztéták véleménye szerint a posztmodern korban élünk. Egy olyan időszakban, amelyben szinte minden látásmódbeli adatot, festészeti technikát és mesterségbeli tudást újraértékelnek, amely az elmúlt négy-öt évszázadot jellemezte. Molnos Zoltán művészete mindezen tulajdonságokat egy olyan egységbe ötvözi, amely elcsábítja a tekintetet. És a nézőt is!

Mestereimtől tanultam, hogy a jó festmény »folyamatosan beszél hozzád« — vizuálisan soha nem »merül ki«. Minden reggel ránézel, és mond neked valami újat, hogy aztán este valami jó hírt suttogjon, vagy bátorítson a következő napra. Ilyen Molnos festészete is! Költészet, líra, soha véget nem érő történe-

tek. Precíz és kifinomult rajzolat, a selymesséig lágy kromatikus skálák, összefonódó tónusviszonyok, keleties vonalvezetés.

Örömmel és irigységgel tekintek a festészetére! Az örömet a kompozíció allegorikus pompája adja. Az irigységet (egyfajta jóindulatú, nemes irigységet) pedig az a sajnálat szüli, hogy én képtelen vagyok ilyen mesterien »kicsiszolni« a formát és a harmóniát a festészetben!”

Dr. Zamfir Dumitrescu

festőművész, egyetemi tanár, Bukarest, Románia

*

„Zoltán munkái lenyűgöznek összetett témáikkal és gazdag képzelőerejükkel. Zoltán sikeresen ötvözi a mozgást, az érzelmeket és a szándékot gyönyörű festményeiben. Alkotásai abszolút egyediek; bonyolult és szürreális kompozícióival magával ragadja a nézőt saját érzelmes, drámai és érzéki világába”.

Alexandra Manukyan

festőművész, Los Angeles, Kalifornia, AEÁ

*

„Gondolataim Molnos Zoltán művészetéről: amikor Molnos Zoltán képeit nézem, vágyakozás ébred bennem! Színeinek átetszősége és harmóniája még inkább felerősíti ezt az érzést; a súlytalanság, a meseszerűség és az álomszerű lebegés érzetét keltik. Vonalvezetésének nyelvezete költői és rendkívül mozgalmas, áramló — ez művészetének egyik alapvető kifejezőeszköze is. Képvilágát metamorfikus elemek uralják, melyekben semmi szögletes vagy durva nem látható, a színhasználat lágy-sága pedig tovább hangsúlyozza ezt a benyomást. Molnos Zoltán a valóság és a transzcendencia, a részletgazdagság és a feloldódás szimbiózisát és fúzióját teremti meg — ebben rejlik műveinek különleges varázsa”.

Cornelia Hagen-Fuchs

művész, galériatulajdonos és kurátor, Bécs, Ausztria

*

„Molnos Zoltán festészete az emberi lét misztikus ősalapja utáni mély vágyakozást hordozza. A művész ehhez a figurális kifejezőmódot hívja segítségül. Ám nem áll meg a külső formánál, hanem tekintetét a transzcendencia világa felé irányítja! Stilisztikailag rokonságot mutat a szürrealisták módszereivel, amelyeket alaposan tanulmányozott. Motívumaiban láthatóvá válik az emberek és a zene iránti szeretete. Igen, mondhatjuk, hogy Molnos festői fantáziavilága egyfajta ellenpólust képez a másokat és az érzékeny környezetet kíméletlenül kizsákmányoló merkantilista [kereskedelmi szemléletű] világgal szemben. Ettől a művésztől még számos szellemes és gondolatébresztő alkotás várható”.

Benedetto Fellin

festőművész, Bécs, Ausztria

*

„Molnos Zoltán sokoldalú és rétegzett látásmódú festő, aki gyakran szürreális portréival mélyen belemerül modelljei belső világába. Ahhoz, hogy egy-egy személy karakterét jobban leírhasssa, egyéni kiindulópontokat keres, melyeket az állat- vagy a növényvilágban talál meg. Mindezt rendkívül csiszolt, finom festészeti stílusban teszi, amely képeinek sokaságában újra és újra megcsodálható! Sok szerencsét és sikert, kedves Zoltán!”

Ida Von Sigethy

festőművész, Bécs, Ausztria

*

„Molnos Zoltán művészete sokoldalú és lenyűgöző: kifejező portrék, szürreális tájak, áramló, feloldódó formák és egy olyan képi világ, amely újra és újra bűvkörébe von és elragad engem”.

Cordula Kerlikowski

festőművész, kurátor és művészettörténész, Berlin, Németország

*

„Molnos Zoltán művészi ereje a belső állapot folyamatos körforgásában és szüntelen átalakulásában rejlik; abban, ahogyan a vizuális, érzelmi-mentális és spirituális energiát a fizikai világba transzponálja. Bensőségesen ráhangolódik az emberi lét alapvető kérdéseire, hagyva, hogy minden megérintse, áthaladjon rajta, és művészi táplálékká váljon. Zoltán egyfajta eszközzé, hihetetlenül nyitott és érzékeny tükörré válik — egy olyan üveggé, amely az emberi tapasztalás áttetsző formájává lényegül át.

Még ha Molnos ironikussá válik is, festményeinek alakzatai, jelei és formái leginkább az egyensúlyt kereső előadóművészekre hasonlítanak. Úgy jöttek létre, mintha belső, esztétikai színjátékosok egy csoportjának elsőprő igénye hívta volna életre őket, akik drámaian, feszélyezettség nélkül mozognak, és szégyenérzet nélküli gesztusokat tesznek; akik az érzelmek, az intelligencia, a lelkiismeret és a szellem világán át az egységes harmónia felé tartanak. Munkáinak organikus jellege saját akaratából, és azzal a szenvedéllyel mozog, hogy a belső szabadságot közvetítse az élet külső színpada felé”.

Philip Rubinov Jacobson

festőművész, író, egyetemi oktató, a kortárs Visionary Art mozgalom vezetője, Tucson, Arizona, AEÁ

*

„Bár személyesen sosem találkoztam Zoltánnal, az idő és a tér országain átívelve... kiemelkedő alkotásai úgy érnek el hozzám, mintha a közvetlen szomszédom lenne. Képzelőereje és látásmódja csábító, és beszédesen áramlik végig a vásznon. Zoltán harmonikus színhasználata a szem szimfóniájává válik, amely tiszta élvezet. Megtiszteltetés számomra, hogy a barátjának és művész társának vallhatom magam”.

Janet Blumenthal

képzőművész és művészettörténész, Gilbert, Arizona, AEÁ

*

„Az 50 év remek kor: ahogy a mondás tartja, már elég idős vagy ahhoz, hogy jobban tudd a dolgokat, de még elég fiatal ahhoz, hogy élvezd is őket! Szeretet és fény — ez a kettő mindig olyan tisztán megmutatkozik a munkáidban”.

Linda Gardner

képzőművész, New York, AEÁ

*

„Molnos Zoltán ecsetjeiben bizonyára varázslat lakozik. A legfinomabb fajta mágia ez, amely a festéket álomvilággá alakítja a vásznon. Zoltán elméje lenyűgöző, összetett és mély — ebből táplálkoznak festményeinek gyökerei is. Humora és szüntelenül alkotó szelleme kalandra hívja a nézőt ezekbe az álomszerű tájakba. Zoltán lelke tisztán megmutatkozik a festék számos áttetsző rétegében. Így szippantja be a nézőt a saját művészetébe”.

Renee Tay

művész, San Diego, California, AEÁ

*

„Zoltán a témák széles skáláján alkot képeket, figyelemre méltó portrékat fest, és saját, álomszerű varázstükrén keresztül mutatja be nekünk a művészetet. Őszinte tisztelettel: Therese és Willem Peter Hartgring”.

Therese Hartgring-Cohen

képzőművész, Utrecht, Hollandia

*

„Belépni Zoltán képeibe annyit tesz, mint elmerülni a színek és a mozgásban lévő formák szürrealista áradatában. Zoltán alkotásai a költői formák valóságos labirintusai. A kelet-európai stílus nyomai keverednek a szimbolikus mítoszok és a fantázia

egyetemes óceánjával. Valóságos élvezet belépni az ő vizuális világába”.

Liba Waring Stambillion

képzőművész, Párizs, Franciaország

*

„Uram, az Ön munkáit abszolút lenyűgözőnek találom. Imádom őket. Nagyszerűek, gondolatébresztőek és mások, mint a megszokott”.

Luann Suhr

képzőművész, Brooklyn, New York, AEÁ

*

„Zoltán munkái költőien nosztalgikusak”.

Melissa Leslie

képzőművész, Los Angeles, Kalifornia, AEÁ

*

„Nagyon szép! Úgy tűnik, Salvador Dalí hatással volt Önre. Határozottan van egy szürrealista zamata a munkáinak. Le-
gyen szép napja!”

Steven DaLuz

képzőművész, San Antonio, Texas, AEÁ

*

„Molnos Zoltánnál a költészet és a festészet bensőségesen összefonódik. A szürrealizmus mágikus prizmáján keresztül — melyet a művész kiválóan használ — sikerül elérnie egy mélyebben emberi és megindító valóságot, amely megérint minket és álmodozásra készítet”.

Katerine Aubry Peintresse

festőművész, Párizs, Franciaország

*

„A költészet és a festészet varázslatos módon egyesül ennek a művésznak az alkotásaiban. Érzékenyen egy szürreális álom felé terelnek minket, a színek tökéletes harmóniájában”.

Chems Galéria

Marrákech, Marokkó

*

„Lenyűgözőnek találom a Zoltán munkáiban ábrázolt világot, azt a tartományt, amely az álom és a valóság határán fekszik. Úgy vélem, minden egyes alkotása mögött mély, filozófiai gondolatiság húzódik. Gyönyörűnek találom őket”.

Dilka Bear

képzőművész, illusztrátor, Trieszt, Olaszország

*

„Épp most írtam egy verset, amelyet a *Libra* című festmény (97. old.) ihletett: »MEGISMERNI«. // Az elme szeme az, / amely összevarrja a megszakadt ösvényeket. / A zenekar kivezeti őket onnan. / S ott a hiány, a felejtés, a veszteség... / a kifürkészett árnyék, / mely csak akkor válik érthetővé, ha befogadjuk. / Csak ha ránézünk, válik Szövetségessé. / De valóságos már addig is volt: / egy öröktől fogva ismeretlen »a priori« lakója”.

Lucio Giuliodori

költő, író, egyetemi tanár, a filozófiatudomány doktora, Perugia, Olaszország

*

„Végignéztem a munkáidat, Molnos Zoltán, és nagyon tetszettek. Megmutatkozik bennük egy művész — egy igazi művész — biztos keze, sajátos egyéni javaslatvilággal, valamint a

technika és a színek nagyszerű kezelésével. Valóban tetszett, gratulálok, Zoltán!”

Pablo Solari

festőművész, Buenos Aires, Argentína

*

„Zoltán a szürrealista szemléletmód egyik nagy festője! Festészetében a képzelet, az álom, valamint a valósággal összekapcsolódó irrealitás állandó jelenlét”.

Santiago Ribiero Jose Manuel

festőművész, Coimbra—Párizs, Portugália—Franciaország

*

„Kedves Zoltán! Csodálom a munkásságodat, sok sikert kívánok a kiállításodhoz, és jó inspirációkat a következő 50 évvedhez! Tassos Kouris”.

Dr. Tassos Kouris

festőművész, orvos, Korfu, Kérkira, Görögország

*

„Üdvözöllek, Zoltán! Jelenleg mi is elkezdtük az előmunkálatokat egy 300 oldalas könyvemen. Remélem, láthatjuk majd a te könyvedet is, ha elkészül. Kedvelem a munkáidat. Jó munkát és sok sikert (bőséges gyarapodást) kívánok neked! Erol Denec”.

Erol Denec

festőművész, Isztambul, Törökország

*

„Molnos Zoltán nagyra becsült barátom, kiváló és már régóta elismert festőművész. Művészete a világ teljességének egy szubjektív víziója, amely töredékes ábrázolásmódon és egyéni rész-

letválasztáson keresztül nyilvánul meg. Művészi univerzuma az eddigi, megszokott világunk dekonstruálásának és újrakomponálásának folyamata. Az ő igazsága szubjektív, az álom és az ébrenlét, a rémálmok és a megszokott nyugalom, a lélek láthatatlan áramlatainak és az egyéni látomásokkal benépesített lelki mélységeknek az ötvözetéből születik.

Molnosnál minden látszólag kaotikusan keveredik, de nem azért, hogy szédületbe ejtsen, hanem, hogy bevezessen minket egy sajátos, egyéni rend világába. Minden jelen van nála: a történelem, a spiritualitás, a mítoszok, a zene, a hangszerek, a hozzá közel álló és kevésbé közeli emberek, sőt, ő maga is, saját arcképének megformálásában... Jelen vannak az állatok számtalan metamorfózisai, a szubjektíven »portretizált« flóra és fauna... Megjelennek azok a szimbólumok, amelyekkel a mai művészet kommunikál: a szív, a galamb, az arc nélküli arcok — mindez különleges ornamentikával, egyedi színekkel és árnyalatokkal átszőve.

Molnosnál minden nyüzsög az élettől, az emlékektől és a remniszcenciáktól. Egymásba fonódnak a ráncos öregasszonyok, a gyermekek, a minden korosztályból való emberek alakjai a családtagok és barátok arcaival, amelyeket szubtilis, árnyalt színekből, tónusokból, átmenetekből és árnyékokból szőtt »emlékének« egészítenek ki. Ez a molnosi világ az ember és a világ szürreális képének, a pszichológiai mélységnek, egy finom szellemiségnek, a mítikus gondolkodásnak, valamint az egyéni és kollektív történelem múltbeli eseményeire, sebeire és örömeire való emlékezésnek a kifejeződése. Szeretem nézni Molnos felkavart érzelmekkel, művészi bölcsességgel és festői spontaneitással teli világát”.

Zrinka Dusper Casella

festőművész, Zágráb, Horvátország

*

„Egy nagy ölelés neked, a varázslatos világodnak és a nagyszerű alkotásaidnak!”

Sebaastian Chelia

képzőművész, Buenos Aires, Argentína

*

„Zoltán a szürrealista stílusú festészet képviselője. Alkotásainak minden részletében tetten érhető az a fajta »véletlen találkozás«, amelyről Lautréamont grófja úgy nyilatkozott: »Szép, mint egy varróasztal és egy esernyő véletlen találkozása a boncasztalon.« Én mégis úgy gondolom, hogy Zoltán valódi tehetsége az emberi lényegbe látó portréábrázolásban rejlik.

A gazdag színvilággal megfestett különféle alakok a józan, éles megfigyelés és a meleg, emberi megértés kettősségével vannak teli. E mély megértésen alapuló portrék teszik műveit többé, mint egyszerűen »különös« alkotásokká: szavak nélkül, szinte áradva közvetítik felénk azt a sokszínűség iránti nyitottságot, amely elengedhetetlen a világban való túléléshez”.

Iwasaki Nagi

festőművész, Japán

*

„Molnos Zoltán művészete dinamikus, mind a folyamatos alkotói keresés, mind a művészi forma feltárása tekintetében. Egy belső filozófiai rendszert látunk itt, számos szokatlan asszociatív megoldással, amely e megismételhetetlen Művész mérhetetlen művészeti világát tükrözi”.

Andrey Lyssenko

festőművész, Moszkva, Oroszország

*

„Energikus, kitartó és magabiztos, ugyanakkor Molnos Zoltán tele van kétségekkel is — azzal az alkotói kétellyel, amely folyamatosan még több munkára sarkallja. Molnos Zoltán világa olyan tér, amely az alkotói mozgás végtelen lehetőségeit hordozza; saját világképét vetíti ki, melyet az érzékenység azon pillanata ihletett, amely megállította az időt és megörökített egyetlen momentumot.

A létező valóság a műalkotás valóságává lényegül át. Az egyszerű szemlélődés helyett megnyílik az esztétikai értékelés lehetősége. Áttörés ez a túlsó világba: Molnos Zoltán világába”.

Ratko Lubaran

festőművész, Podgorica, Montenegró

*

„Molnos Zoltán nagybetűs Művész. Kiválóan uralja a kompozíciót, a koloritot és a rajzot. Zoltán portréi rendkívül érdekesek és expresszívek, melyek egyedi, precíz festői stílusukkal tűnnek ki. A művész festményeiben minden megvan, ami megragadhatja a mai nézőt: intellektus, szimbolizmus, szürrealizmus és miszticizmus. Zoltán minden egyes képe egy-egy külön történet, melyet a tehetséges alkotó, Molnos Zoltán hívott életre. Sok sikert az alkotáshoz, Zoltán!”

Vilijus Vaisvila

festőművész, szobrász, Vilnius, Litvánia

*

„Molnos Zoltán... A festményeit egyetlen szóval tudnám jellemezni: »FANTASZTIKUS«! Egy realista/figuratív művész, de egy teljesen sajátos stílussal. Képes harmóniát teremteni a formák és a színek között, festményei pedig meglepő elemeket és kompozíciókat tartalmaznak. Molnos Zoltán szakmájának valódi mestere”.

Anneke Cilon

festőművész, Hollandia

*

„Amikor először láttam Molnos Zoltán egyik festményét, teljesen elveszttem annak szépségében. Ő az egyik legrendkívülibb szürrealista festő, akivel valaha találkoztam. Festményeinek mélysége lenyűgöző, a rengeteg aprólékos részlet kidolgozása

pedig bámulatos. Imádom, hogy minden egyes képének saját, egyedi története van. Emellett rengeteget segített nekem saját művészi tehetségem fejlesztésében és kibontakoztatásában is. Minden jót kívánok neki jövőbeni törekvéseihez!”

Nabella Malinka

festőművész, Maldív-szigetek

*

„A romániai Molnos Zoltán művei megmutatják számunkra, hogy a figuratív szürrealisták útját követi, akiket — René Magritte-hoz, Paul Delvaux-hoz vagy Salvador Dalíhoz hasonlóan — az álomszerűség világa foglalkoztatott. Munkáikban aprólékos realizmust és hagyományos technikai eszközöket alkalmaztak, ám a tradicionális festészettől eltávolodtak a tárgyak szokatlan társítása és a különös deformációk révén — éppoly abszurd módon, mint amilyen az alkotásaikból áradó álomszerű és lázas atmoszféra.

Breton a szürrealista pszichológián belül kifejti: »a tudatalatti az értelemnek azon tartománya, ahol az emberi lény nem objektíválja a valóságot, hanem egyé válik vele«. Ebben a szférában a művészet nem ábrázolás, hanem a művész közvetlen, életszerű kommunikációja a mindenséggel. Ezt a kapcsolatot fejezi ki Molnos Zoltán kiváltságos módon legjelentősebb műveiben, amelyekben vágyai és körülményei kiszámíthatatlanul találkoznak, s ahol álmai és a legkülönfélébb elemek titkos összefüggések révén kapcsolódnak össze.

Munkásságában megmutatkozik a hit egy felsőbb valóságban, bizonyos — az ő megjelenéséig elhanyagolt — asszociációs formákban, valamint a gondolat szabad gyakorlásában. Arra törekszik, hogy végérvényesen leromboljon minden egyéb pszichikai mechanizmust, és azokat az álomvilág vizualizációjával helyettesítse. Ez »a gondolat diktátuma, az értelem ellenőrző szerepének hiányában, minden esztétikai vagy erkölcsi megfontolástól mentesen«, mely onirizmussal (álomszerűséggel) teli műveket tár elénk. Nagyszerű munka, Mester! Gratulálok!”

A Juliet Ramirez Hernandez Művészeti Hálózat részéről
Juliet Ramirez Hernandez
művészeti menedzser, kurátor, kiállításszervező, szerkesztő,
Mexikóváros, Mexikó

*

„Nem tudok többet mondani Molnos Zoltánról, sem arról, mit jelentenek számára a saját festményei. Ez minden művész magánügye és belső öröme. Arról viszont tudok beszélni, én hogyan látom Zoltán művészetét, mert ez az én személyes gyönyörűségem. Az első szavak, amik eszembe jutnak: az érzékiség és a játékoság.

Zoltán festményeinek többsége zenei óda a nosztalgiához. Művészete nem annyira az elménkhez beszél, mint inkább a szívünket, vagy még pontosabban a néző lelkét szólítja meg. Ha gyakorlod a meditációt, érdemes lehet elmélyedned valamelyik festményében. Olyanok, mint az erotika mantrái — nem állatias vagy ragadozó értelemben, hanem inkább buja és érzéki módon”.

Sabina Nore
festőművész, Bécs, Ausztria

*

„... a festő képzeletében a nyitott szemmel álmodozó nő álmait zenei motívumok színezik. Az arc gyöngéd bája egyben telített érzékiséget is sugall, de ugyanakkor átlengi egyfajta borongós Adys vagy Karádys szomorúság, mélabú is”. (...)

„... a látvány negyedik, ötödik, hatodik, hetedik értelmezése is csak egy-egy változata lehet a lehetséges végtelennek. Ahol maga a festmény s a művészi fantázia csak sugallat arra, hogy mit érezzen, érezhet az ember, akinek van képzelete, és érezni akar. Aki az első látásra nem utasítja el a műalkotást. De ezzel együtt is, Molnos Zoltán szürrealizmusba torkolló, vagy szürrealizmussal tarkított festészetében van egy realitáson nyugvó világ is. A meghökkentőn, a többsíkú jelentésén túl, ott van a szépség után megnyilvánuló végtelen vágy, amely sokféleképpen is megnyilvánulhat, de az önmagán túli jelentése is többnyire egyenlő az önmaga lecsupaszított jelenségével, vagyis a

szépség önmagában is szép, de legszebb, hogyha a festmény egy homályos, elfelhősített, romantikus női arcot fog keretbe. És ha ez a szépség szelíd, rejtőzködő, nem hivalkodón gögös, benne van az alázatból fakadó gyöngéd báj”.

Lőrincz György

író, Székelyudvarhely, Románia

*

„Ahogy az arckép tükrözi a megélt időt, úgy a személyes sorsban sűrűsödik a közösség sorsa. Menni vagy maradni? Hol és hogyan teljesedhet ki az alkotás és a személyes lét? Egyedül vagy összefogódzkodva lehet túlélni és megmaradni? Az elmúlt ötven, száz vagy ezer év nagy kérdései. Kérdések, melyekre most, itt e kötetben egy választ kapunk. Nagyon markáns és impresszív képi formában. Színekbe álmodott arcok. Egy nagyon letisztult és egyedi ábrázolásmódban megfogalmazva. Egy műalkotás fokmérője lehet, különösen korunkban, ahol naponta ezerszámra bombáznak képekkel, ha fel tudjuk idézni hosszabb idő után is. Húsz évig nem találkoztunk. És most, a nyár végén belépve a műterembe, kinyitva ezt az albumot, újra előttem vannak a képek, amelyeket magamban hordoztam az elmúlt évtizedekben.

Engem is meglepett, hogy milyen pontosan ki tudtam választani a képeket, amelyek húsz éve édesapámék budapesti lakásában, a nagyapám mellszobrával ékesített könyvespolcnak támasztva várták, hogy merre indulnak el. Hazatértek, hogy most bejárják az egész világot”.

Csanády Márton

professzor, Budapest, Magyarország

*

— Pedro Boaventura a világ 46 nagymesteréről ír *Masters of painting (A festészet mesterei*, 1. kötet, Art Galaxie, Ltd., London) című, 2017-ben kiadott könyvében művészetemet így jellemzi:

„Molnos Zoltán transzparenciái egymást követő, információval telített rétegeket tárnak fel; olyan síkokat, amelyek egymásba alakulnak át, és metamorfózist csíráztatnak. Az alakok tekintete gyakran az a fókuszpont, amely rabul ejti látásunkat, és egyfajta megkülönböztető pontként szolgál a kettős vagy akár hármas képei között. Valahányszor új tekintetre bukkanunk, megértjük, hogy egy új alak is jelen van, amely addig a pillanatig csupán látens és álcázott kép volt. Az alakok és állatok arcán megfigyelhető, mennyire kedveli Molnos a kifejezések és érzések ábrázolását.

Molnos játszik a formával: elcsavarja az alakzatokat, görbék és arabeszkek kötegévé alakítva őket, amelyek vagy egy háttérintáztatást hívnak életre, vagy megsokszorozódnak az előtérben található figurák arcán. Ily módon az alakok és a háttér ugyanannak a háromdimenziós térnek a részei, amelyben az egyik vagy a másik dolog nem feltétlenül létezik önmagában. A tér körülöleli a figurákat, úgy vonva be őket, mintha semmi sem lenne valójában előttük vagy mögöttük. Még a síkok helyzete is változni látszik, saját figyelmünktől függően. Más szóval, amikor egy bizonyos alakra fókuszálunk, úgy tűnik, mintha minden más elhalványulna körülötte. Ez a figura elfoglalja az első síkot, és sajátos ritmusához híven háttérbe húzódik, amint egy másik, szomszédos alakra váltunk.

Ahogy a formáknál, úgy a színeknél is érvényesül ez a mindent átható jelleg, amely színek miriádját bontja ki. Lágyság, akár a pasztell, hatalmas színátmenetekkel és kromatikus variánsokkal rendelkeznek, amelyek harmóniában járják be a teljes látható spektrumot. A színek segítenek nekünk az elsődleges síkokra fókuszálni, hogy rekonstruálhassuk a formákat és megfejthessük azok jelentését”.

Pedro Boaventura

kurátor, művészeti író, az Art Galaxie (London/Lisszabon) alapítója — Portugália

*

— A 2. *Molnos Zoltán* album (Székelyudvarhely, 2018) a következő kisesszéket, értékeléseket közli:

A történet akár egy, a 21. századba átírt népmese is lehetne, ahol a székely ember elindul szerencsét próbálni, puttyában hamuban sült pogácsa. A mi 21. századi történetünkben a székely ember Molnos Zoltán festőművész, a hamuban sült pogácsát a 2012-ben megjelent festményalbum és két új festmény helyettesíti. A király pedig, kinek spirituális birodalmát öt óceán mossa, Ernst Fuchs, a kortárs szürrealista festők legnagyobbika, Salvador Dalí egykori, legismertebb tanítványa, kinek neve már életében intézménnyé vált, az osztrák nemzeti kultúra része, és egy bécsi múzeum is az ő nevét viseli. Fuchs legalább annyira excentrikus, mint néhai mestere, elegáns fehér öltönyben fogadja hargitai vendégét, kezén furcsa szabású fehér kesztyű, mely három ujját eltakarja és kettőt szabadon hagy, fején — korona helyett — vékony szövetből készült zöldmintás ködvágó. Az ajándékkul kapott albumot nagy műgonddal lapozza. Forgatja a lapokat, egy-egy festménynél időnként hosszasan elidőz. »Nagyon érdekes«, mondja, és arcán látszik, ahogy a színek harmóniáját elemzi, a festményekben rejlő jelképek mögöttes értelmét keresi. Ő, a világpolgár, ráérez-e vajon azokra a képekből áradó székelyföldi hangulatokra, mit olvas ki a helyenként sejtelmesen, másutt robbanásszerű részletezettséggel megkomponált szimbólumokból? Ahogy ujjáival, szemével simogatja a reprókat, már sejtjük a választ; mert ezek a festmények világunk lényegét ragadják meg, a szemekben ott a székelységet jellemző dac és konokság, az arcokon a maradni vagy menni örök dilemmája, az öregek ráncai mögött a szenvedés, hit és remény, a női szépség meg egyébként is univerzális, akárcsak az a groteszk világ, melyet számos kompozíció sugároz. »Ez szép. Ez nagyon szép« — ismételgeti a Mester, és a Félhold című festményt egy hosszú percig nézi. A következő megállapítás is hamar megszületik: »az arcok, nagyon jók az arcok«. Mikor a *Kreátor*hoz ér, Zoltánból előtör a góbé: »ezt magáról festettem« — mondja nevetve —, »még mielőtt egyáltalán tudtam volna, hogyan néz ki valójában.« »Ez különösen szép«, mondja aztán Fuchs a *Zöld nap* festményre. »Gyönyörűek a színek, és az arckifejezés«. Az *Önarcképnél* már a jelzők is elfogynak, csak a fehér kesztyűből kinyúló mutatóujjával mutatja, hogy ez is, meg ez is. »Ezek olyanok, mint a tudatalattidban átlényegült precíz tévéfelvételek«, vonja meg az első konklúziót Ernst

Fuchs. Aztán saját munkásságáról mesél, tizenhat éves korában elkezdett festői karrierjéről. Még hátra van a két igazi meglepetés, az alkalomra elhozott két új festmény, a *Rubinov*-portré és a *Marianna*-portré. Mert hát a legszebb színfelbontással dolgozó fotó sem képes teljesen visszaadni a színeknek azt az összhangját, amit egy festmény sugároz. »Ez fantasztikus, igazi Rubinov« — mondja az előbbire — »nagyon szép színek«. A másodikról pedig: »Ez nagyszerű! Annyira szép, csodás színekkel«.

A mi kis 21. századi történetünk itt egy időre megáll, de korántsem ér véget. A folytatást a fele királyságról, szellemi utódlásról az utókor fogja mesélni tovább”.

Páll Szilárd

író, Budapest, Magyarország

*

„Molnos Zoltán művei nagyon lenyűgözőek, nemcsak a technikai megoldásokért, hanem azért a buja fantáziáért, amit a vászonra varázsol. Egy fantasztikus minőség, ami ezen keresztül árad, valódi inspiráció”.

Julie Bell

festőművész, illusztrátor, fotós, AEÁ

Boris Vallejo

festőművész, illusztrátor, AEÁ

*

„Molnos Zoltán, a festő, ő egy gyűjtő. Ő úgy gyűjti az embereket, ahogy mások színes kavicsokat gyűjtenek. És ezeket a kavicsokat aztán a művészeti tehetségének kaleidoszkópjára szórja és így egy összezavaró rejtélyes arckép keletkezik. Molnos azt festi le, amit Franz Kafka 1911-ben a naplójában következőképpen ír körül: »az elrejtett egy rejtélyes képben egyértelmű és láthatatlan: egyértelmű annak, aki megtalálta azt, aminek megtekintésére fel lett kérve és láthatatlan annak, aki egyáltalán nem is tudja, hogy ott valami keresnivaló van«.

Az ő »pillangóvadászata« senki és semmi előtt nem hátrál meg. Ez egy gyűjtő megszállottságává vált, ami a mások munkáját visszaszorítja, nem fontosságában, de bizony terjedelmében.

És aki ebben a nagyon különös hangyakutatás nyüzsgésben önmagát keresi, az bizony valaki másra fog találni, nem pedig arra, akinek ő önmagát sejtette”.

Gerhard Habarta

galériatulajdonos, művészettörténész, író és kiadó, a bécsi Phantastenmuseum alapítója, Seebenstein, Ausztria

*

„Bár Molnos Zoltánt általában szürrealista festőnek tartják, és kétségtelenül sokat merít a szürrealizmusból, én inkább úgy fogalmaznék: Zoltán mesteri módon ötvözi a különböző irányzatok elemeit, hogy egy teljesen egyedi, saját stílust hozzon létre.

A geometria és a képi anyag egymásra rétegezése — amelyvel teljesen új és eltérő alakzatokat, formákat és konglomerátumokat hoz létre — egyedülálló és intelligens vállalkozás. Mindezt kiváló rajztudással és festői készséggel teszi, olyan színhasználat mellett, amely ékszerszerű minőséggel ruhazza fel vásznait. A formák és színek egymás mellé rendelése élvezetes utazásra hívja a néző szemét.

Ezek a vásznak inkább hasonlítanak egy labirintushoz, mint egy egyszerű tájképhez; annyit adnak a nézőnek, amennyit az képes beléjük látni. A formák és elemek átfedik egymást, a transzparencia és az elhelyezés révén pedig újabb alakzatokat hívnak életre, amelyek felismerése után ismét további egyedi részletek fedezhetők fel a műben. Ezek a formák nem csupán szeszélyesek, hanem mélyrehatóak is: betekintést engednek a művész gondolataiba és pszichéjébe.

Sok szürrealista próbálja utánozni Dalí zsenialitását; Molnos Zoltán esetében azonban sikerült megalkotni egy saját márkát és arculatot — ami valóban hatalmas teljesítmény”.

Louis Markoya

festőművész, Salvador Dalí tanítványa és asszisztense, Florida, AEÁ

„Már évek óta ismerjük a romániai Molnos Zoltán mester munkásságát, és egy rendkívül egyéni, csodálatos stílust látunk kibontakozni, amelyben a rajz a legfőbb fegyvere — éppúgy, mint a kard egy vívóbajnok kezében. Eltávolodott a hagyományos figuratív szürrealisták útjától, de az álomszerűséget megtartva egy olyan személyes univerzumot hozott létre, amelyben a fantázia karnyújtásnyira van a valóságtól. Tárgyak szokatlan társítása és különös összefüggések révén alkotja meg műveiből áradó, abszurd, fantasztikus és lázas atmoszféráját.

Molnos Zoltán számára a vonal értékei valódi értékek: hatalmas expresszív erő hordozói. A rajz legmeghatározóbb elemei ezek, a ponttól kezdve a teljes szekvenciáig. Munkáiban a vonalak táncolnak, harcolnak, állandó, meg nem álló mozgásban futnak, lényeket teremtve útjuk során. »A művészet ebben a szférában nem ábrázolás, hanem a művész közvetlen, életi kommunikációja a mindenséggel« — ahogy Breton állította. Ezt a kapcsolatot Molnos Zoltán kiváltságos módon fejezi ki műveiben, amelyekben vágyai és körülményei kiszámíthatatlanul találkoznak, s ahol álmái és a legkülönbélebb elemek titkos összefüggések révén egyesülnek.

Munkáiban hitet tesz egy felsőbb valóság mellett, amelyet a gondolat szabad gyakorlása során létrejövő sajátos asszociációs formák jelölnek ki. Konceptiójával hajlamos lerombolni minden egyéb pszichikai mechanizmust, hogy azokat az álomvilág egyéni vizualizációjával helyettesítse. Ezek a vonalcsoportok síkokat alkothatnak, amelyek aztán formává állnak össze. Nála a sík maga a forma, amelynek van szélessége és hosszúsága, de művei többségében mélysége nincs. A vonalak nála mindig láthatóak — akár megrajzolt formában, akár a mozgás által sugallva, mint egy karmesteri pálca lendülete. Utóbbi esetben, bár nem látjuk magát a pálcát, egyértelműen érzékeljük az egész együttes irányításában.

Megközelítése önmagában is egy elméleti kutatás a térről mint plasztikai kérdéstről. Műveinek megértéséhez Steve Yates (2002) reflexiója szolgálhat kiindulópontul, aki rávilágít azokra a pillanatokra és módokra, ahol a tér a műalkotást alakító

elemként jelenik meg. Ez a látásmód hozzájárulhat plasztikai kifejezőmódjának mélyebb megértéséhez, amely komoly hozzájárulás a modern és kortárs művészethez. Arra törekszik, hogy művének elemei úgy harmonizáljanak, hogy egyik se telepedjen a másikra. Mondhatnánk, hogy művei radiális (sugaras) egyensúllyal rendelkeznek, mivel az alkotóelemek egy központi pont köré rendeződnek, változatosságot, harmóniát és hangsúlyt adva a kompozíciónak, egységbe fogva a hasonló részleteket.

Különleges képessége, hogy a létezés külső törvényeit egyesítse a művészi szférával, mintegy metszetet ejtve a valóságon, hogy abba mágiát és fantáziát vigyen. Műveiben bizonyos mágikus elemek úgy vannak jelen, hogy nem akarnak azoknak látszani: ott vannak, de nem magyarázzák meg őket. Alkotásai töbrétegeű olvasattal bírnak a szokatlanról, amely a tudatalattira mint folyamatos képalkotóra épülő szürrealista poétikához vezet. Molnos Zoltán munkásságában a tudatalatti — a képzelet nagy generátora — olyan mechanizmusként nyilvánul meg, ahol a képek egyfajta álombéli kaleidoszkóppá metamorfizálódnak. Így minden átalakul, és minden lény többé válik önmagánál: természetfeletti tapasztalattá nemesedik.

Az alkotófolyamatban nagy jelentőséget tulajdonít a »delíriumnak« (látomásos állapotnak), ahol az összefüggéstelen kapcsolatok és képek megszilárdulnak, és minél irracionálisabbá válnak, a végső alkotás annál gyönyörűbben strukturált lesz. Tiszteletem, Mester!”

Julliet Ramirez Hernandez

művészeti menedzser, kurátor, kiállításszervező, szerkesztő,
Mexikóváros, Mexikó

*

„Molnos úr! A valóság »megmágnesezése« az Ön tehetségének egyik legnagyobb »ügyessége«: az a képesség, amellyel energiát lehel a rejtett valóságba, láthatóvá és érthetővé téve azt az emberek számára, akiknek nincs más eszközük a valóság megértéséhez, mint a szín és a rajz. Ilyen »fegyverzetek« azt kívánom Önnek, hogy legyen az — ami valójában már most is —:

egy hős, aki képes kiemelni a »trompe-l'oeil« (szemet becsapó látszat) hazugságából a valóság igazságát!”

Vasile Radu

képzőművész, festő, muzeológus, műkritikus, művészettörténész, Kolozsvár, Románia

*

„Gondosan előkészített vászon, tökéletes alapozás, több rétegben felkent festékrétegek, precíz vonalak, fegyelmezett kéz, a végletekig aprólékosan kidolgozott színárnyalatok, a kész festményt selymesen beborító lakkréteg..., címszavakban, fizikai állapotát tekintve, így írható le egy-egy Molnos-festmény”.

Veres Péter

építészmérnök, muzeológus, az *Erdélyi Művészet* főszerkesztője, Székelyudvarhely, Románia

*

„Millió kérdés jut az ember eszébe a Molnos Zoli képeit nézve — és nem is baj, ha nem tudok rájuk felelni. Számomra, laikus néző számára ez az igazi nyereség, hogy a Molnos Zoli képei kapcsán hangosan gondolkozhattam: arról, hogy mennyire más-ként látja mindegyikünk a világot, és most már tágítva a kört, nem kis türelemre — még több megértésre és szeretetre — van szükség, hogy embertársaink mássága ne zavarjon és egymást el tudjuk viselni...”

Murányi János

tanár, szerkesztő, műfordító, Székelyudvarhely, Románia

*

„A KÉP IGAZA

Különös teremtmény az alkotó ember. Az, aki az öt érzék ezer muzsikája révén nem csupán érzékeli az őt körülvevő való-

ságot, de a megtartó emlékezet és az alkotó képzelet birtokában képes teremteni új dolgokat is, »a semmiből világokat«. Molnos Zoltán festményei — a szürrealizmus lényege szerint is — lehetnek bár vászonra varázsolt, csodálatos álmok a képzelet világában, de a kép igaza szerint — mint példaképe, a korondi Páll Lajos — ő se a kitalálthoz ragaszt valóságkelemlereket, hanem magát a valót emeli a művészet varázslatos világába”.

Ambrus Lajos

tanár, költő, szerkesztő, Korond, Románia

*

„Molnos Zoltán munkássága a szürrealizmushoz kapcsolódik, de több is annál; az »erdélyi Dalíként« emlegetett művész hatalmas technikai tudása lehetővé teszi az újszerű feltárását. Molnos Zoltán művészi ereje a belső állapotok folyamatos cseréjében és szüntelen átalakulásában rejlik, ahol a vizuális, érzelmi-mentális és spirituális energiák a fizikai világba lényegülnek át. Bensőségesen hangolódik rá az emberi lét szellemiségére, hagyva, hogy minden megérintse, áthaladjon rajta, és végül művészi táplálékká váljon”.

Philip Rubinov Jacobson

festőművész, író, tanár, filozófus és világutazó, New York, AEÁ

*

„Ebben az univerzumban ugyanúgy helyet kapnak a magyar történelmi arcképcsarnok nemes alakjai, mint a szürrealizmus Pantheonjának neves művészei, ideológusai. Korábbi és újabb festményein egyaránt, a neves személyek portréit sajátos »molnosik« környezetbe helyezi, miáltal új, érdekes, furcsa, meglepő, vagy megdöbbentő hatást keltenek. Látványuk szinte automatikusan arra készíti, hogy újraértelmezzünk egy Csontváryról, Einsteinról, Shakespeare-ről stb. eddig kialakított és belénk rögzült képet, fogalmat, gondolatot. Ezáltal ki-k saját habitusától függően elgondolkodhat életének fontosabb pillanatain,

eseményein is. Általában Molnos festményei realista, esetenként hiperrealista módon megfestett metaforikus, vagy jelképértékű tárgyak, elemek tudatos csoportosításaként is értelmezhetők. Ez a festésmód az utóbbi időben olykor-olykor egy kicsit oldódni látszik, melynek hatására a festményeken átsuhan egy misztikus, esetenként pszichedelikus hangulat”.

Veres Péter

építészmérnök, muzeológus, az *Erdélyi Művészet* főszerkesztője, Székelyudvarhely, Románia

*

„Molnos Zoltán pontosan ragadja meg legbelsőbb énem szellemét és szándékát — azt a szellemiséget, amely az én saját művészetemet is vezérli. Ezek univerzális archetípusok, amelyek kollektív tudatalattink mélyén rejtőznek. Bár látszólag földönkívülinek és idegennek tűnnek, mégis különös módon ismerősek: olyan területre vezetik a nézőt, ahol talán már járt egy korábbi létezésében, vagy ahová álmaiban már belépett.

Rendszer van ebben az örületben, de minden a tudatos irányítás kiiktatásával születik meg. A mű látszólag önmagától növekszik, akár a jégvirágok az ablaküvegen”.

Otto Rapp

festőművész, Bécs, Ausztria

*

„Molnos szuggesztív erejű, látványos alkotásai egy érett művész érzékenységéről, mély, sokrétű szellemiségéről tanúskodnak. Együtt van a vásznanon régmúlt és jelen, hétköznapi és földöntúli világ, mítosz és a valóság, realista látvány és szurreális látomás”.

Fráter Olivér

történész, író, emlékezetpolitikus, Magyarország

*

„Egyszer már találkoztam Zoltánnal egy közös csoportos kiállításon Reichenauban. Nagyon kedves, kellemes és életvidám embernek ismertem meg. Később a közösségi médiában láttam, hogy több művészársamat is megfestette, és feltűnt, hogy kifejezetten szorgalmas, a művészete pedig összetéveszthetetlenül az övé. Meglepődtem, amikor az én portrém is megjelent. Úgy tűnik, mintha napfelkeltében vagy naplementében úszna; akkoriban több virágot kívántam volna magam köré, de így, ahogy van, szintén gyönyörű. Nagyon köszönöm, Zoltán!”

Vesna Krasnec
festőművész, Szlovénia

*

„Zenélő színek, színes hangok, dallamok, ahogy az Omega dalainak szövege, úgy Molnos Zoltán művészetének mondanivalója elvezet egy gondolatvilágba, ahol az élmény emberibbé tehet bennünket. Zoltán egyidős az Omega együttessel, s mindkettő képes kortalanná válni, maradandó alkotással”.

Benkő László
az Omega együttes alapító tagja, billentyűse, Magyarország

*

„Rendkívüli este volt. Fuchs professzor beteg volt, komoly fájdalmai voltak, mégis úgy döntött, találkozik Molnos Zoltánnal. Valóban kíváncsi volt az új alkotásaira. Zoltán két új festményt hozott magával, hogy megmutassa a professzornak. Amikor Fuchs meglátta a Philip Rubinov Jacobsonról készült portrét, felkiáltott: »Ó, ez pontosan ő!« Vidám volt és lelkes. Úgy találta, hogy a portré kiválóan sikerült.

Amikor az én arcképemet látta meg, nem szólt semmit, csak azzal a semmivel össze nem téveszthető, szelíd és bensőséges mosolyával elmosolyodott. A bölcsesség és a hatalmas szeretet mosolya volt ez. Az arca teljesen ellazult, és sugárzott. Nehéz

volt elhinni, hogy súlyos beteg, és már nem fog sokáig élni. Nyilvánvaló volt, hogy ez a két kép nagyon boldoggá tette őt”.

Marianna Blier

képzőművész, kurátor, Bécs—Carrara, Ausztria—Olaszország

*

„A művész egyetemes eszközökkel dolgozik, de minden esetben szervesen kötődik a családhoz, nemzethez és a világhoz, melyben él és alkot. Ez a tér a »bartóki univerzum«, mely erdélyi székely-magyar és egyetemes üzenettel bír, akár a Cantata Profana vagy a Kékszakállú őseposz Bartók kottáiban”.

Fráter Olivér

történész, író, emlékezetpolitikus, Magyarország

*

„Én Zoltánnak csak gratulálni tudok. A portré a legunalmasabb, ami a festészetben valaha is létezett. Az istenek festése nem gond, de embereket festeni, egy katasztrófa. Ez mindenképpen így igaz. Én csak gratulálhatok. Ő egy portréból egy világkerekséget, egy kosmoszt készít. Ezt meg kell mondjam! Gratulálok!”

Ernst Bruzek

festőművész, Bécs, Ausztria

*

„Ők képekből teremtenek egy olyan univerzumot, amelyik pontosabb, értelmesebb, rendezettebb, mint a külső. Ezek a művészek ... ez a művész. Ő akinek a gyomra anélkül, hogy pontosan tudná, miért, naponta többször görcsbe rándul, a szíve összeszorul és a lelke is állandóan remeg, mert érzi, nagyon biztosan érzi, hogy a mi emberi világunk tele van zűrzavarral és felfordulással. »Kizökkent tengelyéből az idő«, — mondaná Hamlet. És minden ember, minden kor kisebb-nagyobb intenzitással átéli ezt a kizökkentést — de csak a művész az, aki vál-

lalja is, hogy a maga módján vissza is zökkenti helyére a világ dolgait. Kit zavar az, hogy az ő szép, új világa különbözik vagy teljesen elüt attól, amit mi látunk és ismerünk? A művészt semmiképpen nem, hiszen ő a teremtő, a törvényalkotó, mindenben, amit tesz, szuverén és szabad. És természetesen szubjektív, mint közönséges halandó. Itt van a világ, ahogy ő látja. Az ő világának a képe”.

Murányi János

tanár, szerkesztő, műfordító, Székelyudvarhely, Románia

*

„Absztrakt formák mezejébe ágyazott arcok, vagy fejeken át-szövődő absztrakt idomok; egymásba fonódó arcok, emberi ábrázatokba simuló állatfejek; tárgyakra emlékeztető formák — a tiszta formákkal és a lehetséges jelentésekkel való elmélyült játék. Molnos Zoltán festményei a fantáziát, a realizmust és az absztrakciót ötvözik, hogy egy különös, mégis barátságos világba engedett bepillantással lepje meg a nézőt”.

De Es Schwertberger

festő és szobrász, Ausztria

*

„Az emberek lelke mélyén Molnos Zoltán művészete alkalmas arra, hogy segítsen őrizni a lángot”.

Koltay Gábor

filmrendező, színigazgató, érdekes művész, Budapest, Magyarország

*

„A MISZTIKUM SZÉPSÉGE

Fejek és fejek, ismerős és ismeretlen arcok, erős tekintetű szemek, megfestett szépségek. Mi lenne az üzenetük? A realitá-

son átlépve, azon felemelkedve behatolni egy olyan világba, ahol összekeveredik az álom a valósággal? Nevezem misztikumnak? Igen, misztikum. Apollinaire sora cseng fülemben: »Letéptem ezt a hangszálat«. Az irodalomban új hangot ütő szürrealizmus áttörte kereteit és bebocsájtást kért a képzőművészetbe.

Nem kutatom, és nem is kérdezem Molnos Zoltánt, hogy miként töltötte meg vásznait szürrealista elemekkel. Az első látásra, aki valamennyire jártas a képzőművészetben, azonnal ráismer: szürrealista képek. Kilépek az elmélkedők sorából, mert megláttam egy képet, és magával ragadott. Madár száll a varázsfényekre. A festő álmában láthatta a madarat, amint szétárja színekben tobzódó szárnyait. Hívták a repdeső szárnyak. Zoltán sutba dob minden előítéletet, megfékezne a benne sercegő tüzet, óvatos közeledéssel próbálja magáévá tenni a villogó szerelmet. Mindhiába, a madár elszáll. A festő is felébred. Csend borult a néma házra, s benne találja — meghúzódva, összecsukott szárnyakkal — a madarat. És színre lép a misztikum: a színekben tobzódó szárnyak női fejekké változnak. A mese végére pontot is tehetnék, de fogva tartanak a női fejek, melyek a festő tudatalatti világából kerültek látókörünkbe, és küldik az üzenetet: A jövő biztosítva van!”

Kedei Zoltán

festőművész, Marosvásárhely, Románia

*

— Botár László képzőművész, a Romániai Képzőművészek Szövetsége Hargita megyei fiókjának tagja 2021. január 8-i keltezéssel az alábbi szakmai véleményezést írta a Szövetséghez való felvételemhez:

„SZAKMAI MÉLTATÁS MOLNOS ZOLTÁN MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGÉRŐL A ROMÁNIAI KÉPZŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉG-TAGSÁG VÉGLEGESÍTÉSÉHEZ

Mesék illatfelhőjén átszűrődő portrék, finom lazúrokkal megfestve, kétértelmű történeteket sugallva; létező vagy képzeletbeli lények, állatok, zoomorf vagy homomorf teremtmények fejei,

testei és végtagjai keresztezik egymást, lebegő tárgyakkal összezefonódva. Életre kelő szervek, amelyek a fikció organikus együttélésében reinkarnálódnak — ezek azok az elemek, amelyek hivatottak bevezetni minket Molnos szürrealista atmoszférájába. A lehetetlen és a valóság társítása révén különös világok születnek, amelyek megpróbálnak meggyőzni minket az újonnan létrehozott szituációk életképességéről.

Legyen szó meséről vagy lehetetlen létezésekről, amelyeket a helyzetek groteszk mivolta hív életre, egy egyéni művészi értelmezés révén — hangsúlyos, mégis zaklatott nyugalom felé hajló harmóniába rendezett kolorit segítségével — feltárul a kétdimenziós világ megfejthetetlen titka. A dimenziók azonban tágulnak, térbeliséget nyernek, egyszerre titokzatos és félelmetes, tündéri világot teremtve. Az összetevők egymásba hatolása révén minden elem elsődlegessé válik. Semmi sem elhanyagolható. A formák a tartalom részévé, nélkülözhetetlenné válnak, és a jelenet megszervezése által — még egy meghatározott kereten belül is — olyan világ születik, amely a néző fantáziájának izgatása révén körvonalazódik, és a háromdimenziósság mellett az idő fogalmát is sikerül megragadnia.

Az antropomorf, virág- és állatalakok vagy a geodézikus formák a finom színárnyalatok, az érzékeny gradiensek és a színes tündérvilágot hiteles egységbe foglaló íves formák segítségével élvezhetővé teszik a szerző által kínált valóságot a néző számára. Az organikus szövet egy képzeletbeli, szokatlan csipkét alkot, amely időnként sokkol a különös társításaival, s amely gyakran éppen alkalmatlanságával teremt kényelmetlen szituációkat. A reális és a képzeletbeli típusok közötti navigálás egyfajta állandó historizáló atmoszférát teremt, örök, archiválható és időtlen tereket hozva létre, amelyek mégis képesek megadni egy kortárs mesevilág efemer stabilitásának érzetét”.

Botár László

képzőművész, a Romániai Képzőművészek Szövetségének tagja, Hargita megyei fiók

*

— A *Molnos* című, 2022-ben megjelent albumban szereplő értékelések:

„SZÁMOMRA Ő A NEVETŐ FESTŐMŰVÉSZ!

Az a sok-sok minden, amit meg és át kellett élnie, ott, ahová született, Erdélyországban, mindezek megjelennek a képein és a verseiben! A táltosságnak az a szépsége, amit Ő közvetít, az az »égig érő lajtorja« tetejére vezet, az az Ő útja. Jó utat barátom, menj végig az úton, a te utadon, odaát is biztos találkozunk!”

Pataky Attila

rockzenész, az Edda Művek frontembere, Magyarország

*

„AZ ERDÉLYI, A SZÉKELY DALÍ AZ OTP GALÉRIÁBAN

— szólt a beharangozó és valóban Molnos művészete annyira különleges, egyedi, hogy műveit könnyen fel lehet ismerni, nem lehet összetéveszteni más alkotóval. Sokan szeretnének ma is úgy festeni, mint Dalí, de kevesen vannak, akik képesek ehhez a mai világhoz igazodva egyedi, sajátos stílust kialakítani, ahogy ez Molnosnak sikerült. Páll Szilárd avatott szemmel és tollal vászonra varázsolt álmoknak mondta Molnos művészetét, én az álmokat felismerni vélem a vásznon, de ott látom a valóságot is. A valóságot is megfesti, egyedi, különleges, sokszor bonyolult, erős, sokszor már-már félelmetes alakban, máskor meg a kedves, szép, emberi alakok köszönnek vissza. Ezt hívják szürrealistának, amire Molnos egy interjúbán azt mondja, hogy szürrealistának születni kell, azt nem lehet tanítani és azt is mondja, hogy ez a látásmód mindenki benne van, a mesékkel, népdalokkal együtt találkozunk ezzel a világgal: a tündérek, a manók, a királyfiak, az állatok csodálatos országába repülünk, és ránk talál ismét a tiszta gyermeki fantáziánk és szárnyalunk gondolatban a képeket nézegetve és megértjük, hogyan terem zöld erdőben a mérges kígyó és hogy merre van a hetedhét ország. Molnos szürrealistának született és az is maradt. Bár úgy tűnik, a művész meseországba vezet minket, de

nagyon is érti a körülötte lévő világot. Érti a kort, az európai, a magyar, az erdélyi valóságot, művészete székely-magyar és egyetemes egyszerre, érthető, szerethető Székelyudvarhelyen és New Yorkban is. Képei számtalan varázslatos formát jelenítenek meg, úgy, ahogy a korondi fazekasok kezei közül is számtalan minta került ki. Talán a fazekasok forgó galaxisa alkotja Molnos alakjait. Misztikus művészetében van valami titok, amelynek birtokában csak kevesen vannak, talán csak azok, akik egyszerre vannak barátságban a királyfiakkal, Emesével, a galambokkal, az idős nénikkel, a versekkel, a csodaszarvassal, a pávákkal, a színek csodálatos világával, a gyönyörű női arccal és alakokkal és akinek még Bob Dylan is gratulált”.

Zsigmond Barna Pál

magyar jogász, politikus, Budapest, Magyarország

*

„Beethoven teljes szimfóniákat komponált fejében, szívében. A csatornát, az »örök fület«, mint a zenén keresztül történő önkifejezést, nem lehetett elnémitani. Több mint egy évtizeden át tartó, nagymértékű süketsége ellenére a kilencedik szimfóniát mégis úgy komponálta, hogy jóval több, mint egy órán át tartott egy teljes zenekar és szólisták számára írt zenéje. Ahogy Beethoven süketsége dacol a csenddel, ugyanúgy Molnos formáinak óceánjai, színei, kompozíciói olyanok, mint a szimfóniáké, azokat a képeket, amiket kiszemel megfesteni, nem lothatják el, el sem pusztíthatják a hullámok, amelyek nekicsapták őt az élet sikamlós, kemény, kegyetlen szikláinak, amint az látható, ahogy a tenger találkozik a partvonallal... Olyan színekben gondolkodik, amelyekben gondolatai körbejárják a mentómellényre kifröccsentett festéket... Kikötője Molnos, a művész, aki ezt az élményt hozta létre, aki besétált a szemébe és megköszöni neki azt a gyöngykagylókból készített nyakláncot, ami nem tört össze a ködben, és mindent megköszön, ami gyönyörű... Hálás köszönet ennek az egyedülállóan egyedi, emocionális művésznak, Molnos Zoltánnak”.

Cynthia Stevens

művészeti menedzser, kurátor, AEÁ

*

„Molnos Zoltán 2017 augusztusában, a Pálffy-palotában megrendezett »Fantasztikus Művészportrék« című kiállítása elgondolkodtatott, nosztalgiával töltött el és mélyen elszomorított. Ez a művészcsoporthoz volt az én »törzsem«, a közeli barátaim, a családom mintegy öt éven keresztül. A hatalmas kölcsönös inspiráció és a felfokozott kreativitás időszak volt ez. (...) Ernst Fuchs professzor 2015-ös halálával mindenki szétszéledt a szélrózsa minden irányába, a többi pedig már csak legendás emlék... ami elég inspirációt adott ennek a zseniális művésznak, Molnos Zoltánnak, hogy megfesse az egész művészcsoporthoz, azzal a szándékkal, hogy a portrékat egyben tartsa és együtt állítsa ki azokat.

Úgy éreztem a kiállításra, hogy ez lesz a végső búcsúm. Védekező álláspontban voltam, tudva, hogy olyan régi barátokat fogok látni, akiktől haraggal, drámák és tragédiák közepette váltunk el. De aztán, ahogy körbejártam a teremben, nézve mindannyiuk gyönyörűen megfestett, az időben megfagyasztott arcát, a szívem egyszerűen csordultig telt, és nem tudtam visszatartani a könnyeimet. Még mindig annyira szeretem őket, annak ellenére, hogy mindannyian megváltoztunk, és életünknek ebben a szakaszában valószínűleg már nem lennénk összeférhetőek.

Nagyon köszönöm, Molnos Zoltán, hogy a portrék által újra összehoztál mindenkit. Munkásságodat áthatja az alkotói zsenialitás. Minden egyes darab lenyűgözően szép a maga módján. Mágikus módon rögzítetted minden ember valódi szellemét a vásznon. Nagyon köszönöm!”

Corinna Herden

művészeti menedzser, kurátor, Bécs, Ausztria

*

„Molnos Zoltán olyan festőművész, aki utánozhatatlan, egyedi stílussal bír és számomra azok a legjobb festők, művészek, akiknek a munkáit, alkotásait egyből fel lehet ismerni, és nem kell percekig gondolkodni azon, hogy vajon ezt ki alkotta, vagy esetleg összekeverni más festő hasonló stílusával. Zoli képei valami megfoghatatlan erővel, energiával bírnak. A gyönyörű al-

kotásai mellett a személye is pont olyan ragyogó, és igazán büszke vagyok arra, hogy ismerhetem őt személyesen is. Bátran és minden elfogultság nélkül kijelenthetem, hogy Zoli a legjobb kortárs festő jelen korunkban világszinten is”.

Gábor Orsolya

újságíró, Budapest, Magyarország

*

„Menekülve Molnos Zoltán számtalan macskaarcú labirintusából, átgázolva a lépcsőzetes pareidóliák sokaságán, hagyom, hogy az elmém egyik térből egy másik, idegen világba ugorjon... s hirtelen egy újabb tudati térben találom magam: egyedi, színes és vibráló portrék között. De vajon vágyom-e vissza a belső látomások ezen labirintusaiba? Igen! Hadd szökjön át az elmém újra egy másik, ismeretlen világba!”

Jutta Venosa

képzőművész, Bécs, Ausztria

*

— *Sóvidéki katedrális* című, az AB ART Kiadónál 2022-ben megjelent verseskötő utószavát Túri Zsuzsa magyarországi költő, író jegyzi. Mielőtt rátérne verseim bemutatására, „alpműfajom” elemzésével kezdi:

„Aki Molnos Zoltánt ismeri, sokkal inkább gondol rá a figuratív szürrealizmust geometrikus és egyéb különleges elemekkel ötvöző festőként, mint költőként. »Surréalisme«, vagyis franciául realizmus felettség (a szót állítólag Guillaume Apollinaire alkotta 1917-ben): a stílusirányzat képviselői műveikkel a valóság kiszámítható és olykor unalmas talajáról elrugaszkodva az álmok, a képzelet és a tudatalatti különleges világába repítenek bennünket. Molnos Zoltán, saját elmondása szerint, úgy fest, ahogyan a Pink Floyd nevű együttes zenél: minden egyes képe az álmok erejét sugallja, félálomban átélt érzések sokszínűségét, a gondolatok játékosságát, annyira,

hogy szakmai körökben a »magyar Dalí-nak« mondják. Ő pedig, anélkül, hogy a nagy mestert utánozni próbálná, fest víziókat, fantázialényeket, valóságon túli tájakat, melyekbe fényképzési pontossággal vegyíti a realitás egyes elemeit”.

Túri Zsuzsa

költő, író, az AB ART Kiadó szerkesztője, Budapest, Magyarország

*

— A Molnos Zoltán *Részletek* című (AB ART, Budapest, 2023) albumomból közlöm az általam írt előszót, valamint a művészetemet értékelő írásokat:

„RÉSZLETEK

Minek vagyunk részletei?

Galaxisunk arányait nézve bolygónk teniszlabda méretű a nagy rendszerben. Távoli pontok-pöttyök vagyunk. Megfelelő közelségből a galaxis is más-más arcát mutatja, a pöttyök egymászhatatlan hegycsúcsá magasodnak, ha mikroszkopikus görcső alá vesszük.

A festményalbum részletei is meglepő kis univerzumokat tárnak fel a nézők előtt, s ennek az univerzumnak a megértését, befogadását elősegíti az, ha a reprodukció méretarányában megfelel az eredeti művel. Sok világhírű alkotásnál az albumban levő reprodukciók kicsinyített változata, mint mocsár úgy nyeli el a hajszálpontos aprólékos kidolgozást, majd látva az eredetit, az az érzésünk van, hogy nem csak egy fát, az erdő belséjét is megismerhetjük-felfedezhetjük.

Mert látszanak az ágakon trillázó madarak, a rejtőzködő szarvas árnyéka, a bogarak konglomerátuma s ez a vizuális élmény, túlmutat a vizualitáson, olyan mint a kórusok hangja, ahol a több száz hangból nehéz felismerni külön egy hangot, de bámulatba ejt az összhang!”

Molnos Zoltán

festőművész, költő, Székelyudvarhely, Románia

*

„Amikor az ijesztő nem is olyan ijesztő. Amikor az, amitől fé-
lünk, a kiteljesedésünket hozza... Amikor a halálra is tekinthe-
tünk egyfajta kiteljesedésként...

Molnos Zoltán alkotása számomra a metálzene kulcsa: egy-
szerre hordoz vadságot és esendőséget, dühöt és békét, lázadást
és alázatot. E festményt nézve feldübörög bennem egy monoton,
mélyre hangolt, gótikus metalopus, amely első hallásra tele van
félelemmel és fájdalommal, (és úgy tűnik, hogy azt gerjeszt), va-
lójában felülemelkedni akar mindezekben. Elringat, s bár ez nem
egy lágy bölcsőringás, inkább vad lüktetés, de nagy fájdalommak-
tól csak így lehet megszabadulni. Dance macabre”.

Zsidó Ferenc

író, szerkesztő, Székelykeresztúr, Románia

*

„HARAPÁS

A nyitottság s a zártság beszélgetnek, hasonulnak egymás-
hoz: a tűz kihunyt, hiányzik belőlük.

Életparáztsba harapva válhatnak csak vörösre, ilyenkor
minden árnyék kigyúl, kisimul a fal, kidudorodik belőle a léleg-
zet. Lyukakon át áramlik a lélek, kitekint a hamuból, a ráncok
elsimulnak nyomában. Tárgyak veszik át az élők helyét, kezet,
lábát, fogakat, veséket növesztenek maguknak, saját színeket
küldenek lehunyt szemhéjak mögé”.

Balázs Imre József

költő, szerkesztő, irodalomtörténész, irodalomkritikus, Ko-
lozsvár, Románia

*

„A RÉSZLETEK FONTOSSÁGA

A részletekből alakul ki a tökéletesség, és a tökéletesség nem
részlet, mondta Leonardo da Vinci egykoron.

A San Franciscó-i balett-társulat ruhatervezőjétől egyszer megkérdezték, miért pepecsel annyit minden kosztümmel, hiszen a közönség amúgy sem látja azt? »A közönség nem, a táncosok viszont látják« — hangzott a válasz.

A részletek fontosságát érzékeli a műértő, ha a Mona Lisára pillant, vagy a zenekedvelő, ha jegyet vált A hattyúk tavára, bárhol is ül a teremben. És tudja a fiatal építész, aki híres tervező akar lenni, vagy a rendező, ha színpadi, vagy mozisikerre vágyik.

»Filmjeimben azt szeretem a leginkább, hogy képzelt valóságot teremthetek, és a nézőt egy olyan világba viszem, ahol bizonyára sohasem járt — nyilatkozta a világhírű filmrendező, Wes Anderson —, mert részletekből lett összerakva az egész világ«.

Ha egy festmény részleteit elemezzük, részévé válunk ennek a képzelt valóságnak. Ott állunk mi is a színpadon, a suhógó ruhaköltemények sűrűjében. Belső utazásra indulunk, a mű közvetlen világába, és szinte látjuk az ecset mozgását, ahogy siklik a vásznon. Látjuk és jobban megértjük. Molnos Zoltán alkotói pályáivének egyik lényeges eleme, hogy ez a bizonyos utazás egyre alaposabbá, izgalmasabbá és lenyűgözőbbé válhatott az évek során.

Mint a tudósok, kik a részecskefizika segítségével igyekeznek megfejteni a világmindenség rejtett összefüggéseit, barangoljunk mi is, fedezzük fel magunknak a székelyudvarhelyi festő alkotói univerzumát, szóljon jegyünk bárhová a világon”.

Páll Szilárd

író, Budapest, Magyarország

*

„Korántsem mindegy, hogy milyen (történelmi) korszakban és életszakaszban lépünk be egy költői univerzumba. Nemzedéktársa lévén, Farkas Árpáddal egyazon időben éltem meg a diktatúra bekeményítését, amikor is a hó, a fagy, a jég adta meg költészetének alaptónusát (*Alagutak a hóban*). Nem véletlen, hogy az '56 utáni megtorlásokat számonkérő Nagy Gáspár *Hójelentés a Kárpát-kanyarból* címen írt *A befalazott szószerék* című, versválogatásokat tartalmazó 1985-ös kötetéről.

Molnos Zoltán, aki családi közelségből ismerhette a költőt, azt mondja, hogy őt — aki 1962-ben született — Farkas Árpád költészetének »véraláfutásos ege« fogta meg a leginkább. »A füst egyszer majd felszáll, / s csillogó gyémántgömb marad / a tisztesség helyén, a földön, a véraláfutásos ég alatt.« (Jóslat) Amikor a költő halála után ismét megfestette Farkas Árpád portréját — »jégálfutásos« portré nézett szembe vele. Mi történhetett?

Úgy gondolom, hogy a művészi asszociációk hálózatának bonyolult működését »erhetjük tetten« ebben az áttűnésben is. A művész mindig újrateremti — saját képére és hasonlatosságára — a való világot, a teremtett világból táplálkozó inspirációk pedig új »valósággal« gazdagít(hat)ják az életünket. Eszembe jut: nálam a *Trianoni hófogságban* cím egy svájci álmoképből »kelt életre«, jóllehet sosem jártam Svájcban. Utólag jöttem rá, hogy címadásomba »belejátszott« az *Alagutak a hóban* motívumvilága, és százados fogsággá tágította a Kárpát-medencei térség viszonyrendszerét”.

Cseke Péter

irodalomtörténész, sajtótörténész, újságíró, szociográfus, Kolozsvár, Románia

*

„SZÜRREÁLISAN, ERDÉLYBEN

Molnos Zoltánnal amikor először találkoztam, úgy éreztem, hogy megjelenésében visszaköszönnek alkotásai, azok hangulata. Színes, vibráló és cseppet sem átlagos személyisége, valamint érzékeny, vidám, kedves modora számomra tökéletes leképezése volt annak a világnak, amelyet megjelenít alkotásain. Ha nem tudtam volna róla, hogy szürreális festő, akkor is sejtettem volna, hogy képei nem lehetnek szokványosak.

A korondi gyökerekkel rendelkező, Székelyudvarhelyen élő festőművész a szürrealizmus erdélyi mestere. A szürrealista alkotás alapja a kép, mely a különbözőségekre épül. Egymástól távol eső, összeegyeztethetetlennek tűnő dolgokat, elemeket tesz egymás mellé, felrúgva ezzel a természeti és társadalmi rend

törvényeit, a megszokásokat, hogy a végén mintegy kollázsként egységes kompozícióként álljon össze.

Molnos Zoltán alkotásaiban sincs ez másképp.

Munkái kiváló rajzkészségről, magas szintű technikai tudásról árulkodnak, melyeken álmokképek, szürreális fantázia világok keverednek a valósággal. Vásznain találkozhatunk a magyar történelem alakjaival, a művészeti élet ismert személyiségeivel, közéleti személyek portréival. Képein felfedezhetünk szimbólumokat, jelképeket, erdélyi gyökereire való utalásokat, mindezt szokatlan, olykor humoros, »molnosi« környezetbe helyezve. A fényképészeti pontossággal megrajzolt formák, a finom színárnyalatok, a sejtelmes, titokzatos fények a szépség és harmónia utáni vágyakozást sejtetik. Festményein mesterien kidolgozott élethű részletek keverednek víziókkal, érzékeltetve a valóság és valóságon túli világ közötti szakadékot. Az élénk táruló látvány elmélyülést, értő elemzést, figyelmet igényel. Ha Molnos Zoltán alkotásai előtt állva lecsendesedünk, ha hagyjuk, hogy szemünk fogadja, lelkünk befogadja a látottakat, akkor egy olyan varázslatos szürreális világba érkezhetünk, melyben együtt utazhatunk álmok és valóság között az ezt közvetíteni kívánó festőművésszel. Kívánom, hogy legyen alkalmunk minél többször megélni az élményt”.

Sárba Katalin

a Nemzetstratégiai Kutatóintézet kulturális osztályvezetője,
Budapest, Magyarország

*

„Kedves barátaim és nézőim! Molnos Zoltán szürrealista művész festményei elementáris mélységgel hatolnak be az emberek szívébe kiállításokon, tárlatmegnyitókön. A szürrealizmus, mint elképesztő művészeti ág, kimeríthetetlen fantáziát, képzelőerőt, ugyanakkor a valóság pontos ismeretét igényli az alkotótól, különösen a portrék esetében. Molnos Zoltán vásznai mindezt remekül tükrözik. És ha Ti, kedves nézők, látjátok ezeken a képeken, ahogy egy kislány napfényben úszik, a szerelmesek szemében tűz remeg, átérezve a világban zajló tragédiát,

a sok szörnyűséget és gyűlöletet, álljatok meg egy percre, és engedjétek, hogy a szeretet visszaköltözzön szívetekbe.

A szürrealizmus kifejezést Guillaume Apollinaire használta először 1917-ben. A szürrealista mozgalom azonban hivatalosan csak 1924 októberében jött létre, amikor André Breton francia költő és kritikus sikeresen harcolta ki a kifejezés használati jogát egy rivális csoporttal szemben. A mozgalom legfontosabb központja sokáig Párizs, Franciaország volt, majd elterjedt az egész világon, hatással bírt számos ország képzőművészeti nyelvezetére, filmművészetére, irodalmára és zenéjére, a politikai gondolkodásmódjára, filozófiájára és társadalomelméletére”.

Maya Chuhra [Venosa]

képzőművész, Boulderen, Colorado, AEÁ

*

[A Molnos Lajosról készített portréről:] „Első látásra akár Hemingway Öreg halásza is eszünkbe juthatna róla, de nem, a Pala-tenger mélyéből feltörő, budapesti születésű, de korondi vérű igazi Molnos arc domborul ki a jégvirágmintás háttérből, kaleidoszkópszerűen váltva mintázatát. Tulipános lépteivel, tiszta testű liba igyekszik friss patak vizére, ahol a pisztráng is szívesen megtelepedett családteremtés reményében. Lajos pedig szótlanul, filozofikus tekintettel, olvassa a képet... tiszta forrásból folyékonyan beszél, szavaiból virágkoszorút készítve!”

Molnos Zoltán

festőművész, költő, Székelyudvarhely, Románia

*

„Elveszett szellemek vagyunk, szürke betonerdőben ... összetört hidak ... elveszett síremlékek ... Ajkai oly gyönyörűek, sebezhetőek. Molnos, te megtestesíted a vad szépségét a tigrisben, nemesen, rettenthetetlenül ... azt mondják, a tigris szeme háromszor jobban lát éjszaka, mint az emberé ... valamennyi állat közül a legfényesebb szemek, ... szája sebezhető, elméje legyőzhetetlen ... ez a csodálatos kettősség, amit szimbolikusan kiala-

kítottál, oly gyönyörűen ábrázolja szenvedélyes szükségleteink ellenállóképességének vadonját, valamint azt a vágyódást, hogy megmásszuk a legmagasabb hegycsúcsokat még egy újabb kilátásért...

Köszönöm Molnos, tegnap éjjel álmodtam erről a képről ...még mindig voltak csillagok az éjjeli égen”.

Cynthia Stevens

művészeti menedzser, kurátor, AEÁ

*

„RÉSZLETEK

Szürrealistának születni kell, ahogy a fa fának, víz víznek, levegő levegőnek születik. Folyamatos változásuk maga az élet. A víz párolog, majd esőcseppként visszatér, erejével energiát ad, testével táplál. Ez történik a képzelettel is, valóság alapú, hajtóereje az univerzumba röpíti, hogy visszatérve elmondja saját nyelvén az igazságot”.

Molnos Zoltán

festőművész, költő, Székelyudvarhely, Románia

*

„Drága CSILLA!

Ugyan melyik varázskő bolyongó szilánkjá zárta el, ilyen váratlanul, ifjú életed lüktetésének ereit? És miért volt ilyen haszthatatlanul sürgős?

Tépelődöm... Az Úr útjai kifürkészhetetlenek.

Eltűnéssel újra és újra felszakadó sebeket hagytál szeretteid szívében. De ha már a Teremtő ennyire szeretett, hogy magához vett és betűzött Téged fénykoszorújába, azt üzenem az égi lámpásoknak s még inkább biztatom, hogy, ilyen utánpótlással — Csillagok, csillagok, szépen ragyogjatok!”

Fazakas Ida

tanár, költő, Nagyvárad, Románia

*

„Rövid gyakorlat a feltűnési viszketegség jegyében, egyelőre a »virtuális valóságba« bújtatva. Meglehet, hogy ettől az évtől kezdve komolyan kell vennünk a metaverzalitásnak ezt a pokoli, új világát? Vajon mi vár ránk, ez lenne a megígért Paradicsom? Megpróbáljuk... bár szkeptikus vagyok, mert mindez az egzisztenciális újratervezéssel (reset) és az emberiség egyéb korlátaival (háború, élelem, szex, maga az emberi lény...) együtt érkezik.

Egy kollektív »kisiklást« (találkozást!) javaslok Önöknek Molnos Zoltán formáinak burjánzó világában. Ő egy félelmetes tudású művész, aki a »transzilván Salvador Dalíként« vált híressé.

Száz évvel a szürrealista művészet megszületése után továbbra is úgy beszélünk róla, mint a képzelet, az alkotói fantázia és a már létező világok formai újrafelfedezésének művészetéről? Vagy mától újra kell definiálnunk a szürrealista művészi attitűdöt, mint valami egészen mást: nevezetesen a virtuális valóság »metaverzumaként« — a konkrét/valóság meghódításaként —, amelyet az elmúlt évek technológiai eszközeivel közelítünk meg, s amely egymásba csúsztatja a világokat, megváltoztatva régi szokásainkat az idő és a tér érzékelésében?

(*Jegyzet*): Felhívott az unokám, aggódva az új avatáromról készült fotó láttán! Egyelőre nincs dráma, csupán egy egyszerű »társasjátékról« van szó, amellyel egy kivételes művész, Molnos Zoltán munkáit kívántam népszerűsíteni”.

Vasile Radu

képzőművész, művészetkritikus, Kolozsvár, Románia

*

„Mi, magyarok büszkék lehetünk, hogy nagyszerű művészeink vannak szerte a nagyvilágban, és annál értékesebb a magyar művészet, minél több a sajátos, egyedi színfolt. Molnos a magyar hagyományokra épít, de univerzális is, Bolyai szavaival élve egy új, sajátos — teszem hozzá — molnosi világot te-

remtett. Semleges emberi létezés nincs, valaki vagy elvesz, vagy hozzátesz a világhoz.

A Magyar Érdemkereszttel kitüntetett festőművész Molnos Zoltán valamint Páll Lajos mindketten büszkén vállalták származásukat, Korond iránti rajongásukat, egyetemeset alkottak, alkotnak, de soha nem felejtették el, hogy honnan jönnek”.

Zsigmond Barna Pál

magyar jogász, politikus, Budapest, Magyarország

*

— A Molnos Zoltán *Apollo 62* című (AB ART. Budapest, 2024) albumomban Orbán Viktor miniszterelnök köszönő levele olvasható:

„MINISZTERELNÖK

Molnos Zoltán festőművész úr részére
Székhelyudvarhely

Tisztelt Művész Úr!

Bárhol éljünk is a világon, néhány dologban mi, magyarok régóta egyetértünk: anyanyelvünk mellett Petőfi Sándor életműve az egyik legfontosabb kapocs, amely összetartozásunkat szimbolizálja. Éppen ezért nagy örömmel vettem kézbe a műalkotásait bemutató albumot és ezt a különleges festményt, amely a szabadság költőjét az általa annyira szeretett ősz színeivel ábrázolja. Biztosíthatom arról, hogy nagy becsben fogom tartani.

Engedje meg, hogy ajándékait megköszönve ezúton kívánjak Önnek jó egészséget, ihletet, alkotókedvet és további művészi sikereket!

Budapest, 2023. április 24.

Tisztelettel:
Orbán Viktor”

*

— Munkásságom 50. éves évfordulójára Magyarországról érkezett életpályát köszöntő írás:

„Származhat-e valami jó Galileából? — teszik föl a kérdést Jézus irigy kortársai. Sem prófécia nincs róla, sem kulturális gazdagság és haladó szellem nem jellemezte a halászok és földművelők tájszólásos vidékét. Ezért a kérdés költői. — Nem származhat onnan semmi jó, semmi érdekes, semmi figyelemre méltó. De hiába — akkor már mindenki tudta egész Izraelben, hogy ki ő, miket művel, és nem azzal foglalkoztak, hogy Kaper-naumból jött. (...)

Molnos Zoltánnál a belső világ gazdagsága mutatkozik meg abban, hogy nem a külsőt festi. A művészi látás bárhol, bárki-ben kialakulhat, és a tehetség, hogy ezt le tudja rajzolni, meg tudja festeni, független attól, hogy hol jön világra. A művészet ebben demokratikus. Bárhol, bármikor megtörténhet és gyakran meg is történt már a művészettörténetben. Az, hogy Molnos Zoltán nemcsak a művészete autonómiáját, hanem a székel-yekét is őrzi, ahogy tőle telik, az már azon múltott, hogy hol született. És ez, bevallom, jól esik manapság, hogy van ilyen művész is.

Végül a szürrealista hagyományt is szeretném a székel-yudvarhelyi mellé tenni, mert a Salvador Dalí—Ernst Fuchs—Molnos Zoltán vonulat nem hangzik rosszul. (...) Büszkék lehetünk arra, hogy van egy székel-yudvarhelyi festőnk, aki Dalí szellemi unokája! Szívből gratulálunk, Isten éltesse, kedves Zoli!”

Németh Zsolt

politikus, Budapest, Magyarország

*

— A Molnos Zoltán *Ecsetpegazusok* című Molioris kiadónál, Fenyéden, 2025-ben kiadott dokumentum értékű kötetem többnyire festmény-reprókat, de ezek mellett több olyan elemzést is tartalmaz művészetemről, melyek korábban már napvilágot lát-

tak albumjaimban. A könyv második, dokumentumokat tartalmazó „képes” fejezetében fellelhetők a nekem ítelt díszoklevelek, kitüntetések fénymásolata is (*Legprimább [székelyudvarhelyi] polgár /2014/, Prof. Dr. Kásler Miklós miniszter Meghívója az állami kitüntetések ünnepélyes átadására /2019/, a Magyarország Köztársasági Elnöke által adományozott Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetés /2019/, „a Szent István öröksége című Kárpát-medencei kortárs magyar keresztény összművészeti kiállítást alkotásaival gazdagításáért járó” Díszoklevél /2021/, Korond község díszpolgára /2022/, a Nem akadémikus tagként nyilvántartásba vett [a Magyar Művészeti Akadémia Elnöksége által kibocsájtott] Oklevél /2020/, a Vitézzé avatás elismerése /2022/, a Magyar Himnusz- és a Székely Himnusz-Díszoklevél /2024/.*

A fejezet a továbbiakban kiállítások, művészeti események plakátjait és ritka fotókat közöl pl.: Ernst Fuchs műtermét a bécsi Phantaste Múzeumban (Pálffy Palota), pillanatképeket az Albertina Múzeumban, az Arik Brauer kiállítást a Phantaste Múzeumban, Max Erns kiállításáról.

A közös fotók többek között az alábbi ismert és nagyra-becsült személyeket, személyiségeket örökítik meg: Kányádi Sándor, Józsa János, Józsa Judit, Vitályos Eszter, Barabási László, Tamás Gábor, Németh Zsolt, Kövér László, Orbán Viktor, Benedetto Fellin, prof. Erns Bruzek, Peter Gric, Erich Peischl, Ida von Szigethy, Rétvári Bence, prof. Gerhard Habarta, prof. Philip Rubinov Jacobson, Párkányi Raab Péter és Gabriella, De Es-Dieter Schwertberger, Mimi Staneva, László János és Erzsébet, Tompa Mária, Koltay Gábor.

A kötet egyetlenegy szövegét, az album bevezető írását idézem:

„NEMZETEK ISMERTEK ÉS KÖZISMERTEK A KULTÚRÁJUKRÓL

Mi, székelyek büszkék lehetünk, hogy amíg az ókori egyiptomiak égisz piramisok építőinek vannak elismerve, addig Csaba királyfink csillagösvényt vert számunkra, azon igyekezett segítségünkre, ha bajban voltunk. Lovas hadával képes volt legyőzni bármilyen támadót, az utolsó pillanatban is. Ábrázolás,

kordokumentum nem található róla, mondák, legendák, regék mesélnek hatalmáról. Ez bizonyos mértékig szürrealis történet is, ezért ragadott meg ez a része a Székely Himnusznak. Elővárázsolni egy mesefigurát, illusztrációt készíteni egy olyan személyiségről, akit az én szemszögemből láttatok, és az én fantáziámon keresztül tehetek tanúbizonyságot létezéséről, nagy kihívás volt számomra. A szürrealizmus határait túlszárnyalva, galaktikus dimenzióban próbálok bemutatni a csillagutat, amelyre én is rálépek egy pillanat erejéig, ecsettel és festékkel a kezemben, hogy ezzel az időutazással én is részese legyek a dicső múltnak”.

Molnos Zoltán

festőművész, költő, Székelyudvarhely, Románia

*

— A 2026-ban megjelent *Ecsetnyomok tükörképe* című, diákok és tanárok portréit tartalmazó albumom a 45 éves osztálytalálkozómra készült. *Itt vagyunk újra* című bevezető szövegéből idézek:

„Élünk, és ez több, csodálatosabb a holt anyag végtelen világainak kristály-csodáinál, egzakt rendszereinél, bár amazokkal ellentétben az élet néha szertelen, bohém, de csodálatosságával nem érhet fel, ami nem él. Hát igyekezzünk és próbáljunk minél tovább részese maradni ennek az élő világnak utódaink, nemzetünk, embertársaink örömére”.

(48.) — Fontosnak tartom, hogy néhány kiállításmegnyitó ünnepi szövegeit is megoszd az olvasóval...

— Kiváló, maradandó számomra **Veres Péter** muzeológus kiállítás megnyitója a székelyudvarhelyi Kossuth Lajos utcai képtár egyéni tárlatán. A teljes szöveget a *Hargita Népe* 2017. március 17-i száma is közölte, de a Haáz Rezső Múzeum honlapján (www.hrmuzeum.ro) is elérhető:

Jelen tárlat egy olyan kiállítás-sorozat első állomása, amely arra hivatott, hogy nemcsak Erdélyben, hanem külföldön is a közönség elé tárja az 55 éves udvarhelyi festő alkotásainak egy részét. Az 55-ös szám talán arra utalhat, hogy egy életmű retrospektív, vagy egy, a kezdeteket is felölelő, a festő eddigi munkásságát összegző kiállítással találkozunk, ám erről szó sincs, ugyanis a kiállított anyag válogatás a közelmúlt terméséből.

Ha Molnos Zoltán, akkor szürrealizmus — jelenthetjük ki egyértelműen és fenntartások nélkül. Korán megnyilvánuló tehetségének hála, fiatalon, szinte még gyermekként indult művészi pályája. Az egykori, Maszelka János által szervezett „festészeti kör” tagjaként Biró Gáborral, Jakab Andrással, Szóke Istvánval és Moldován Gyulával együtt, az udvarhelyi kultúrotthon hátsó traktusának emeletén berendezett közös műteremben tanulta a rajz és a festés alapjait. Emlékei szerint tulajdonképpen egy Salvador Dalí munkáit bemutató album volt az, melynek hatására meg tudta nevezni, fogalmazni azt, hogy mit akar, és ekkor került művészete a szürrealizmus bűvkörébe. E felismerést hosszú és kitartó munka követte, melynek alakításában, irányításában Bene József festőművész játszott fontos szerepet. Néhány évtizede, bécsi találkozásai és eszmecseréi Ernst Fuchsszal, a szürrealizmus egyik ikonikus alakjával Molnost megerősítették abban a tudatban, hogy művészete jó úton halad. Ezt igazolta az is, hogy a Dalí tanítvány Fuchs ajánlásainak köszönhetően az udvarhelyi festő bekerült a szürrealisták nemzetközi mezőnyébe. Így a Molnos név a szürrealizmus berkeiben egyre ismertebbé válik világszerte, hála a számos közös tárlatnak, amelyeken a festő is részt vesz alkotásaival.

Gondosan előkészített vászon, tökéletes alapozás, több rétegben felkent festékrétegek, precíz vonalak, fegyelmezett kéz, a végtetekig aprólékosan kidolgozott színárnyalatok, a kész festményt selymesen beborító lakkréteg..., címszavakban, fizikai állapotát tekintve, így írható le egy-egy Molnos-festmény.

Ezek a festmények pedig szinte tükörként tárnak elénk egy olyan univerzumot, amelyben a fantázia szüleményei, emléképek, álmok keverednek egymással egy szabadon szálló, bék-

lyót, bilincset nem ismerő öntudatos szellem logikája szerint. Ebben az univerzumban ugyanúgy helyet kapnak a magyar történelmi arcképcsarnok nemes alakjai, mint a szürrealizmus Pantheonjának neves művészei, ideológusai. Korábbi és újabb festményein egyaránt a neves személyek portréit sajátos „molnosi” környezetbe helyezi, miáltal új, érdekes, furcsa, meglepő, vagy megdöbbentő hatást keltenek. Látványuk szinte automatikusan arra késztet, hogy újraértelmezzünk egy Csontváryról, Einsteinról, Shakespeare-ről stb. eddig kialakított és belénk rögzült képet, fogalmat, gondolatot. Ezáltal ki-ki saját habitusától függően elgondolkodhat életének fontosabb pillanatain, eseményein is. Általában Molnos festményei realista, esetenként hiperrealista módon megfestett metaforikus, vagy jelképértékű tárgyak, elemek tudatos csoportosításaként is értelmezhetők. Ez a festésmód az utóbbi időben olykor-olykor egy kicsit oldódni látszik, melynek hatására a festményeken átsuhan egy misztikus, esetenként pszichedelikus hangulat.

A kiállítás összképe tömény és gazdag vizuális élményt nyújt a látogatónak. Ugyanakkor a művész kérésére egyetlen festmény mellé sem került címfelirat, azért, hogy bárki szabaddon fedezhesse fel és értelmezhesse az eléje táruló látványt.

A kiállított festmények üzenete, atmoszférája egy olyan művész profilját rajzolják meg, akinek felelősségteljes életvitele, magatartása és gondolkodásmódja egészséges humorérzékkel párosul.

Molnos Zoltán itt, a Nagy-Küküllő partján, a Budvár, a Csicser és a Szarkakő árnyékában festészetével egy olyan világot teremtett, amelyben mi, egyszerű szemlélők nem vagyunk a tér és idő foglyai”.

*

— A továbbiakban közlöm **Ványolós A. István** székelyudvarhelyi tanár és művészettörténész értékes megnyitó és műelemző beszédét is, mely szintén a székelyudvarhelyi Kossuth Lajos utcai képtár épületében hangzott el 2017. március 9-én:

„Művész Úr, Hölgyeim és Uraim!

Jöttömben, az eseményre hangolódva, azon gondolkodtam, vajon még időszerű-e a 15. századi gótikus mester siráma: »Zo-

kogj, művészet, sírjál, panaszkodj nagyon, mert jaj! senki sem kíván már téged». Molnos Zoltánnak, az alkatilag expresszív-konstruktív, ezerarcú művésznak negyvenhárom festményét látván az a meggyőződése, hogy székel anyavárosunkban él az igény az autentikus művészetre.

Ünnepeltünk izig-vérig avantgárd festő. Elsősorban Salvador Dalí fényképszerűen felépített vízióiból és nem utolsó sorban a bécsi szürrealizmus képviselőjének, Ernst Fuchsnak dinamikus plaszticitásából építkeznek. Mindvégig sugározza a bumfordis székel életrevalóságot, könnyed szellemességet, alkati humort.

Művészi hitvallása kristálytisza felépítmény. Látomásainak világát fölébe helyezi a valóságnak és hisz az álom mindenhatóságában, a freudi lélekelemzésnek abban a tételében, hogy az álmok igazabb világunkat, őszintébb énünket jelentik. A molnosi szépség belülről jövő, immanens szépség, időtlen és örök, az elmúlás esetlegességétől mentes. Időtlen motívumai hordozzák a kollektív tudatalatti összes archetípust, a létezés paradoxonjait, a nő—férfi, élet—halál, jó—rossz drámai ellentétpárjait. Vásznaian megszelídített látomások, groteszk villanások, féken tartott démonok, madár, béka, hal, krokodil, hangya, hiúz, ló, kígyó bőrébe bújtatott lélekszimbólumok, az ösztön és spontaneitás köszönnek vissza.

A különös fényekkel megkomponált portréiban a finom humor és ironia ötvöződik, megcsodálhatjuk a sejtetés eleganciáját, a konkrét és elvont egymásmellettségét. Portréiban nagy szeretettel ábrázolja a közélet, a tudományos élet képviselőit, az illusztris elődöket, családtagokat, barátokat, a kisvárosi élet szereplőit. Az idős néni- és bácsi-képek líraiságukkal a magyar népmesék hangulatát, a nagy szürrealista pátriárka, Marc Chagall képeit idézik.

A női arcok soha nem frivolak. Ünnepeltünk mindig gáláns, hódolatteljes, a szépnem tisztelője, szakavatott értékelője. A modellek szépsége, a nyak- és vállvonal hajlékonysága, a szem- és szájvonalak lágy ívelése rabul ejt, lenyűgöz. Csodálatos színekkel, lágy tónusokkal kidolgozott képfelületein kaleidoszkópszerűen vonulnak az aprólékos műgonddal megfestett karakteres, szabályos arcok. Törékeny, kifejező vonások, álmodozó és mégis céltudatos tekintetek. És azok a nagybetűs SZEMEK... kvintesszenciái a létezés mámorának. Csillognak, sugározzák

az isteni fényt. Kemény, zárt férfi arcélek, ápolt szakállal, bajusszal, meleg, megértő mosollyal csak fokozzák szépség-élményünket, szemünk gyönyörködve járja be a vonalakat. Domináns narancsok, sárgák, pirosak, barnák, mélykékek és zöldek váltogatják egymást, derengő kékeslilák, selyembársony, sötét tónusok. Lazúrozott, több rétegben felvitt színei zománcos csillogásukkal gyönyörködtetnek. Minden tónust meghatározó uralkodó színnek érzelem- és hangulatkeltő ereje van. Minden szín egymás szomszédságában ellensúlyoz, erősít vagy gyengít, felragyog vagy tompul, jut el színes összhangzatig.

Térszemlélete perspektíva nélküli, aszimmetrikus. Vonalvezetése széles ívű, lendületes. A vonalak és színek ritmust keltő hullámzása, a hamvas textúra-illúzió, a bársonyos felületek utolérhetetlenül széppé, bensőségessé teszik festményeit, virtuóz alkotásokká. Egyenesek és tört vonalak, mértani alakzatok, síkok metszik egymást, olvadnak harmóniába.

Napjaink globalizációs áradatában Molnos Zoltán művészete valóságos oázis, autentikus alkotói tevékenység. Művészünk től ne várjuk el, és itt a látnok William Blake-t idézem, hogy »kórróval vitatkozzon a süvítő szélben, angyalokat térítsen meg a Szentírás igaz értelmezésére, avagy visszaköszönjön az utcán Szent Pál apostolnak, aki éppen arra repült«. Molnos Zoltán levesz a lábunkról: egyszerre modern és konzervatív, súlyos és könnyed, ösztönös és kiszámított. Ma, kedves tárlatlátogatók, legyen részük kivételes képi élményben és ne feledjék, a »kép látványa« többet mond ezer leírt szónál».

*

— **Sárba Katalin** a Nemzetstratégiai Kutatóintézet kulturális osztályvezetőjének kiállításmegnyitója a fenti intézet által szervezett egyéni tárlaton hangzott el Budapesten a Kárpát-Haza Galériában 2020-ban:

„SZÜRREÁLISAN, ERDÉLYBEN

Molnos Zoltánnal amikor először találkoztam, úgy éreztem, hogy megjelenésében visszaköszönnek alkotásai, azok hangulata. Színes, vibráló és cseppet sem átlagos személyisége, vala-

mint érzékeny, vidám, kedves modora számomra tökéletes leképezése volt annak a világnak, amelyet megjelenít alkotásain. Ha nem tudtam volna róla, hogy szürrealis festő, akkor is sejtettem volna, hogy képei nem lehetnek szokványosak.

A korondi gyökerekkel rendelkező, Székelyudvarhelyen élő festőművész a szürrealizmus erdélyi mestere.

A szürrealista alkotás alapja a kép, mely a különbözősége épül. Egymástól távol eső, összeegyeztethetetlennek tűnő dolgokat, elemeket tesz egymás mellé, felrúgva ezzel a természeti és társadalmi rend törvényeit, a megszokásokat, hogy a végén mintegy kollázsként egységes kompozícióként álljon össze.

Molnos Zoltán alkotásaiban sincs ez másképp.

Munkái kiváló rajzkészségről, magas szintű technikai tudásról árulkodnak, melyeken álomképek, szürrealis fantáziavilágok keverednek a valósággal. Vásznain találkozhatunk a magyar történelem alakjaival, a művészeti élet ismert személyiségeivel, közéleti személyek portréival. Képein felfedezhetünk szimbólumokat, jelképeket, erdélyi gyökereire való utalásokat, mindezt szokatlan, olykor humoros, „molnosi” környezetbe helyezve. A fényképészeti pontossággal megrajzolt formák, a finom színárnyalatok, a sejtelmes, titokzatos fények a szépség és harmónia utáni vágyakozást sejtetik.

Festményein mesterien kidolgozott élethű részletek keverednek víziókkal, érzékeltetve a valóság és valóságon túli világ közötti szakadékot. Az élénk táruló látvány elmélyülést, értő elemzést, figyelmet igényel.

Ha Molnos Zoltán alkotásai előtt állva lecsendesedünk, ha hagyjuk, hogy szemünk fogadja, lelkünk befogadja a látottakat, akkor egy olyan varázslatos szürrealis világba érkezhetünk, melyben együtt utazhatunk álom és valóság között az ezt közvetíteni kívánó festőművésszel. Kívánom, hogy legyen alkalmunk minél többször megélni az élményt”.

*

— 2020-ban a budapesti OTP Bank Galéria rendezte egyéni kiállításomat. A megnyitón a művészetemet jól ismerő **Zsigmond Barna Pál** erdélyi származású politikus hozzáértő szavai hangzottak el:

„Tisztelt művész úr! Kedves Zoltán! Kedves Jelenlévők! Hölgyeim és Uraim!

Tisztelettel és nagy szeretettel köszöntöm Önöket itt Budapesten, az OTP Bank Galéria kiállításának megnyitóján, ahol Molnos Zoltán festőművész képeit tekinthetik meg.

Joggal tehetik fel a kérdést, mit keres egy politikus a megnyitón. Engedjék meg, hogy megmagyarázzam: sokan azt mondják, hogy a politikus mindenhez ért, ahogy Erdélyben mondják, mindenhez is. Ez természetesen nem igaz, és nem én állítom magamról, ezért kellő alázattal és némi lámpalázzal vettem a bátorságot, hogy papírra vessem gondolataimat Molnos Zoltán művészetéről.

De nem azért vagyok itt, mert politikus vagyok és nem is azért, mert a Babér utca az Újpest-Angyalföld 11-es választókerület határa, ahol én képviselőként indultam és egyéniben ugyan nem sikerült győzni, de listán sikerült parlamenti mandátumot szerezni, tehát a körzet képviselője vagyok.

Tehát azért vagyok itt, mert Molnos Zoltán barátom felkért, hogy jöjjek el a kiállítására és a megtisztelő felkérés egy köszöntő elmondására is vonatkozott. Erre a baráti felkérésre örömmel mondtam igent, és hogy a barátságon túl mit jelenet Molnos Zoltán művészete számomra, azt is megpróbálom a következőkben megfogalmazni.

2011 és 2017 között főkonzulként szolgáltam szülőföldemen, Erdélyben hazámat és valamikor 2014–15-ben főkonzulként találkoztam vele. Egy beszélgetésünk során hívott meg otthonába, megismerkedtünk, összebarátkoztunk, folyamatosan tartjuk a kapcsolatot Facebookon és naponta rám köszön művészete, hiszen nappalink egyik dísze az *Emese álma* című festménye.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az erdélyi, a székely Dalí az OTP Galériában, szólt a beharangozó és valóban Molnos művészete annyira különleges, egyedi, hogy műveit könnyen fel lehet ismerni, nem lehet összevetésztetni más alkotóval. Sokan szeretnének ma is úgy festeni mint Dalí, de kevesen vannak, akik képesek ehhez a mai világhoz igazodva egyedi, sajátos stílust kialakítani, ahogy ez Molnosnak sikerült.

Páll Szilárd avatott szemmel és tollal vászonra varázsolt álmoknak mondta Molnos művészetét, én az álmokat felismerni

vélem a vásznan, de ott látom a valóságot is. A valóságot is megfesti, egyedi, különleges, sokszor bonyolult, erős, sokszor már-már félelmetes alakban, máskor meg a kedves, szép, emberi alakok köszönnek vissza.

Ezt hívják szürrealistának, amire Molnos egy interjúban azt mondja, hogy szürrealistának születni kell, azt nem lehet tanítani és azt is mondja, hogy ez a látásmód mindenkiben benne van, a mesékkel, népdalokkal együtt találkozunk ezzel a világgal: a tündérek, a manók, a királyfiak, az állatok csodálatos országába repülünk, és ránk talál ismét a tiszta gyermeki fantáziánk és szárnyalunk gondolatban a képeket nézegetve és megértjük, hogy hogyan terem zöld erdőben a mérges kígyó és hogy merre van a hetedhét ország. Molnos szürrealistának született és az is maradt.

Bár úgy tűnik, a művész meseországba vezet minket, de nagyon is érti a körülötte lévő világot. Érti a kort, az európai, a magyar, az erdélyi valóságot, művészete székely-magyar és egyetemes egyszerre, érthető, szerethető Székelyudvarhelyen és New Yorkban is. Képei számtalan varázslatos formát jelenítenek meg, úgy, ahogy a korondi fazekasok kezei közül is számtalan minta került ki. Talán a fazekasok forgó galaxisa alkotja Molnos alakjait.

Misztikus művészetében van valami titok, amelynek birtokában csak kevesen vannak, talán csak azok, akik egyszerre vannak barátságban a királyfiakkal, Emesével, a galambokkal, az idős nénikkel, a versekkel, a csodaszarvassal, a pávákkal, a színek csodálatos világával, a gyönyörű női arcokkal és alakokkal és akinek még Bob Dylan is gratulált.

Talán néhányszor nehezen érthető egy-egy alkotása a művészetben kevésbé jártas szemlélő számára, én azonban azokkal értek egyet, akik szerint a művészethez más szem kell, másképp kell látnunk. Barcsay Jenő mondta egyszer, hogy a jó képben konstrukció, érzés, szív minden együtt van. Molnos képeire ez fokozottan igaz, ott van bennünk minden, de rá kell hangolódni a képekre, meg kell beszélni önmagunkkal, mit is ábrázol, hogy viszonyulok én a képhez. Párbeszédre sarkall önmagunkkal, arra, hogy jobban megértsük a körülöttünk lévő bonyolult világot.

Kedves Zoltán! Ugyan egyik versedben azt írod, hogy fehérben tisztább a világ, és lehet, hogy igazad van, de arra kérünk, a formák gazdagsága mellett a színeket is őrizd meg. Tisztán és őszintén.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Mi, magyarok büszkék lehetünk, hogy nagyszerű művészeink vannak szerte a nagyvilágban, és annál értékesebb a magyar művészet, minél több a sajátos egyedi színfolt. Molnos a magyar hagyományokra épít, de univerzális is, Bolyai szavaival élve egy új, sajátos — teszem hozzá — molnosi világot teremtett. Persze nem a semmiből, hanem építve az elődök a tanítók művészetére, világára. Munkái vegyes érzelmeket váltanak ki, de mindig a mély emberit akarják megszólítani. Képei is bizonyítják azt a bölcsességet, hogy minőségtelen, semleges emberi létezés nincs, valaki vagy elvesz, vagy hozzátesz a világhoz.

A Magyar érdemkereszttel kitüntetett festőművész a közéletben is hallatja hangját. Az *Autonómiamadár* című képe egy népe sorsáért aggódó felelős közéleti szereplőt tár fel, aki ecsetével, egész művészetével szolgálja népét és a fontos nemzeti ügyeket. Művészetében kiemelt szerepet kapnak a nemzeti szimbólumok és legutóbb a televízión keresztül is felvállalta az autonómia ügyének képviseletét és minden magyar embert a Székely Nemzeti Tanács nemzeti régiókról szóló polgári kezdeményezésének aláírására szólított fel. Ezt most én is megteszem — ha nem veszik rossz néven —, a témában egyébként hétpárti egységben hozott határozatot múlt héten a magyar országgyűlés.

Molnos büszkén vallja magát korondinak, ahogy korondi volt a XX. századi magyar festészet egyik legnagyobb alakja, Páll Lajos is. Páll más stílusban festett, de sok hasonlóságot érzek Páll és Molnos között. Mindketten büszkén vállalták származásukat, Korond iránti rajongásukat, egyetemeset alkottak, alkotnak de soha nem felejtették el, hogy honnan jönnek. És engedjék meg, hogy egy szomorú eseményt is felidézzek. Amikor csendessé váltak a korondi utak, Páll Lajos temetésén néhány évvel ezelőtt főkonzulként és tisztelőként, a hegyoldali korondi temetőben én mondhattam az egyik gyászbeszédet. A napokban előkerestem a beszédemet és a beszéd végén azt a kérdést (költői, főkonzuli) találtam, hogy: lesz-e hozzá hasonló. Mármost Páll Lajoshoz hasonló. Festészetben, szóban, kiállításban, alázatban. Jelentem Páll Lajos bátyánk: Van! Molnos Zoltán!

A képeket nézve egyszerre érzek háborgást és békét. Életünkben mindkettő benne van. A lényeg megértéséhez több kell öröklött hajlamnál. Több kell a gondolkodás bátorságánál, több

kell a lendületet adó lehetőségeknél, több kell a munkánál. Ahhoz még a kiválóság sem elég egészen. Mert jellem is kell. Elkötelezettség, alázat, tanulhatatlan arányérzéké és a nemzedékek alatt érlelt bölcsesség türelme. Kell hozzá ecset, de kell hozzá a költészet érzékenysége is. Molnos Zoltán kiváló ember, kiváló művész és kiváló magyar. Nagyon jó arcokat fest, mondta róla Ernst Fuchs, mondhatnám én pestiesen: nemcsak nagyon jó arcokat fest, hanem nagyon jó arc. Egy modern művész, aki a Facebookon aktív művészetnépszerűsítő munkát végez, jelen van, folyamatosan lehet követni munkásságát.

Tisztelt Hölgyeim És Uraim!

Az ünnepeltet köszönteni szokás és ezért is jöttünk össze. De igazi ajándékot ma az itt jelenlévők tőle kapnak. Képeinek, alkotásainak megtekintése — vélem — mindenkinek örömet, megnyugvást, kikapcsolódást, egyedi élményt fog jelenteni. Köszönjük, Zoltán!

És köszönjük a piacvezető, szolgáltatásaiban kiváló, Erdélyben is jelen lévő házigazdánkknak, az OTP banknak, hogy támogatja a tehetségeket határon innen és túl.

Tisztelt Molnos Művész Úr! Kedves Zoltán! Kívánok neked jó egészséget, sok sikert és hivatásod tekintetében további szárnyalást, a pozitív álmok valóra váltását, és autonómiát. Kívánom, hogy versed szerint sokáig fújd el még lelki dalodat és fejezd ki azt, ami lelkedben van szavakban és a vásznon is!

Isten éltesen sokáig! Köszönöm megtisztelő figyelmüket!”

*

— 2023-ban a Hargita megyei Korondon a katolikus plébánián tartottuk *Részletek* című albumom bemutatóját. Megnyitó beszédet **Józsa Ildikó**, Székelyudvarhelyen élő keramikus művész mondott:

„GONDOLATOK MOLNOS ZOLTÁN: *RÉSZLETEK* CÍMŰ
KÖNYVBEMUTATÓJÁRA

A szürrealizmus

Úgy gondolom, ahhoz, hogy a jövőt megértsük, szükséges ismerni a múltat és a jelent. Ahhoz, hogy a jövőtől ne féljünk,

szükséges, hogy az ismereten túl meg is értsük a múltat és a jelent.

A szürrealizmus a két világháború közti periódus egyik legismertebb művészeti mozgalma volt az irodalomban és a képzőművészetben. A francia »surréalisme« jelentése »realizmus felettiség«. A mozgalom vezéregyénisége André Breton, francia költő és író volt, az általa szerkesztett *Szürrealista kiáltvány*-ban fogalmazódott meg először a szürrealizmus eszményi lényege: „A Szürrealizmus a léleknek olyan zavartalan működése, melynek célja szóban, írásban vagy bármi más módon kifejezni a gondolkodás valódi működését. Tollba mondott gondolat, függetlenül az érintett bármiféle ellenőrzésétől s minden esztétikai vagy erkölcsi törekvéstől”.

A magyar képzőművészetben a szürrealizmus előfutárainak nevezhetőek munkáikkal Csontváry Kosztka Tivadar és Gulácsy Lajos.

A kis történelmi kitekintő után elérkezünk a jelen kor egyik legnagyobb képviselőjéhez. Az ebben a stílusirányzatban alkotó, korondi gyökerekkel rendelkező Molnos Zoltán szürrealista festőművészhez és alkotásaihoz. (...)

Galaktikus csók

Kommunikációs szakemberként, de ugyanakkor műkedvelő és művészi lélekkel megáldott szemlélőként azt a megtisztelő és embert próbáló feladatot kaptam, hogy az én lelki szemüvegem keresztül szűrve a következő pár percben elvezessem önöket a részletekben elmerülve Molnos Zoltán művészetének egészéhez, magához az alkotóhoz. Köszönöm a megtisztelő felkérést. Fogadja, művész úr és fogadják Önök és ti, kedves közönség is szeretettel gondolataimat a jelen albumban megjelenő lenyűgöző munkákat illetően.

Molnos Zoltán festő képeinek legújabb albumszerű kiadása újabb remekmű. Ahogy mindig, most is üzenete van minden apróságnak tűnő részletnek. Mert ahogy a szó is jelzi, a részlet feltételez önmagában valami egészet. A mostani album is egy részlet Molnos Zoltán festői világának egészéből.

Engem kifejezetten mindig is érdekelt és érdekel a rész és egész közötti megfoghatatlan, de létező filozófiai átmenet. Min-

den csak nézőpont kérdése meglátásom szerint. Ha fellapozzuk az albumot, egyszerre tetten érhetjük a képekben, alkotásokban a részletek és az egész kép hangulatának összhangját. Minden alkotás külön mikrokozmosz.

Az elvontabb, absztraktabb, de ugyanakkor a szürrealista portré képeknek is sajátos kisugárzásuk van, beszipantják a néző lelkét. Dimenziókon átívelő erejük van a színeknek, a kontrasztoknak és az álomszerű, a lehetetlent is lehetségesnek érzékeltető térformálásnak.

Pár részlet, amit nem lehet szó nélkül hagyni: színek, kontrasztok

E különleges világ megteremtésében talán a leghangsúlyosabb szerepük a színeknek van. Mert ha valaki már látott Molnos Zoltán-festményt a szíve mélyén egyet tud érteni velem, hogy a színek valahogy örökre megmaradnak a nevével együtt bennünk. Bravúros a színkezelés, olyan érzést kelt bennem minden festménynek a szemlélése, mintha a hideg és meleg színek leírhatatlan bonyolult fogócskát játszanának egymással. Vidáman kergetőznek a vásznon a jobb felső saroktól a bal alsóig és fordítva.

Harmónia, glória

A legtöbb festményen jelen van, főként a portrék kapcsán figyelhető meg egy szelíd, meleg színnel vagy olykor hideggel megfestett, ábrázolt aura, erőtér, egy, ha szabad így neveznem: glória. Ez a plusz a lélektől lélekig való titkos üzenet, amelyet nem tudunk kimondani, megfogni sem, de érezzük, hogy van és üzen nekünk, harmóniát és erőt sugároz. Úgyszólván a láthatatlan is láthatóvá válik a művész Úr képeiben.

Térformázás

A látomásszerű víziók, formák, alakok és a színek egyidejűsége a vásznon, az alkotásokban több dimenzió jelenlétét sejtetik számunkra. Olyan, mintha egy lehetetlen pillanat tanúi lennénk, ami még él, ami még előttünk és utánunk is volt és

van. Szó szerint, ahogy megfogalmazta az irányzat, a realizmus fölött álló világgal állunk szemben. Ez Molnos Zoltán sajátos világa, a »molnosi« kozmosz, amely lehetőségeinek spektruma végtelennek hat.

Portrék, arcok

A portrék esetében talán a színeknél is hangsúlyosabb szerepet kapnak az egyéniségek szemeinek kisugárzásai, energiái, nem hiába szól így a régiek mondása is: A szem a lélek tükre. A művész úr biztosan jobban tudja, de véleményem szerint az egyének kapcsán használt színek csak kiegészítik, felerősítik az adott személy kisugárzását. A komolyabb, idősebb és férfialakok esetében például a képeket nézve a hidegebb színek, kék, lila, zöld jelennek meg, míg a nőknél és a bohókás gyermekarcok esetében a melegebbek dominálnak, a sárga, piros, rózsaszín, bár akadnak kivételek is, melyek jobban ráerősítenek a szabályra, ami szerint mindenki egyszeri, külön csoda.

Hangulat, érzések

A színek mellett, amelyek erős érzéseket, hangulatokat váltanak ki belőlünk, szemlélőkből, erőteljesen érzékelhetővé válnak a festményeken a részletekbe veszően megjelenő letisztult formák, vonalak dinamikája és a hátterek pulzáló, élő organizmusokként ható vibrálása is, amelyek fokozzák a bravúros összehatást. Egyszóval a molnosi művészi kozmoszban, az álomban jól és harmonikus kapcsolatban megfér a valóság és a valóságban az álom.

Érdekközpont

A molnosi képek sajátosságát képezi, véleményem szerint még az is, hogy a precíz, részletgazdag megmunkálás révén az az érzet is helyet kap a képeken, amely szerint, bár az alkotásokra jellemző egy erős érdekközpont jelenlét, mégis bármi és minden lehet az, a szemlélő dúskálhat bennük. A háttér, színek, alakok és formák is felkelthetik figyelmünket, amelyek mind-

mind üzenetet hordozhatnak. Így mindenki azt a részletet látja, láthatja amellet, amit a művész Úr sejtetni vagy épp elfedni akar a képeken, amire a lelkének szüksége van, amire az nyitott. Annak a pillanatnak a jelentőségétől függ, hogy mit látunk, érzünk, amely pillanatban, lelkiállapotban találkozik a saját lelkünk a festménybe zárt lelkiségekkel: az alkotó és a képeken megjelenő pillanatokba fagyasztott szereplők, szimbólumok lelki energiáival.

Tiszta szívből kívánom, hogy ezek a találkozások ma meghittek és örömteliek legyenek mindannyiunk számára. A művész Úrnak pedig jó egészséget és sok erőt a jövőbeli munkák megálmodásához és kivitelezéséhez!”

(49.) — A Molnos-sajtóvisszhangból is idézhetnél...

— A *Krónika online* 2014. április 7-i *Kultúra* rovatában **Medgyessy Éva** így kezdi tudósítását: „Budapesten látható Molnos Zoltán székelyudvarhelyi festőművész kiállítása a Falk Miksa utcai E Galériában”, majd így folytatja:

„Molnos szuggesztív erejű, látványos alkotásai egy érett művész érzékenységről, mély, sokrétű szellemiségéről tanúskodnak. Együtt van a vásznanon régmúlt és jelen, hétköznapi és földön túli világ, mítosz és a valóság, realista látvány és szürreális látomás» — értékelte az alkotásokat Fráter Olivér történész, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnökhelyettese és Koltay Gábor filmrendező. Szabadság és önazonosság egyszerre jellemzi ezeket a műveket, állapította meg ünnepi beszédében Fráter, majd hozzátette, égitestek, ősök és hősök vonulnak a besűrített időben és térben. »A művész egyetemes eszközökkel dolgozik, de minden esetben szervesen kötődik a családnak, nemzetnek és a világhoz, melyben él és alkot. Ez a tér a bartóki univerzum, mely erdélyi székely-magyar és egyetemes üzenettel bír, akár a Cantata Profana vagy a Kékszakállú őseposz Bartók kottáiban« — hangzott el a tárlat méltatásában.

A vásznanon megelevenített témakörök harmonikus egységbe simulnak: az ősmagyar múlt és a székely falu jelenkori min-

dennapjai, Kőrösi Csoma térbe-időbe tekintő bölcsessége és az öreg székely paraszt pillanatnyi, ugyanakkor örök derűje. (...)

Az alkotások a múlt heti tárlatnyitó óta számtalan látogatót vonzanak — talán, mert a művek élvezetén túl még valami tudatosodik bennünk —, ahogy Fráter Olivér fogalmazott: »ez az alkalom arra is jó, hogy ki-ki tehetsége szerint gondolja újra életfeladatát«. A Molnos Zoltán műveiből nyílt tárlat május 30-ig tekinthető meg az E Galériában”.

*

— A *Hargita Népe* 2017. március 9-i számában *Molnos-kiállítás az udvarhelyi képtárban* címmel **Asztalos Ágnes** közöl tudósítást:

„Bécsi tárlata előtt itthon is bemutatja az elmúlt években készült munkáit Molnos Zoltán. A festőművész utoljára éppen öt esztendeje állított ki szülővárosában, Székelyudvarhelyen. Azóta megfestette a kortárs szürrealista festők portréit, és még sok érdekes alkotás készült műtermében. A kiállítás ma délután nyílik meg.

Nem kényeztetni el gyakori kiállításokkal az udvarhelyieket Molnos Zoltán: legutóbb egy fél évtizede engedett betekintést alkotásaiba, azt a tárlatot éppen a művész 50 éves születésnapja alkalmából rendezték. A ma megnyíló kiállítás az azóta eltelt időszak termését mutatja be, 43 festményt láthat majd a közönség. »— Tulajdonképpen azt is mondhatnánk, hogy először az udvarhelyiek kapnak ízelítőt abból az anyagból, amelyet majd a bécsi Phantasten Múzeumban, augusztusban megnyíló tárlatra viszünk. Az eltelt időszakban elkészítettem a kortárs szürrealista nagymesterek portréit (többek között Ernst Fuchsét, Salvador Dalí egykori, legismertebb tanítványáét), az osztrák fővárosban mutatjuk be ezeket, de több közülük itt is látható lesz. Emellett vallásos témájú képek, néhány kompozíciós alkotás, más portrék is bekerültek a tárlat anyagába« — mondta Molnos Zoltán. Az 1979-es debüt után a festőművésznek számtalan egyéni kiállítása volt már határon innen és túl is. Vicesen mondta el, hogy legközelebb 5 év múlva, a 60-dik születésnapja

környékén várhatunk tőle itthon újabb tárlatot. A szürrealista jegyeket felvonultató, gyakran álomszerű és többnyire nagy méretű képei eredeti színfoltját jelentik a kortárs hazai művészetnek. (...) A tárlat ma délután 18 órakor nyílik meg a Haáz Rezső Múzeum képtárában. A képekről, Molnos művészetéről Veres Péter muzeológus beszél, majd Dobra Beáta és Pethő Kriszta, a Dr. Palló Imre Művészeti Szakközépiskola 12. osztályos oboa szakos tanulói teszik előadásukkal ünnepélyesebbé az eseményt. A kiállítás egy hónapig lesz látogatható”.

*

— Az alábbiakban közlöm a bécsi Phantastenmuseumban (Fantasztikus Művészetek Múzeuma) 2017. augusztus 28-tól sorra került kiállításom világhálón történő beharangozóját az osztrák *phantastisch.at* című honlapon:

„MOLNOS ZOLTÁN
A BÉCSI PHANTASTENMUSEUMBAN

A bécsi nemzetközi Phantastenmuseum [Fantasztikus Művészetek Múzeuma] (Ausztria) augusztus végétől Molnos Zoltán művész munkáiból mutat be átfogó kiállítást. A »*Fantastics — a fantasztikusok*« című tárlaton a fantasztikus művészet meghatározó alakjairól készült portrék láthatóak.

Közel negyven olajfestmény várja a látogatókat, akik a művész segítségével egy egészen más, mélyen érzékeny és gondolati fényben láthatják a portrék alanyait, messze túlmutatva a felszínességen. Molnos munkáit erősen áthatja a szürrealizmus, amiért a »*Transzilván Dalí*« nevet kapta. Képei nagyfokú kifinomultságról tanúskodnak; motívumai színgazdagságuk és lendületes, organikus vonalvezetésük ellenére is rendkívül harmonikusnak és nyugodtnak hatnak.

Vernissage (Megnyitó): 2017. augusztus 29., 19:00 óra.

A kiállítás megtekinthető: augusztus 28-tól szeptember 10-ig.

Nyitvatartás: naponta 10:00 — 18:00 óra”.

*

— A *Székelyhon.ro* oldalán a 2017. szeptember 6-án **Kovács Eszter** tudósítása olvasható:

„MOLNOS ZOLTÁN KÉPEI BÉCSBEN

A bécsi Phantasten Museumban látható a székelyudvarhelyi Molnos Zoltán negyvennyolc festménye szeptember végéig. Molnos egy munkáját tavaly beválogatták a gloggnitzi várkastélyban megrendezett Ernst Fuchs-émlékiállítás száz szürrealista alkotása közé, ennek apropóján jött a felkérés a bécsi múzeumtól. A tárlatot Erich Peischl, a Phantasten Museum igazgatója és Ernst Bruzek professzor nyitotta meg. Az udvarhelyi képzőművész egyébként személyesen ismerte a »Mestert«, Ernst Fuchst, mint elmondta, haláláig szoros barátság fűzte hozzá”.

*

— **Bálint Tamás Szürrealistának születni kell** — *Beszélgetés Molnos Zoltán festőművésszel* című, a *Krónika* napilap 2019. szeptember 23-i számában megjelent interjújából idézek:

„Ha van székelyföldi festőművész, akinek a műveit messziről minden szem azonnal felismeri, az egyértelműen Molnos Zoltán. Alkotásai annyira másvilágiak, különlegesen színeiben és formáiban, olyannyira összetéveszthetetlenek, hogy egyúttal rögön rabul is ejtik a közönséget. (...)

KOMPROMISSZUMOK NÉLKÜL

— *Hogyan van huzalozva, mi inspirálja, hogy ilyen — talán a legjobb szó rá — álomszerű képek jelennek meg előbb lelki szemei, majd az ecsetje előtt?*

— Csak beugrik az ötlet, és mivel elég sok ugrik be, van egy füzetem, amelybe vázlatolok. Hamar lejegyzem a lényegét, hogy milyen színt, formát láttam. Régebb három-négy vázlatot

is készítettem, majd eldöntöttem, melyik a legjobb, és azt festettem meg, és évek múlva néztem, hogy a másik rajz jobb lett volna. Így azóta, ha több vázlatot is használhatónak érzek, szerre többet is megfestek belőlük, úgysem egyformák, másolatot sosem festenek. (...)

EGYÉNI UTAKON

— *A családjában még születtek szürrealisták, lenne kinek átadni a stafétát?*

— Hát a nagyobbik lányom rajzol, művészeti iskolát is végzett, de nem szürrealista, nem is erőltettem soha, elegendő az az öröm, hogy a szépre, a művészetekre, költészetre nyitottak, szeretik, követik, szebbé tette az életüket.

— *Egy olyan kisvárosból, mint Székelyudvarhely, hogyan tud napirenden lenni a képzőművészet világában történő változásokkal, részt venni a körforgásban?*

— Folyton érdeklődöm, nagyon aktív vagyok, nem csak helyben, de a világhálón is állandóan követem, hogy a világban mi történik. Meg is kell ezt köszönnöm az internetnek, hogy tényleg nincsenek határok.

Egyszer elmentünk Payerbachba, festőtáborba, és mivel Facebookon beszéltem le mindent, telefonszámom nem volt, nem tudtam, hogyan fogom megtalálni a tábort. Majd megkérdeztem egy vendéglő teraszán a pincértől, nem-e tudja. — Konkrétan kit keres? Elég magabiztos voltam, rávágtam, hogy professzor Rubinovot, de mire kimondtam, láttam is őt a háttérben integetni, és »Zoltán!« felkiáltással odajött és megölelt.

Kicsit később egy egyetemista meg is jegyezte, hogy milyen szép dolog, amikor ilyen régi barátok találkoznak: nem hitte el, hogy életemben akkor láttam először. És ezek a kapcsolatok mindent megérnek, az első albumomnál 23 nyelven 35 méltatást kaptam a világ minden pontján élő művésztársaktól úgy, hogy ki sem mozdultam a házból.

Úgy érzem, hogy Udvarhelyen világpolgár vagyok, és a világban udvarhelyi. Sosem a környéket figyeltem, mindig a vi-

lág legnagyobb mestereit tanulmányoztam, s noha az itteni tanárainkkal nagyon jóban voltam, de nem az ő nyomukat álmotam magamnak.

— *Min dolgozik jelenleg, milyen tervek foglalkoztatják, hol készül megjelenni, kiállítani a közeljövőben?*

— Nagy tervem a bécsi kiállítás után fogalmazódott meg, az ottani múzeum igazgatója javaslatára. Szerinte ott már nem tudnék nagyobbat lépni, holott Bécs világváros, de a képzőművészetekben még mindig Párizs a legelső. Lévéen, hogy neki van kapcsolata párizsi galériákkal, a következő eseményre ott kellene sor kerüljön, arra várok. Ettől függetlenül folyamatosan dolgozom, nem a kiállítások motiválnak. Azt is megkaptam már sokszor, hogy munkamániás vagyok, holott nem, csak egyszerűen nagyon szeretek festeni”.

*

— A *Magyar Demokrata* című hetilapban, 2020-ban, **Barta Boglárka** ekképp ír a budapesti Kárpát-Haza Galériában kiállított műveimről:

„MESESZERŰ ÁLOMVILÁG
— Molnos Zoltán festőművész kiállítása
a Kárpát-Haza Galériában —

Szürreális álmképekkel, fantázia szülte teremtményekkel és mindeközben nagyon is valóságos történelmi alakokkal találkozhatunk a Nemzetstratégiai Kutatóintézet Kárpát-Haza Galériájának legújabb, virtuális tárlatán. Molnos Zoltán székesfehérvári festőművész varázslatos színvilágú, egyszerre modern és klasszikus képei mindenkor a belülről fakadó szépség diadalát hirdetik.

Hol volt, hol nem volt... miként a népmesék, kezdődhetne így is Molnos Zoltán története. Merthogy másképp ugyan, de alapvetően mindkettőben a valóság és egy földöntúli, álomszerű világ szürreális képei keverednek egymással. Az Óperenciás ten-

ger helyett azonban a Nagy-Küküllő partján, Székelyudvarhelyen járunk, valamikor az 1960-as, 70-es években. Zoltán tehetségét korán felfedezik, előbb a szomszéd rajztanár, majd Maszelka János festőművész veszi pártfogásba a már ekkor egyedi, mesészerű képeket rajzolgató gyereket. Hiszen, miként azt ars poeticájában is hirdeti, szürrealistának senki sem tanul, arra születni kell. A művészetében az igazi áttörést, az önmagára találást mégis egy véletlenszerű felkérés hozza el. A székelyudvarhelyi katolikus templom főesperesét ugyanis Kolozsvárra helyezik, aki ezért távozása előtt felkeresi műtermében a fiatal művészt, és arra kéri, fesse le neki a templomot emlékébe.

»— Ez a székelyudvarhelyi templom egy magas domb tetejére épült, melyhez egy nagyon hosszú lépcső vezet. A főesperesnek festett képről ezért elhagytam mindent, csupán magát a templomot és az ehhez vezető hatalmas lépcsősort ábrázoltam, mely mintegy kijelölte azt az utat, amelyet mindannyian végig kell járjunk, mielőtt megérkezünk a mennyországba« — emlékszik vissza pályája kezdeti időszakának egyik fontos mérföldkövére Molnos Zoltán. »— Ez a templomos história csak azért érdekes, mert ekkor kaptam választ arra a kérdésre, hogy mit is csináljak tulajdonképpen? Merthogy a festményért cserébe, mely végül nagyon tetszett a főesperes úrnak, ajándékot kaptam: egy albumot a szürrealista festőkről, benne Salvador Dalí képeivel. Mindaddig azt hittem, valami különleges, egyedüli figura vagyok, aki a maga módja szerint kombinálja össze az álomképeit a valósággal. Ekkor azonban rá kellett döbbenem, amit festek, az nem példa nélküli, sőt neve is van: szürrealizmusnak hívják«.

Ettől kezdve Zoltán legfőbb vágya lett, hogy személyesen is találkozzon a szürrealizmus katalán mesterével. Erre a találkozóra azonban előbb a vashüvely, majd Dalí halála miatt nem kerülhetett sor. A határok megnyitását követően pedig már nem kellett Spanyolországig utaznia, hiszen Ausztriában élt Dalí egyik leghíresebb tanítványa, Ernst Fuchs, akivel hamarosan barátságot kötött, és akit egészen 2015-ben bekövetkezett haláláig minden évben meg is látogatott bécsi villájában.

»— Tetszettek neki a képeim, jókat és nagyokat mondott róluk. De már az első találkozásunkat követően őszintén megmondtam neki, hogy ugyan sem jobban, sem rosszabbul nem

festek, mióta megismertem, de hálás vagyok azért a különleges útravalóért, amit tőle kaptam: egy akkora nagy önbizalmat, hogy azóta értékelheti bárki, bárhogyan a munkáimat, már nem érdekel» — mondja Zoltán.

Az önbizalommal pedig együtt járt a szabadság is, amely nélkül nincs valódi művészet. Ez a szabadság engedi meg neki azt is, hogy vízióit a valóság fölé emelje, képein pedig az ezekben megjelenő időtlen és örök szépséget jelenítse meg. Különleges színvilág, különös fények és lények kelnek életre vásznain. Ezért lehetnek az általa oly nagyon szeretett portrék sem szó szerinti arcképek, hanem sokkal inkább olyan filozofikus kompozíciók, amelyek az adott személyiségről állnak össze alkotójuk fejében. Mindegy, hogy történelmi alakokat, vezéreket és királyokat, nagyon is létező állatokat, növényeket, vagy éppen fantázia szülte démonokat ábrázol, a lényeg mindenkor a lélek. A lélek pedig a szemem keresztül válik jelenvalóvá. Ezért is kezdi Zoltán a portrékat mindig a szemmel. Ha azt sikerül jól megfestenie, már tudja, hogy maga az arc is sikerülni fog. Azon ugyanis nincs mit elrontani. Mert szépet lehet festeni, vallja, de élettel tölteni meg, az igazi kihívást jelent. Régebben minden alkotáshoz legalább négyféle ceruzavázlatot készített, amelyekből aztán kiválasztotta a legjobbat, és azt festette meg.

»— Ma már, ha jön egy ötlet, fogok egy vásznat, ami azért általában van otthon, és úgy, ahogy van, alla prima felvázlatolom rá a fő gondolatot. Majd félreteszem, agyalok rajta egy keveset, és amikor újra előveszem, a munka közben néha eltűnnek, néha pedig pluszba jönnek a motívumok. Egyik hozza magával a másikat. Ha lehunyom a szemem, ugyan nem látom teljesen magam előtt a festményt, de a színek nagyjából a fejemben vannak. Mert a téma magában hordja a színeket, amelyek olyan szépen jönnek, mintha azokat Isten küldené valahonnan fentről. Bele vagyok törődve, ha így van, hát tegye csak nyugodtan. Mindegy, hogyan készül a kép, és az is, hogy ki csinálja, a végén úgyszólván írom alá» — mesél viccelődve az alkotás folyamatáról, majd felidézi Páll Lajos korondi nagymester életre szóló tanácsát, miszerint luxus csak akkor festeni, amikor megvan hozzá a kedv: minden nap neki kell fogni.

Azóta pedig Molnos Zoltán minden nap dolgozik. Amíg szárad egy kép, egy másikkal kezd el foglalkozni. Vagy éppen ver-

set ír. Persze nem arról, amit festeni fog, hanem éppen ellenkezőleg: arról, amit nem tud megfesteni. A vers és a kép így jól megférnek egymás mellett, mindegyiknek megvan a maga helye és ideje. Most például, miközben covidos versek járnak a fejében, a magyar fejedelmek és királyok arcképcsarnokát festi a vászonra. Persze ezt is csak úgy, Molnos Zoltánosan. Mert hiszi, hogy az ő szürrealista királyai közelebb állnak a valósághoz, mint a realisták.

»— Amikor Szent Istvánt festettem, elmentem a könyvtárba, megnéztem a róla szóló könyveket. Találtam róla körülbelül százféle portrét. Ez volt az a pont, amikor elhatároztam, jöjjön a százegyedik! Aztán, ha valaki látta élőben, és szól, hogy nem így néz ki, bizony Isten, újrifestem« — mondja nevetve.

És azóta úgy festi a nagy elődöket, hogy bár a róluk szóló leírásokat elolvassa, arcképeiket már nem nézi meg. A történetek arra ugyanis éppen elegendőek, hogy elképzelje, hogyan nézhettek ki, és megjelenjen arcuk a fejében. A kiállításra is küldött közülük néhányat. Mint ahogyan ízelítőt kaphatunk az általa legjobbnak tartott képeiből is, melyeknek a címe sem igazán fontos. A szürrealizmus lényege ugyanis nem az, hogy keressük a képen az alkotó gondolatait. Hanem találjuk meg benne önmagunkat. Azt, amit látni szeretnénk”.

*

— A *hallgatomagazin.hu* című honlap 2022. január 17-én **Gábor Orsolya Molnos Zoltán:** „Nekem az alkotás maga az öröm, az ünnep” címmel közölt beszélgetést velem. Idézek belőle:

„Molnos Zoltán, székelyföldi festő, akit okkal emlegetnek »Székely Dalí«-ként. Egyedi stílusát számtalan helyzetben mutathatta meg hazai és külföldi porondon egyaránt. Lenyűgöző képei mindenkit elvarázsolnak. A művész a cikk megjelenésének napján tölti be hatvanadik életévét. Az elmúlt évekről, művészetéről, karrierjéről beszélgettünk.

— *Gyerekkorodban honnan jött az ihlet, az inspiráció, hogy elkezdj festeni? Mi volt az a pont, élmény, ami ezt elhozta nálad?*

— Molnos Zoltán: A környezetem által! Én úgy gondolom, hogy erre születni kell, szürrealistának pedig még inkább. Ez egy életforma. A szomszédunkban lakott egy pedagógus házaspár. A férj rajztanár volt, ő vette észre, hogy imádom rajzolni és festeni, alkotni, ezért rendszeresen foglalkozott velem és csiszolta a tudásomat. Sokat segített nekem.

— *Hatottak rád más festők is, vagy már a pályád legelején tudtad, hogy te milyen stílust fogsz képviselni? Sokan székeltek Daliként ismernek, de úgy gondolom, hogy ez nem feltétlen jár együtt azzal, hogy hatott-e rád.*

— Már régen is nagy kedvelője voltam a művészetnek. Minden stílust igyekeztem megismerni, rengeteg kedvencem volt és van is. Ha őszintén átéled az alkotásokat, mindegyik hat rád! Dalit mint művészt, addig amíg nem ismertem meg, azt hittem, hogy én vagyok másabb egyéb alkotókhöz, művészekhez képest. Azonban mikor megláttam az első albumot, amiben a munkái szerepeltek, akkor tudatosult bennem, hogy léteznek mások is hozzám hasonló szemlélettel, sőt neve is van: szürrealizmus.

— *Melyik képed hozta el nálad az áttörést a karrieredben?*

— Egy alkotásra nehéz „ráfogni” azt, hogy Ő hozta meg a sikert. A siker a kitartó, hosszú munka, és küzdelemnek köszönhetően jön létre, valósul meg. De mások véleménye alapján a *Kávédaráló* volt az a festmény, mely már világszinten is megállja a helyét.

— *Mikor lettél, vagy kezdtél világszinten is ismert lenni? Illetve hol volt az első külföldi kiállításod?*

— Hogy ki mikor lesz világszinten is elismert művész? Ha jól végzed azt, amit csinálsz, abban az esetben bármikor lehetsz az, anélkül, hogy tudjon rólad a világ. Áttörést számomra a határok megnyitása hozta el, bár már azelőtt is szerepeltek munkáim különböző külföldi országokban, helyeken, például Magyarországon, Svédországban. Stockholmban volt az

első egyéni tárlatom, ez indította el a külföldi szerepléseket. Ez hozta magával azt, hogy mára már széles körökben, világszinten is ismerik a munkáimat és tudnak arcot is csatolni hozzá, tisztában vannak a személyemmel. Ezek után Észtország, nevezetesen Tallin és Tartu is hamarosan következett a külföldi ismertség lépcsőfokain.

— *Rengeteg helyről, rengeteg embertől kapsz elismerést, de melyik személy volt az, akinek az elismerését a legnagyobbra értékelted?*

— Az összes személynek hálával tartozom, akik segítettek a pályámon, szerettek, elismertek! Dalival nagyon szerettem volna találkozni, de sajnos, amikor lehetőség nyílt arra, hogy el tudjak utazni Spanyolországba, és ellátogatni hozzá, akkorra bekövetkezett a halála. Dalí elhunyt. Nehéz volt ezt felfogni, megemésztetni. Hosszú ideig nagy úrt hagyott a lelkemben a távozása. Majd tudtomra jutott az, hogy a leghíresebb tanítványa, név szerint Ernst Fuchs Bécsben professzor. Ellátogattam hozzá, sikerült megismernem Őt, megkedveltük egymást, haláláig jó kapcsolatban maradtunk. Rendszeresen jártam hozzá, és voltam a műtermében, múzeumában. Majd a szellemi öröksége is rám szállt, ami szintén ritka ajándéknak bizonyult, és ez hatalmas önbizalommal töltött el engem akkor is és most is. (...)

— *Épp a cikk megjelenésének napján töltöd hatvanadik születésnapod, ami egy ember életében jelentős momentum. Ezt megünneplendően, ehhez kapcsolódóan tervezel különböző művészeti projekteket? A nemrég megjelent MOLNOS 60. című albumodon kívül?*

— Nekem az alkotás maga az öröm, az ünnep. Az eltelt 60 év arra volt jó, hogy közel 800 olajfestményt készíthettem el. Továbbá van több száz pasztell, akvarell munkám, és grafikáim is. Közel 100 könyvhöz készítettem illusztrációkat, borítókat. Több festészeti albumban, verseskötetben jelenhettem meg. Az én egyedüli projektem az, hogy tovább tudjak dolgozni, foglalkozni az alkotással.

— A 2022-es évet művészeti szempontból hogy tervezted? Például kiállítások terén.

— Jelen időben nehéz tervezni, sok mindent elhalasztottak a világjárvány végett. Tavaly egyéni tárlatom volt a Kárpát-Haza kiállítóteremben Budapesten. Felvidéken is jelen voltam a szépművészeti biennálén. Kisinyovban és Bákóban a Román és Moldáv képzőművészek szövetsége közös rendezésében a Moldovai szalonok elnevezésű tárlaton. A budapesti Szent István Bazilika altemplomában megrendezett Szent István öröksége című tárlaton vettem részt, ahová meghívást kaptam az Eucharisztikus Világkongresszus keretein belül. Ez kivételes lehetőség volt számomra.

*

— 2023-ban a Marosvásárhelyi Rádió magyar adásában **Asztalos Ágnes** *Magyar állami kitüntetésben részesült Molnos Zoltán* címmel tudósít.

Íme a rádió honlapján (www.marosvasarhelyiradio.ro) is közzétett szöveg:

„Magyar állami kitüntetésben részesült Molnos Zoltán székelyudvarhelyi festőművész.

Orbán Viktor miniszterelnök előterjesztésére a nemzeti ünnep, március 15-e alkalmából Áder János, Magyarország köztársasági elnöke Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetést adományozott Molnos Zoltánnak. Az elismerést Rétvári Bence, az Emberi Erőforrások Minisztériumának parlamenti államtitkára adta át Budapesten, a Pesti Vigadóban szerda délután tartott rendezvényen.

Az érdemkereszt arany fokozata azoknak a »szakmájukat hivatásszerűen végző személyeknek adható, akik az ország fejlődésének elősegítésében, a haza érdekeinek előmozdításában és az egyetemes emberi értékek gyarapításában végzett kimagasló, példamutató tevékenységet« folytatnak. Molnos Zoltán festőművész magas színvonalú, nemzetközileg is elismert képzőművészeti tevékenységéért vehette át az egyik legrangosabb kitüntetést. Megkeresésünkre elmondta, hogy nagy meglepe-

tés volt számára, a kisvárosban élő művész számára ez a rangos elismerés. »— Jó érzés, amikor az anyaország értékeli azt a művészi tevékenységet, amit 45 éve folytatok« — fogalmazott Molnos”.

*

— A Galéria Savaria online piactér (*galeriasavaria.hu*) honlapján így mutatnak be:

„MOLNOS ZOLTÁN

Több mint 80 esztendeje annak, hogy Párizs egy füstös kocsmájában hivatalosan is megszületett a szürrealizmus. Hosszú évtizedekkel később, az irányzat lassú agóniája után, mikor már annak legnagyobb mesterét, Salvador Dalít még ünnepelte a világ, a szürrealizmus a francia és spanyol vidékektől távol, egy erdélyi kisvárosban, Székelyudvarhelyen bukkant fel ismét, egy addig ismeretlen fiatal festő, Molnos Zoltán vásznain. Már maga az a tény is különösnek tűnik, hogy a »civilizált« világ embertelensége ellen tiltakozó irányzat szülőhazájától távol, egy romániai kisvárosban talált új erőre. De valóban különös, vagy inkább sorsszerű, hogy a diktatúra elleni tiltakozás, a fantáziába, álmokba, emlékekbe való menekülést ábrázoló művészeti irányzat ott, és akkor kapott erőre, ahol a gondolatok pusztá kimondásáért is börtönbüntetést járt. Molnos Zoltán szürrealizmusa a ki nem mondható gondolatok, a mindennapokban lappangó félelmek, szorongások olykor groteszk, olykor nyomasztó képi megjelenítése volt, melyről az igazságot kimondani éppoly politikai kockázatokkal járt, mint magát a festményeket a nagyközönség elé tárni. Molnos Zoltánt már a nyolcvanas években »az erdélyi Daliként« emlegették, és a kilencvenes évektől neve hamar ismertté vált a világ különböző részein, festményei eljutottak Magyarországra, Németországba és Ausztriába, Svédországba és Izraelbe, Kanadába és Ausztráliába is, munkái szűkebb pátriája mellett szerepeltek csíkszeredai, bukaresti, kolozsvári, budapesti, tallini, tartui, stockholmi tárlatokon. Molnos Zoltán alapvetően szürrealista festő, de ma már több is ennél, hiszen már rég

nem a tiltakozás a fő hajtóerő alkotásain, hanem az iránymutatás: több száz festményből álló eddigi életműve a szépség, az erotika, az álomszerűség, az irónia különös harmóniáját sugallja, vagyis mindazt, amire kimondva-kimondatlanul vágyunk, vagy vágyni akarunk egy életen át”.

(50.) — Költőket is megihletett néhány kompozíciód, alkotásod...

— Festői világomra, szürrealista művészetemre több ismert költő verssel is „reagált”, így az olaszországi Perugiában élő **Lucio Giuliadori**, az Etéden és Budapesten élő **Farkas Wellmann Endre**, a Maros megyei makfalvi születésű **Fazakas Ida**, a korondi **Majla Sándor**, a székelyudvarhelyi születésű **Bálint Tamás** és **Balázs Imre József**, a felvidéki **Fellinger Károly**, a torinói **Barbara Rotta**, a brassói születésű, Székelyudvarhelyen élő **Beke Sándor**.

— Az Udvarhelyszék Kulturális Egyesület kiadásában 2012-ben megjelent (első) *Molnos Zoltán* albumomban **Lucio Giuliadori** *Megismerni* című költeményét kiadványom 97. oldalán látható *Libra* című alkotásom ihlette: „Az elme szeme az, / amely összevarrja a megszakadt ösvényeket. / A zenekar kivezeti őket onnan. / S ott a hiány, a felejtés, a veszteség... / a kifürkészett árnyék, / mely csak akkor válik érthetővé, ha befogadjuk. / Csak ha ránézünk, válik Szövetségessé. / De valóságos már addig is volt: / egy öröktől fogva ismeretlen »a priori« lakója”.

Farkas Wellmann Endre *A hollóarcú* című versében a molnosi szürrealizmus ily megfogalmazására/értelmezésére serkenti a költőt: „Felismerlek minden asszonyarcban / ki ponttá tetted a végtelent / tekintetedben szédült angyalok suhannak / ablakodban nézem a vélt jelent / a nincs határát, hol most körbe ír a festék / s mily gazdag lesz tóled egyetlen vonal / hozzám kötöz titok s idegenség / enyém leszel te tér, idő, korall / nincs, csak a csend, a vanban összeér / arcodban a szív-idő hidakon / a percnyi lét, melyből épp kinősz / s a titok így lesz kérdés vagy szidalom / nem tudom, kedvesem, nem tudom... / az örökléteből mit arcod visszacsén: / hallod a hollót? azt, hogy sohasem...”

Egy zuhanó, csupasz madár hátsó gondolatai. Molnos Zoltán festménye alá című lírai szövegben Majla Sándor A zuhanó madár című festményemet ekképp elemzi: „Ha kérdezik, a zuhanó madár én vagyok. Bámultak engem valótlan valómban mosdatlan koldusok, ágyba készülõ szerelmesek, szaggatott bőrrű tolvajok, maradék grófok, elkötelezett emberek. Az alkalom lassan elvesz, megfakulok, időtlenülök; mondanám: örök leszek, s ez nem más, mint a zuhanás.

Robaj lefelé, a mélybe, a nem látszó magasságba. Egyszer zuhanó madár leszel te is: koldus, bomlott lelkű vagány, asztalnál ülő agg tudós, szende kóristalány, és mint én, te is úgy végezed el. Tapssal, undorral, fájdalommal, boldog vigyorral a képeden. Ha nem végeznéd el, úgy nem más, csak a vége lesz. Mint az előadások, filmek, műsorok. S mint nemtelen ágyigazításkor, nem lesz már mentség semmire. A jóra sem lesz megbocsájtás.

Madárrá változol te is, zuhanó leszel, körülötted másfajta csend, mint a megszokott. Bordáidon bütykös ujjak zongoráznak, hullásod közben rád telepszene az elherdált éjek, az el-lumpolt nappalok... Zuhanó, festett madár vagyok. Kitalált, mint a többiek. Csillagot tartok magamban, ruhákat, ékszert, szerelmeket. S mindent, amit magammal viszek, zálogként kaptam tőletek. Kaptam tőletek néhány ünnepet, megőrizendő kincseket. A hamiskártyások ti vagytok, csak én játszom a becsületest. Játszom a becsületest. Bölcs a zuhanás. Gyorsulásomban, ha állok is, fény s erő terem. Koponyám szétverték, agyamba martak a sasok, és nem fáj nekem — hacsak nem tudnám, hogy én ti vagyok.

Madarak lesztek, bölcs a zuhanás, de bölcsen zuhanva, ha lékelt koponyával is, megmaradtok”.

A 2021-es kiadású *Molnos 60* című albumomban látható *Pink* című olajfestményét **Fazakas Ida** ekképp fogalmazza versbe: „Csillámok kékje szikrázik / a dermedt havon / a fehér takarón itt-ott vöröslik / egy-egy fagyott falevél / a vattacukorsátor alól / felsejlik a csilingelő szán / elején egy bronz / sörényű pejló-pár / most léptek ki a MOLNOS- / albumból: szemük kék / szőrükre lila dért hintett a tél — / A szán utasai / madarak halak rózsaszínű / húslabdák gömbök rombuszok / kígyók fülek — spékélésként / szemek szemek szemek / bűsak vágyakozók vil-

logók / bársonyosak fénylők árnyékosak / de mindig igazak / tiszták és szeretni valók — / Szárnyalnak a lovak / patájukat a puha hóban nem hallani / de büszkén dörzsölné tenyerét / ha látná a festményt SALVADOR DALÍ”. (*Szürreál*)

A Molnos Zoltán *Részletek* (AB ART, Budapest, 2023) című albumban **Bálint Tamás** *Öregfa* című versében írja: „Egy csendes mellékutca öreg fája, / de bármely platán lehetne a környéken, / néma tanú — foltos törzsébe / épp vásott kölykök vésik nevük, / egyéb úgyszem marad utánuk. // Csak a fa, századok óta túlélve mindent, / a jelekkel és madáracsicsergéssel lombjában, / fészekkel, odúval, hívogató árnyékkal, / hacsak Róka, nem sajnálva a roncsától, / hűségesen idomulva a korszellemhez, / mégis a láncfűrészbe tölti azt a benzint”.

Ugyanebben a kiadványban **Farkas Wellmann Endre** az *Éjszaka* című kompozíciót költői elemzésben részesíti *A fáraólány szeme* című versében: „Betör a kékbe, mohákba, éjszakákba / nyomokat hagy az arcon / és nyomokat hagy az arc / mint fáraók tekintetében / opálosra fagyott víziók / mint ijedt kisállat szemében / a sörétes levegő. // Leválik a nyom a nyomozatról végül / hűvös a zöldeskék / lehet, hogy csend / lehet, hogy ennek a képe / visszahull a tekintet / ha túllépett rajta egyszer is / vissza a zöldeskékbe”.

A Budapesten 2023-ban megjelent *Petőfi 200* című színes album verseinek szerzője **Fellinger Károly**, *Petőfi Sándor* című festményemre az alábbi verset írta: „Nem élt üvegburokban, / a nemzetet szolgálta, / nyugalom, megbékélés / minden arcmozdulása. // Lándzsás német, szláv, román / népek vad gyűrűjében, / csoda, hogy él még magyar, / övé ma a nagy érdem. // Ami a szívén, az volt / az őszinte, bölcs száján, / bátor tüzet okádott, / nem volt egy papírsárkány. // Asztalunkról eldobja / a virággal telt vázát, / hogy végre lássuk egymást, / hogy végre lássuk egymást”.

Ecsetpegazusok (Molioris, Fenyéd, 2025) című dokumentum értékű kötetemben látható *Három filozófus* című repróm „költői illusztrátora” **Balázs Imre József** *Összes szemével* című versében írja: „Összes szemével rád néz az anyag, / követ a hullámok,

göröngyök, / buborékok hunyorgó tekintete — / mire elmélyed-
nél bennük, / máshol nyílnak fel, / más égtájakig vezetnek. //
Van színe, tüze, csillogása, könnye, / és már nem is tudod, / a lé-
lek része-e inkább a szem, / vagy mégiscsak a testé”.

Barbara Rotta olasz költő és művészettörténész a 2026-ban megjelent *Immagine & Poesia* című e-book 9. kötetében *A sasnemzet* című festményemre reagálva az alábbi verset írta: „Nem tudom, merre tartsak, / elveszve az algoritmusok, / a politika és technika tengerén, / a haladás árnyékán túl / osztozunk a sike-
ren. / Együtt, az én tekintetemben / a te célod, / a te fényedben / az én csillanásom fordítja le / a bátorságot és a büszkeséget; / az idő felett az akadályt, / melyet képletek, / kísérletek és gyógy-
módok győztek le, / meghaladva fogalmakat / és alattomos fé-
lelmeket. / Remény a véletlenben, / arany és szatén szépsége / rejt igazságokat / a vágyott egységben; / tiltott a káosz, / vak a szerencse, / az igazság nem fél attól, / amitől az ember reszket”. (*A sasnemzet*)

Beke Sándor *Erdély kapujában* (Versek. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó — Erdélyi Pegazus Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2017) című verseskötetében *Szerelmek, párducok, középkor. Molnos Zoltán festményei alá* címmel teljes ciklust szentelt művészetemnek:

Az Ima, Lassú út és Harmónia című festményeim ihlette *A kulcslyukon át* című versében a költő képzeletében „pótlásként” még egy impertinens kis unokát is megjelenít, a mostanit talán, a XX-XXI. századi kis kukkolót, aki mindenre kíváncsi, aki a kulcslyukon át benéz a szobába, hogy meglesse nagymamát. Ez a festményeken se látható gyerek az, aki gyermekkorában valamit már igen hamar megtanul az öregasszony lelkületéből-tapasztalatából, éspedig azt, hogy bármekkora is vagy, s bárki is legyél, Isten nélkül nem lehet élni: „... a kulcslyukon át / be-
néztem a szobába, / hadd lám, nagymama mit csinál? / Hát asz-
talra hajtva fejét, / kezét összekulcsolva mormolja imáját. / Ujjai
között rózsafüzért szorongat, / s ahogy halad a füzéren felfelé, /
a hitvallást úgy hozza össze / a Miatyánkkal, / hogy a vízszintes
ráncok / meg se rezzennek a homlokán; ... látom, / látom a

kulcslyukon keresztül. / Kezét összekulcsolva / ájtatosan mormolja / az Üdvözlég Máriaát”.

A *család* című kompozíciómát látva A *királynő* című versében az egyiptomi istenek földjét említve jellemzi a szerző a ragyogó fejkével, sötétre festett szemmel a földi mennyországot képviselő királyi hitvest: „isten-asszony / mosolyog az ágyon, / fején csigaházkonty, / mosolyában remény és derű, / szemében ott rejtőzik még / egy hamvas álom, / fülbevalójában krómos smaragd: / mélyzölden ragyogó drágakő, / andradit-gránát. // Ó, asszonyom, / az égből kezembe hullt / a madártoll, / mellyel a fáraók földjén / papirusztekercsre írtam: / „szeretlek, múzsák múzsája”.

A *Körök a gőzölgő tó vizén* című alkotásában hitelesen tükrözi *Rózsa* című festményem üzenetét, hangulatát: „Estefelé van, / késő délután, / az emlékek / országában / szívére / fűzött / rózsával / szerelmes / férfi jár / a lélek taván”.

A *létra* című költeményében — a *Shakespeare* című festői vásznon látható — Rómeó Júliájától kérdi a költő: „Mit keresel mellettem, Júlia? / Miért hoztad magaddal a létrát? / A szerzőt akarod-e felérni, / vagy szerelmedet, Rómeót? / Miért támasztottad válladra / s melled dombjára a létrát?”, majd Rómeó értését és Shakespeare üzenetét tolmácsolja: „most értettem meg igazán, / hogy mit üzen, mit üzen William: / a létra, a létra selymes válladon / drámai vizzályból messze felvezet / szerelmem, szerelmen s áldott balkonon”.

A *lány, aki szeret* címűben — a *Bőrönd* című festményhez hasonlóan — a bőrönd, a „nagy csoda” utazást sejtet, a tárgyat lankadt tücsök kerülgeti, melyet bizonyára meg is kóstolna, de a bőrönd nem eledel, nem ehető; a történet, a búcsú hatására a rovar mintha szomorúan dalolna. A képen lila nyár tündököl, s a százféle árnyalatban lenge, rózsaszínű szellőben a festmény is, a költő is dalocskát hallat az olvasóval: „A pihenő / bőrönd mellett / tücsök muzsikál”.

A *Fejek* című verse szürrealisztikus középkori lidérces álom: „Míg levágott fejedem / szemed a messzeséget fürkészi, / csupasz homlokodon / éti csiga sétál”, s az erkölcsi méltóság felé terelve a gondolatot, a kompozíció lényegét így tetézi versében a költő: „Meredten nézed / a röhögő foghíjas / pókhálós arcot / melletted, / s mind csak azt / mondogatod magadban: / „lányok, / aki levetkőzik, így jár...”

A *párduc* című költeményben a mohó állattal való ölelkezés párduccá változtatja át az embert, de ez a játék féktelen szerelmet, vad támadást eredményez, s a legvégén a nem várt halált. A költő nem szeretné elriasztani a művész szürrealista birodalmában a festmény előtt álló tárlatlátogatót, de figyelmezteti: „... te, / ki e kép előtt állsz / és e pillanatban / épp hideg, világoszöld / szemembe nézel, / te leszel a következő áldozat”, majd visszatérve a békés valóságba megnyugtatóan jelzi: „Na jó, / ne ijesztgessük egymást, / gyerekek, / folytassátok csak / a tárlatlátogatást...”

Bekének a legszembetűnőbb *Igazság* című költeménye — a *Vágás* című festmény lírai változata —, melyben talán egy ismeretlen erő tesz igazságot, s Istenre hivatkozva teszi helyre a valóság feletti kínos állapotot, mintegy megbüntetve az arra érdemeset: „Az égből lesújtott / az ítélet baltája. // Valami történt. / Talán büntetés... // Madártollak / szóródnak szanaszét. // Véres a tőke. // Isten is van — / nyugtatom magam. // Látom / ágak közül elősejlő / mutatóujját az égen”.

„Ismeretlen arcból kitépott / fehér ajakra szállt / a sárga szemű sas —”, „A sivatag közepén / — a hideg homokon — / a száj már nem szól, / nem beszél”, s ez jelképes meglátás mind a kompozíciómon, mind a költő szövegében: a hallgatás néha aranyat ér. A vers befejező részében tetőzik a mondanivaló: „Üres, / kibelezett gép, / döglött énekesmadár / hull az égből —” (*A Hold alatt*)

A *Telefon* című festmény és a művet kísérő szöveg is álombeli ábrázolás: „A piramis árnyékában vastelefon — / Titokzatos sivatagi beszélgetések / hangfoszlányait őrzi / a nehézelem rozsdás falaiban. / Trópusi hangya nyalogatja / szétzúzott barna testét, / tárcsáját rozsdá lepte be, / kagylóját s kábelét / széthordták a nagy fülű / sivatagi rókák / s az ide tévedt sakálok —”, miközben mintha egyfajta remény, szabadság ereszkedne az égből a történet helyszínére: „a kagyló helyére madár száll, / s a rozsdás telefon tetején / énekelni kezd, / — a homokdűnéken / homokfátyol szárnyakkal lebegnek, / táncolnak a sivatagi álmok”. (*Telefon madárral*)

A *lélek hangja* című versében, azaz *A csend hangja* című festményemen is hiába dobták a mélybe, mint egy kihasznált szeretőt, a hegedűt, az egyetlenegy megmaradt húrt is képes

megrezegetni a szél. S ha ez a tárgy mégis ide került, jól tudja, mestere mégsem hagyta egyedül: „a szikla szürke dobogóján / kottával és pálcával / ott áll az Isten, / az én örök karmesterem”.

Beke Sándor *A méhészt* című költeményében már engem, a művészt tanulmányoz, fejében kutakodik, s a vers befejező részében humorral fűszerezve teszi fel a kérdést: „De hogy mi volt / a festőművész fejében akkor, / amikor ihletet kapott / e kép megfestésére? / Még az éti csiga is, / ami e szürrealista / világ-nak vendége, / még az is elcsodálkozott”.

(51.) — A 2021-ben elhunyt dr. Zamfir Dumitrescu festőművész és egyetemi tanár, a „Bécsi iskola” hazai képviselője szakmai értékeléseiben — belföldi szinten — különös figyelemmel támogatta törekvéseidet...

— Zamfir Dumitrescu festőművész, a Bukaresti Nemzeti Művészeti Egyetem professzora egyik születésnapján küldött nekem egy fényképet: román barokk, bráncovenesc stílusú házában, az antik bútorokból álló berendezés között, egy nagy kanapén ott ült az óriás termetű harlekin dog kutyájával. Zamfirescu professzor a létezés esszenciájáról értekezett, kitűnően fogalmazott, érződött rajta a rutin, az egyetemi tanári praxis leszűrt tapasztalata és az éles elméje. De a fénykép küldésekor mégis enyhén fanyar volt az üzenete: az elmúlás, a magány és a túlzott csend is szerepet kapott benne.

Rögtön válaszoltam neki, és figyelmeztettem: soha nincs egyedül, hiszen körülveszi az életműve, visszaszólnak hozzá a festményei, melyek felelevenítik titkos emlékeit, és üzennek az alkotójuknak. Nem tudom, hogy válaszomnak milyen mértékben sikerült pozitív hangulatot teremtenie számára, azt azonban hálásan köszönte, hogy ilyen vagyok: nem „citromot segítetek csavarni”, hanem biztatom. Írtam neki, hogy látom az asztalán a megkezdett, minőségi bort; nyissa meg, és igyon egy pohárral a saját egészségére, vagy akár a barátságunkra is.

Ő az a személy, aki annak ellenére, hogy életén át egyetemi tanár, a Bukaresti Művészeti Akadémia dékánja és a Romániai Képzőművészeti Szövetség elnöke volt — sőt, szenátorként is szolgált —, munkásságomról szóló egyik véleményezését így

zárta: „irigységgel követi a munkáimat”. Egyfajta jóindulatú irigység volt ez, amiért úgy érzte, neki nem sikerült olyan finoman kezelnie az ecsetet, mint ahogy én teszem. Nem idéztem pontosan, de valahogy így szólt. Az albumaimban szöveg-hűen szerepel a véleménye; akik olvasták, ledöbbsentek.

Nem emlékszem pontosan, milyen társaságban került szóba az üzenete, de amikor elmeséltem, magam is kétkedve kérdeztem: nem is tudom, miért írt ilyet? Annyira szilárd és magasztos üzenet volt ez, hogy addig még senki nem emelt fel ennyire. Az egyik jelenlévő ennyit mondott: „— Megengedhette magának, hogy őszinte legyen”. Zamfir Dumitrescu szakmailag és emberileg mindent elért: saját galériája volt Bukarestben — a Nemzeti Színház földszintjén —, a Dominus Galéria; milliomosként se volt mit veszítenie, és örömét lelte abban is, hogy mint egy békegalambot, úgy engedje szárnyalni az őszinte elismerést.

(52.) — Mikor kezdődtek, honnan és hogyan indultak nemzetközi sikereid?

— Az első jelentős nemzetközi „kiugrásom” 1991-ben történt. Vonattal és hetvenkilogrammos csomaggal érkeztem Stockholmba. Előtte fél napot Berlinben töltöttem. Budapestig nem volt az úton semmi szokatlan, de Berlintonól érződött a változás: megteltek a vagonok különféle nemzetekkel. Szerencsére tudtam annyira angolul, hogy eligazodtam.

Naomiko Nyamoto Noah, egy japán kiránduló orvostanhallgató lett a mellettem ülő. Elmesélte, hogy már a dédnagyapja is orvos volt; ő az orvosgeneráció jelenlegi utolsó tagja. Vakációt vett ki, hogy beutazza Európát. Így haladtunk sok órán keresztül, amíg kompra került a vonat, és azzal érkezünk Trelleborgba. Nekem minden csodásnak tűnt, japán társam viszont folyton azt mondta, mennyire elmaradott Európa Japánhoz képest.

Stockholm akkor egy álomvilágot képviselt: rend, nyugalom, fegyelmezett emberek, tisztaság. Talás Ernő, a svéd opera sztártenoristája énekelt a közös tárlatunk megnyitóján. Megköszöntem Talásnak a fellépést, mire ő azt válaszolta: „— Nekem megtiszteltetés, kedves kolléga!”

Svédország fővárosában felkerestem az összes múzeumot. A Szépművészeti Múzeumban láttam életem első eredeti Dalí-festményét; négy méter hosszú volt, és Tell Vilmost ábrázolta. Sokáig néztem; kordon feszült előtte, nem lehetett egészen közelről látni. De igyekeztem behajolni, hogy lássam a részleteket. Éreztem, mintha a kabátom hátul becsípődött volna valamibe. Óvatosan hátrafordultam: az egyik teremőr ragadott meg finoman. Kiegyenesedtem; svédül kezdett beszélni, de kértem, ha lehet, angolul folytassa. Áttért az angolra, és figyelmeztetett: igazából semmi rosszat nem tettem, de annyira sikerült behajolnom, hogy még pár centi, és beindult volna a vészjelző. Elnézést kértem, magyaráztam, hogy Dalí az egyik kedvencem. Megértően díjazta a lelkesedésemet, és felajánlotta a segítségét: nézzük tovább, ő majd irányítja, meddig hajolhatok be. Ott maradt végig velem, amíg mindketten el nem fáradtunk.

Örültem, mert a svédországi tárlatommal megnyílt előttem az út, s a legfontosabb az volt, hogy itt elismerték különleges stílusomat. Ez az út volt az úttörő!

(53.) — Az európai szürrealista képviselők között hol a helyed, a szakma milyen rangsorba helyez?

— Franciaországot nevezik a szürrealizmus bölcsőjének, de a közelmúltban a bécsi mozgalom bizonyult a legerősebbnek; büszkén állították, hogy a szürrealizmus világközpontjává vált. Ernst Fuchs, aki tíz éven át Amerikában élt, együtt dolgozott ott Salvador Dalíval. Amikor visszatértek Európába, már komoly vagyonnal rendelkeztek. Fuchs megvásárolta a Villa Otto Wagnert (más néven a Wagner-Villa-t), Bécs különleges építészeti remekművét; az örökösök áruba bocsátották Ausztria egyik leghíresebb műépítészének villáját Hütteldorf városrészben, a hatalmas telekkel együtt. Ezt Ernst Fuchs Múzeummá alakította át. Az osztrák fővárosban ez az épület lett a szürrealista mozgalom központja. Ernst Fuchs itt elindította saját iskoláját, ide jártak tanulni a világ összes pontjáról; virágzott a szürrealista mozgalom, a vizionárius látásmód.

Már nem a nagymester szervezte az alkotótábort az alsó-ausztriai, a Semmering-hágó lábánál található Payerbachban,

a helyét átvette Philip Rubinov Jacobson, az amerikai festőművész, író és pedagógus, aki a kortárs vizionárius művészet egyik legmeghatározóbb alakja.

Payerbachba többször meghívtak vendégalkotóként, s felkérték, hogy osszam meg gondolataimat és szakmai tudásomat. Úgymond csodával határos módon a középpontba kerültem. Amikor Gloggnitzban közös tárlatunk volt, meglepett, hogy sorban állnak aláírásért az én asztalomnál. A múzeum igazgatója biztatott, és boldogan közölte: az ő családjának is én lettem a kedvenc alkotója. Ekkor már munkáink együtt szerepeltek Fuchs műveivel, ami óhatatlanul arra is utalt: beillünk ebbe a csoportba.

Különbö a világ összes tájáról meghívtak szürrealista alkotókat — szám szerint százat, és ebből nyolcvanötön jelen is voltunk. Az ott kiállított festményem került utólag a Phantasten Museumba. Úgy érzem, a csapat méltó tagjának számítok. Az egyik elismerő visszajelzés az, hogy tagjává választott az Osztrák Képzőművészek Szövetsége.

Amikor Bécsben lejárt az egyéni tárlatom, a múzeum igazgatója azt mondta: „— Neked innen a következő lépés már az Albertina [a grafikai művészet szentélye Bécsben] lehet. De én azt mondom, Párizsban kell kiállítanod, neked ott a helyed! Ne vedd hízelgésnek, de a nagyok nem hiába fogadtak be. Fuchs elismert, az hatalmas szakmai siker, és hidd el, egyben óriási löket is számodra!”

Az a szürrealista ágazat, amit én képviselek, valóban nagyon munkás, kivitelezése nagy tapasztalatot igényel, amit csak rengeteg gyakorlással lehetett elsajátítani. Bécsben, amikor a világhírű Ernst Fuchs a festményeim felületét finoman simogatta, és megkérdezte: „— Ezt hogy fested?“, tudtam, hogy valamit jól kísérleteztem ki, elérve azt a szintet, amire a nagymester is kíváncsi volt. Nagyon sok jót mondtak már nekem, sok biztató szót; az pedig, hogy világhírű szakemberek is egy szinten kezeltek magukkal, nyilván kecsgetető.

Helyünket nehéz megnevezni. Kortárs művészeknél ritkán történik meg, hogy már életükben a világ ünnepelje őket, mint Picassót, Dalít, Klimtet, Fuchst vagy Hundertwassert. Egon Schiele, az expresszionizmus egyik legjelentősebb képviselője például csak halála után vált világhírűvé. Néha az is a sors

fintora, hogy Van Gogh egész életében nagyon takaréklángon élt ahhoz képest, hogy ma művei dollármilliókért kelnek el az aukciókon. Nem olyan rég olvastam, hogy Michelangelo az ő korában nagyon jól meg volt fizetve: átszámolva a mai „árfolyamra”, hatszázmillió dollárra becsülik a vagyonát, miközben ő egész életét szerény körülmények között töltötte.

Szerintem a legnagyobb elismertség mégis az, amit a szűk körben, a családi és a városi otthonában kap meg a művész!

(54.) — *És az erdélyi művészetben hol a helyed?*

— Erdélyben nem annyira honosak a szürrealizmus irányzatai. Azonban az 1903-ban, Piatra Neamţban született, erdélyi (moldvai) zsidó gyökerű Victor Brauner — aki később Párizsban telepedett le — a szürrealista mozgalom egyik előfutára és Dalí kortársa volt. Munkássága az absztraktabb, mitologikus szürrealizmushoz tartozik, amellyel világhírnevet szerzett; hozzá hasonlót nemigen lehet találni.

A kolozsvári Incze János (a művészettörténet gyakran Incze János Dész néven emlegeti) a sajátos hangú, álomszerű, a szürrealitás határán alkotó festő volt számomra az egyik kiemelkedő egyéniség, akinek Párizsban, az Őszi Szalonban, aranyérmert nyert egyik önarcképe. Nagy Pál erdélyi festő szürrealizmus útján is kísérletező alkotó munkáit is úttörőnek tartom, de a korondi Páll Lajosnak is volt olyan alkotása, amelyben feltűnik a szürreális elem. Emlékszem egy olyan művére, ahol a favágó úgy vágja a fa ágait, hogy vágás közben lebeg a levegőben.

A bibliai ábrázolásokban gyakoribb a szürreális hangulat: a szárnyaló kupidók a felhőn ülő emberek vagy madarak képében. Megfoghatatlan érzés rejlik bennük. Számomra azonban a végső inspirációt a külföldi mozgalom adta.

(55.) — *Pályafutásod a legnagyobb világhírű képzőművészek munkásságával is összekapcsolódik. A nemzetközi szinten élvonalban álló művészek nemcsak kollégiális szintű kapcsolatokat szültek számodra, hanem barátságokat is...*

— Ezt a névsort a művészettörténet egyik óriásával, a bécsi Ernst Fuchs-szal kezdem. A felsorolt művészeket egytől egyig mind személyesen ismerem, sokukkal jelenleg is tartom a kapcsolatot: prof. Philip Rubinov Jacobson (Boulder, New York); prof. Ernst Bruzek, aki húsz éven át Monacóban alkotott; Benedetto Fellin olasz származású, Bécsben élő festő; Peter Gric világhírű festő; Gerhard Habarta egyetemi tanár, nemzetközileg elismert művészettörténész. Utóbbi személyesen ismertte Salvador Dalít — vicceltünk is, hogy a kézfogásával Dalít is érezhetem, ez Ernst Fuchs esetében is így volt; Jutta Venosa, Salvador Dalí műtermében dolgozott, és modellkedett is neki; Dees Dieter Schwertberger osztrák világhírű művész, aki New Yorkban is élt; Ida von Szigethy osztrák színésznő és festő, aki húsz évig volt élettársa Hundertwassernek, a Gaudi nagyságú osztrák festőművésznek. Ida magyar felmenőkkel is büszkélkedik, azt állította, hogy rokonságban állnak Kossuth Lajossal, az Albertina Modern termében szerepel néhány festménye. Cornelia Hagen Fuchs, a nagymester menyee; Regina Merta; Otto Rapp, aki évekig Kanadában élt, onnan tért haza Bécsbe; Ottmar Richard Halek, akinek kiállítás megnyitóján is jelen voltam Bécsben; Arik Brauer; Mimi Staneva; Michael Fuchs egyetemi tanár; Daniel Friedemann Fuchs; Pascal Ferry; Martina Hoffmann; Kim Evans (Ausztrália); Franz Landl; Romanie Sanchez (Spanyolország); Amanda Sage (AEÁ); Wolfgang Widmoser; Ricky Schaede; Pati Sikra; Maria Antonia Gigi Schramek; Olesya Volk; Amanda Brault; Katia Honour; Juergen Swart; Jody Florman; Stephanie Tihanyi; Joseph Frederic Askew; Sabina Nore; Celene Venosa; Christoph Arthoff Wölflingseder; Veronika Schramek; Mojca Sekulic Fo; Vesna Krasnec; Pavlina; Martin Hulex; Emma Watkinson (Nagy-Britannia); Tessa Mythos; Jennifer Michelle Long; Nikolaus Neureiter; Albert Hoffmann — ők voltak azok a nemzetközi híré személyiségek, akikkel személyesen találkoztam az évek során.

(56.) — Személyes találkozásaid voltak az erdélyi és az egyetemes magyar irodalmi és művészeti élet nagyjaival is...

— Az alábbiakban szép, maradandó eseményeket, történeteket osztok meg az olvasóval:

A Clevelandben született Verestói Árpád, a székelyudvarhelyi Művészeti Iskola igazgatója, szobrász, festő hét éves volt, amikor a szülei visszatelepedtek Székelyudvarhelyre. Amikor 1975 körül legelőször találkoztam vele, ezt mondta nekem: „— Zoltikám, ne tudd meg, mennyit csúfoltak a székely gyerekek, amikor megláttak szaxofon-frizurával és pepita nadrággal!” Verestói Árpád tanulmányait Budapesten végezte, a Királyi Művészeti Akadémián, erre mindig nagyon büszke volt. Gyakran látogatott meg, mondta: „— Te megérted, amit mondok, de tudd meg, sok itt a környéken a zöldfülű”. Volt egy hatalmas festőállványa a műtermében; felkínálta, ha akarom, nekem ajándékozza, ő már úgysem fest. Akitől vásárolta, azt állította, azelőtt Haáz Rezsőé volt (az ő nevét viseli most a városi múzeum). Tisztelettel és féltve őrzöm, hiszen ha az állvány előtt állok, mindig Árpi bácsit is látom benne. Tegező viszonyban voltunk, gyakran mondta: „— Senki nem mondja olyan kedvesen, mint te: Szervusz, Árpi bácsi!”

Az 1979-es első egyéni tárlatom megnyitójára Székelyudvarhelyen eljött Fodor Sándor író a feleségével együtt. Szüleim voltak mellettem, gratulálni jött, aztán azt mondta: „— Hihetetlen, hogy mindez itt egy tizenhét éves ifjú festőnek az alkotása! Állítom nektek, hogy az egyetemen a negyedéves hallgatók nem festenek így”. A kiállítóterem főfalán egy kétszer két méteres festményem volt kiállítva, a *Főnixmadár*; sokáig állt előtte, és elemezte a barátainak.

Első egyéni tárlatom befejeztével a kiállítóteremben a következő kiállító Benczédi Sándor, híres erdélyi szobrászművész volt. Tárlatom befejeztével én készültem összepakolni a munkáimat, ő meg kipakolni. Hozzám jött, mosolygó, csillogó szemeivel rám nézett, majd azt mondta: „— Óriási meglepetés vagy, ifjú kollégám!” Maszelkának [a székelyudvarhelyi festőművésznek] mondtam, én nem ismerem ezt az embert, ő meg elárulta, hogy ez egy kilencedikes diák. Hát engedd meg, hogy őszintén gratuláljak!” Lányát, Benczédi Ilonát, a Stockholmban élő szobrász-keramikus-művészt ott ismertem meg, meglátogattam a saját galériáját; a mai napig kiváló barátságot ápolunk.

1980-ban Bene József egyetemi tanár, festőművész feleségével együtt látogattak meg Székelyudvarhelyen. Izgatottan vártam őket, hiszen ígéretet kaptunk, hogy véleményt mond az addigi munkásságomról (még gimnazista voltam, pályaválasztás előtt). Hatalmas öröm volt, amikor lágy, kedves hangján elismerően és pozitívan nyilatkozott. Meglepett, amikor azt mondta: tart attól, nehogy az egyetemen elrontsanak, mert nem szeretik a kiforrott egyéniséget, inkább irányítani akarják őket. Meghívott, látogassam meg Kolozsváron, nézzem meg a műtermét; ha kedvem van, dolgozhatunk együtt is. Segíteni szeretett volna, sőt, mivel ő a textil ágazaton tanított, megkérte Tóth Icát, a kolozsvári képzőművészt, nem vállalná-e a felkészítésemet a felvételire. Ők jól ismerték a kritériumokat, férje, Laci pedig festészetet tanított az egyetemen. Egyik alkalommal, amikor meglátogattuk a szüleimmel együtt, jött még egy vendég. Jóska bácsi elnézést kért: jön egy doktornő képet vásárolni. Gyorsan lerendezték, a doktornő két festménnyel a kezében készült elmenni, amikor Jóska bácsi mosolyogva odaszólt neki: „— Nézze meg jól, doktornő, ezt a fiatalembert: néhány év múlva már tőle fog vásárolni!” Bene József halála után a neje elhozta Udvarhelyre megmaradt festékeit és ecseteit, mondván: „— Bizonyára Jóska is boldog lenne, hogy jó helyre kerültek”.

Páll Lajos korondi festőművész édesapám szomszédja volt, jó barátságot ápolt a Páll családdal. Lajos édesanyám osztálytársa volt, egyidősek voltak. Ha Udvarhelyre jött és tehetett, benézett hozzánk is. Egyszer, 1980 körül, amikor a festményeimet nézegette, tekerte a nyakát, mondván: „— Egyszer van neked türelmed, öcsém!” Fiatalon is vékony ecseteket használtam. Megkérdezte: „— Te mikor festesz?” Ezt válaszoltam neki: „— Amikor kedvem van.” „— Nagy luxus!” — jelentette ki. „— Minden áldott nap neki kell fogni, menet közben megjön a kedv is!” Életre szóló üzenet ez, velem van a mindennapi kegyerünkkel együtt...

Kántor Lajos irodalomkritikus, a *Korunk* című folyóirat szerkesztője jó barátja volt édesapámnak, valahányszor városunkban járt, mindig felkereste vagy a hivatalában, vagy a la-

kásunkon. Tudta, hogy festek, ezért mindig hozzám is benézett. Ittjártakor 1980–81 körül műhelyemben felfedezte a *Szilágyi Domokos*-portrét (friss művem volt), és boldogan mondta: éppen most van készülóban egy könyv Szilágyi Domokos emlékére, *A költő életei* címmel. Megkért, készíttessenek egy jó fotót a festményről, és postázzam el neki, mert szeretné illusztrációként felhasználni. Így is lett! Évekkel később ezt a festményt is elvittem a stockholmi egyéni tárlatomra. Veress Zoltán, Svédországban élő költő, író, Szilágyi Domokos közeli barátja, azt mondta a megnyitón: „Itt láthatjuk a Domiról készült lehető legjobb portrét”.

1986-ban a Korunk Galéria szervezésében került sor a *Madách Imre: Az ember tragédiája* című tárlatra Kolozsváron. Kántor Lajos jóval előtte telefonált: „— abban az esetben, ha én is hajlandó vagyok erre a témára festeni egy képet, és az »üti a szintet«, fiatal korom ellenére én is kiállító lehetek”. Kolozsvárra szállítottunk egy méretes festményt. Amikor kibontottuk, azt mondta Kántor viccesen: „— Na, ezért fejbe kólintanak a nagyagyúk, nagyon kitettél magadért!”

A nyolcvanas évek közepén többször felkerestem a csík-szentdomokosi kőbányát, fehér sziklatömböt vásárolni. Hodgyai Ferenc ezermester kíséretében tettem meg az utat, a fehér sziklák világítottak, örök hargitai fenyők testét öltve magukra. Kollégák voltunk Ferikével, így gyakran találkoztunk. Említettem neki, hogy hatalmas sziklát keresek édesapám sírjára. Egyszer szólt, hogy délután menne Sikaszóba Sütő András-hoz, ha akarom, elvisz, hadd ismerjem meg személyesen a nagy író. Már tudtam, „édesanyáink könnyű álmot ígérnek”, de jobb, ha ezt tőle is hallom.

Az arra vezető út már egy mesevilágba illő természeti csoda volt, lüktetett bennem a vérmondatok nyomása, na meg Ferike is száguldozott az 1100-as Daciával, szinte raliztunk, olykor a kanyarok hangját zenesítették a gumiabroncsok. Aztán letértünk az útra, ami a Sütő-villához vezetett. Barátom az írónak dicsekedve mutatott be, hogy itt egy fiatal festőművész, aki bármit és bárkit káprázatosan meg tud festeni. Ezzel a „belépővel” már egyszerűbbé vált a társalgás, hiszen Andris bácsi

úgy kezelt, mint művészt. Kihasználva Ferenc ügyességét, sok kisebb ház körüli és házon belüli hibát kijavítottak, aztán kint az udvaron az 1500-as Ladának a leereszkedett gumiabroncsát mutatta meg, mondva, ez a legfontosabb javítani való, hiszen nincs pótkerék nála, s vissza kellene utazni Vásárhelyre. Ahogy a kereket szerelte, a szelep kicsúszott az ujjai közül, s mint egy mini rakéta, úgy repült a magas, le nem kaszált fű közé. Andris bácsi, ahogy ezt látta, máris mondta, végem van, így képtelenség a kereket megjavítani. Szerencsém volt, mert a kirepülő szelep egy magasabb fűszálat eltalált, azt a megingást észrevettem, le nem vettem szemem róla, csak lassan haladtam feléje. És igen, a fűszál tövéénél ott volt a szelep, felvettem, és büszkén kiáltottam: „megvan”! Andris bácsi, mint kisgyerek az ajándékcukorkának, úgy örvendett s boldogságában rám szegezte szemét s kijelentette: „— Biztos vagyok benne, hogy nagy művész vagy, mert akinek ilyen szeme van, hogy a szelepet megtalálja a fűrengetegben, az csak az lehet”.

A kilencvenes évek elején a homoródszentmártoni festőtáborban ismertem meg a Párizsban letelepedett s világhírűvé vált erdélyi származású szobrászművész, Román Viktor özvegyét, akkor érkezett Párizsból. Románul jól tudott kommunikálni velünk az özvegy. Amikor már a hangulat felszabadultabb lett, kértem a segítségét: hadd állítsunk fel itthon is egy szobrot Viktor művei közül, esetleg adja meg az engedélyt a kiöntésre, hiszen az alkotói jogot férje munkáira ő örökölte. „— Rendben van, de ez nem megy ilyen hirtelen, erről tárgyalunk, egyeztetünk, megadom a postai címemet” — mondta. Évekig leveleztem vele. Sok évre rá Székelyudvarhelyen felavatták Román Viktor szobrát, ezt azonban Viktor testvére szervezte.

Othmar Richard Halek kiállításának megnyitóján vagyok Bécsben a 2020-as évek elején. Elkezdődött a méltatás; a hátam mögött áll prof. Gerhard Habarta, a bécsi művészvilág meghatározó alakja, a „szürrealizmus pápája”. A nagydarab ember — körülbelül 190 centiméter magas és 140 kilogramm — kicsit meghúzta az ingemet, majd felém hajolt: „— Hé, tudnod kell, én is imádom a piros színt!” — mondta. Én ugyanis tetőtől talpig ebben a színben virítottam. Visszasúgtam neki:

„— Látja, még a cipóm is olyan!” „— Látom, drága barátom, én sajnos már évek óta csak bakancsban tudok járni” — felelte.

Amikor elkezdtek a pohárköszöntőt, odajött hozzám, és megmutatta, hogy a sálja is piros. Nevettünk, és elhatároztuk: attól a naptól kezdve mi „piros barátok” leszünk. Később a levelezéseit is mindig így kezdte: „Kedves piros barátom!”

Amikor megjelent a 700 oldalas, *A szürrealizmus Dalítól napjainkig* című kötete, telefonon közölte velem: „Piros barátom, te is szerepelsz benne!” Hatalmas megtiszteltetés volt ez a részéről; ő a *Szürrealizmus Lexikon* kiadásával világhírűvé vált, és azt tervezte, hogy bővíti a kötetet, újabb kiadást hoz létre. Sajnos a *KUNSTHERZ — Von den vergeblichen Versuchen zu fliegen, Erinnerungen* (fantart kiadás, 2021) lett az utolsó munkája. Isten nyugtassa békében!

Farkas Árpád siménfalvi származású költő és író Sepsiszentgyörgyről 2020-ban küldött egy csatolmányt nekem, jelezve, melyik festmények nyerték el a tetszését. S küldött még egy felvételt is, ahol a feleségével együtt van, csendes, romantikus mosoly volt mindkettőjük arcán. Emlékszem, amikor az *Asszonyidők* című könyvének volt a bemutatója, így dedikálta nekem: „Férfiidőket kívánok az alkotómunkához”. Utóbbi levelet, festészetemre hivatkozva, egy kérdéssel fejezte be: „— Vajon mit szólna hozzá Szász Endre?”

2022-ben korondi könyvbemutatómat Ambrus Lajos tanár, költő, író szervezte a helyi katolikus templomban, az egyház belegegyezésével és együttműködésével. Meghatódtam, amikor a helyszínen megtudtam: tisztelet- és hálamisét fognak mondani édesapám emlékére és értem, a családomért. Az esemény ritka, meghitt élményként él bennem életem végéig.

Korondon díszpolgári avatási ünnepséget tartottak. Amikor felszólítottak a színpadra, hogy vegyem át az oklevelet, édesanyám ott ült a padban, sok ember között. A mellette lévő hölgy kérdezte: „— Nem tudja, ki az a fiatalember, akit éppen most díjaztak?” Édesanyám büszkén szólt a hölgynek: „— Éppen az én fiam az!”

Festészeti és verseskönyveim bemutatása végén szót kért Józsa János korondi fazekasmester. Kisétált, és egy dísztasak-

ból két szép alkotását (amelyeken a csodaszarvast ábrázolta) ajándékba adta nekem, mondván: „— Aki így fest és ennyi szép verset írt Korondról, azt ő meg kell, hogy ajándékozza” — ezt diktálta a lelke!

Hager Ritta — a Nemzet Művésze, Prima Primissima és Kossuth-díjas iparművész, textilművész — most 95 éves. Néhány éve, 2023-ban a Szent István-Bazilika altemploma adott helyet a *Szent István öröksége* című kiállításnak. Nekem öt festményem volt kiállítva, bár a meghirdetés alapján maximum három lett volna lehetséges. Azonban a főszervező, korondi származású Józsa Judit kerámiaművész és művészettörténész egyeztetett velem, és azt kérte: ha el tudom hozni a *Szent István*, az *Imre herceg*, a *Szent László*, az *Attila fejedelem* és a *Csodaszarvas* című képeimet, akkor mind az öt kikerülhet. Sikerült néhányat a jelenlegi tulajdonosuktól kölcsönkérnem, így végül „főfalas” lettem.

A megnyitó Kásler Miklós miniszter úr beszédével kezdődött, és Petrás Mária énekelt, aki azóta már Kossuth-díjas művész. A fővédnöki feladatot maga a miniszterelnök úr, Orbán Viktor vállalta. Elfoglaltsága miatt végül az édesanyját és az édesapját küldte el: Orbán Erzsébetet és Orbán Győzöt. Amikor a ceremónia véget ért, megkérdeztem a főszervezőt, hogy ajándékozhatok-e festészeti albumot az Orbán családnak is. Szívélyesen válaszolta: „— Gyere velem, bemutatlak!” Megtörtént, és roppant kedvesek voltak. Győző bácsi olyan ügyesen ragadta magához az albumot, és azzal sétált végig a tárlaton, hogy szinte „mozgó reklám” volt. Szégyelltünk fotót készíteni, inkább maradjon meg az emlék.

Egyik alkalommal, amikor újra bementünk megnézni a kiváló tárlatot — amelyre a Kárpát-medence jeles alkotóitól gyűjtöttek be műveket —, a *Szent István* festményem előtt egy hölgyet láttam. Közelebb haladva felismertem: „Úristen, hiszen ő Hager Ritta!” Kilencvenedik születésnapján már felköszöntöttem, azóta már több is eltelt; vidáman és barátságosan indult a beszélgetésünk. Azt mondtam neki: „— Kössünk egyezséget, találkozzunk itt újra, amikor 100 éves lesz!” Mosolygott, és közölte, hogy ez nem egészen tréfa, hiszen a családja felmenői között többen is meghaladták a száz évet. Most,

amikor e kis emlékezést írom, már betöltötte a 95. évét. Ha nem sikerül hamarabb, akkor újra látjuk egymást öt év múlva!

A Gyémánt Lászlóval való találkozásommal régi vágyam valósult meg. Előtte Adorjáni Attila Munkácsy-díjas festőművész — aki tanítványa volt a nagymesternek — ígérte, hogy összehoz majd egy találkozót velem, azonban az élet megelőzte ezt az ígéretet. 2024. május 7-én Adorjánival közös tárlatunk nyílt Budapesten a Zikkurat Galériában, a Nemzeti Színház szomszédságában. Megérkeztünk a helyszínre, és nem kis meglepetésemre ott volt Gyémánt László Kossuth-díjas festőművész is a feleségével, Ardey Edinával, aki szintén festőművész, mellettük pedig dr. Prokopp Mária Széchenyi-díjas művészettörténész ült.

Addig még nem találkoztunk személyesen. Mária néni szívélyesen fogadta az ajándékalbumot, és megkért, hogy dedikáljam. Laci bácsiék is kértek egyet, nekik is írtam a könyvbe, majd megjegyezték, milyen különlegesen és szépen írok. Közös teázással indult a társalgásunk; mivel mindkettőnk barátja volt a bécsi Ernst Fuchs, nagy elégtétellel csevegtünk.

Gyémánt László nagy név, sok éven át az Amerikai Egyesült Államokban élt és alkotott, majd visszaköltözött Budapestre. Elmesélte nekem egyik szomorú élményét: a spanyol Salvador Dalíval levelezett egy találkozóval kapcsolatban. Dalí visszaigazolta hajlandóságát, hogy fogadja őt az otthonában, azonban a hatóságok akkoriban nem adtak útlevelet Gyémántnak, így a találkozó megghiúsult, soha nem jöhetett létre. Arról tudtam, hogy a csíkszeredai születésű Szász Endre festőművész találkozott Amerikában Dalíval. Osztottam Laci bácsi keserűségében, hiszen én is mindig arról álmodtam: ha megnyitják a határokat, az első utam Dalíhoz vezet majd. Sajnos 1989-ben, az itteni forradalommal szinte egyidőben, Dalí 85 éves korában elhunyt. 1904-ben született — soha nem felejttem el, hiszen anyai nagyanyám is ebben az évben született. Laci bácsival elérhetőséget cseréltünk, a kilencvenedik születésnapjára pedig verset is írtam neki!

Jankovics Marcell rajzfilmrendező, grafikus, könyvillusztrátor, kultúrtörténész és író özvegyével, Rubovszky Éva magyar—

perzsa szakos bölcsésszel Szemadám György festőművész előadásán 2025-ben találkoztam Székelyudvarhelyen. Férje emlékkiállítását nyitották meg a helyi Haáz Rezső Múzeumban. A megnyitó után az *Apolló 62* című albumomat ajándékoztam neki. Végiglapozta, majd visszakereste azt az oldalt, ahol megtalálta kedvencét, egy kislányportrét, a *Dóra, 4 éves* címűt. Mutatta a körülötte lévőknak: „— Nézzétek meg, ez egy remek munka, mennyire üde, szellős és bájos az arca! Elismerésemet és gratulációmát fogadja el!” Ekkor közöltem vele, mennyire boldoggá tett: a főszereplő az unokám. Lehet, most még nem tudja felfogni, milyen személyiség mondott róla véleményt, de amikor nagyobb lesz, biztosan hálás lesz ő is.

(57.) —Több elismerésnek vagy a birtokában...

— Az elismerések olyanok, mint az illedelmes köszönésre a visszaköszönés! Jó érzés találkozni velük, és az is, hogy észrevesznek, viszonzozzák azt, amit te is megtettél.

Azt szoktam mondani: nálamnál nagyobb kritikusom nincs. Én tudom magam fegyelmezni és biztatni. Természetesen tökéletes nem létezik, mégis mindig törekszünk elérni azt. Ha ezt a harcot magaddal megnyered, és más is értékeli, az természetesen jólesik.

Szoktam azt is mondani: nem feltétlenül tudunk arról, hogy a világ nagymesterei milyen elismerésekben részesültek, de ettől függetlenül ismerjük munkásságuk értékét. Hálás vagyok az összes elismerésért, olykor lelki vitaminnak számítanak. A legnagyobb elismerés azonban az, amit a környezeted, a honfitársaid tanúsítanak — az az igazi abrak!

Díjaim, elismeréseim: Tagja vagyok a Romániai Képzőművészek Szövetségének, köztisztületi tagja a Magyar Művészeti Akadémiának, szülővárosomban, Székelyudvarhelyen 2015-ben elnyertem a *Legprimább művész* címet, 2018-ban Ader János, a Magyar Köztársaság Elnöke a *Magyar Arany Érdemkereszt* kitüntetéssel jutalmazott. A díj átadásához Óexcellenciája a következőket fűzte: „magas színvonalú, nemzetközileg is elismert képzőművészeti tevékenysége elismeréseként”.

(58.) — A sikerrel járó alkotás számára nélkülözhetetlen a hit, s az ehhez adódó önfegyelem eredményezi az igazi hitvallást, a teljesítményt s az értéket. Honnan ez a feladat iránti elkötelezettség, a tehetség, ez a kiapadhatatlan energia; mivel magyarázod Isten csodálatos „ajándékát”?

— Kezdem a válaszomat a kérdés végével: szükség van örökké tudni, hogy melletted van a Kreátor. Ha nem bízol valakiben, valamiben vagy önmagadban sokszorosán, nincs fejlődés, nincs haladás. Ezeknek a szomja nem oltja ki az örökös lángot, a művészet iránti mérhetetlen szeretetet.

Imádok festeni, ez egyben a vénám is; ha valamiért egy napig nem alkotok, lelkiismeret-furdalásom van. Visszatérek Isten ajándékához, a talentumhoz — a Fennvaló ezt nem mindenkinek osztogatja, így hát meg kell azt becsülni! Szükséges a fizikai erőnlét is, szoktam tenni ezért is: a „*Mens sana in corpore sano*” (Ép testben ép lélek) alapelvként szolgál számomra.

(59.) — Ma a világ ismert szürrealista festőművészeként vagy számon tartva, alkotásaid már rég átlépték a határokat: az ország határát, a kultúra határait, s képesek hosszú időn keresztül is megállni helyüket a művészetben, úgy, mint egy újjászületés korszakában megszületett képzőművészeti alkotás vagy mint egy ezerkétezer éves irodalmi mű, mely ma is üzen, s mondanivalójával napjainkban is képes emberséget, méltóságot közvetíteni. Hogyan, milyen szemlélet segítségével valósult meg számodra a szürke provinciából a világszínpadra való kitörés?

— Többen elemzik a sikert és annak titkát, filozófusok, kutatók, írók, guruk. Radzsnís Csandra Mohan Dzsain, közismert nevén Osho indiai misztikus, spirituális vezető könyvét olvasva megragadta a figyelmemet azon eszmefuttatása, miszerint úgy soha semmit nem lehet elérni, ha mi eldöntjük: gazdag, híres, népszerű leszek. A tettek hozzák majd mindezt.

Ha sokat gyakorolsz, alkotsz rendszeresen, és őszinte, lelked mélyéről kibontakozó gondolatok alkotják témáid alapját, az előbb-utóbb nemcsak az alkotónak fog tetszeni, hanem felfedezik benne a másságot a műkedvelők, tárlatlátogatók, ismerősök és barátok is.

Maga a szürrealizmus nem volt annyira elterjedt stílus szűkebb pátriánkban. Bukarestben láttam annak idején Sabin Bălaşa munkáit, Dalival nem összehasonlítható. Csontváry *Magányos cédrusa*, az ő világa nagyon tetszett. Az úgymond pazar szürrealizmus külföldön virágzott. Arról olvastam, azt szemléltem, ahol csak lehetett. Ahhoz, hogy a fantázia bárhová szálljon, nem szükséges útlevelel vagy vízum; bárhová eljuttattam, hiszen tudjuk: a gondolatnál még a fénysebesség is lassúbb.

Elég sok munkám van világszerte, azok jó beköszönőnek számítottak. Türelmesen, de természetesen mozgásban kell lenni a világgal, annak történéseivel, és egyszer csak olyan helyről jön visszajelzés, felkérés, amire nem számítunk. Volt meglepetés kínálat Tel-Avivban egy galériatulajdonostól (Venus Galéria, Barzilay Moshe); valahol látta a festményemet, és kutakodott, míg talált egy elérhetőséget. Bécsbe is akkor hívtak egyéni tárlatra, amikor meglátták a munkámat, amit Gloggnitzban, a várkastélyban állítottam ki. A tudás mellett szükség van mindig a szerencsére is, arra meg azt szokták mondani: „A szerencse a Jóisten inkognitóban!”

(60.) — Mit jelent számodra a kreativitás, a gyermekkorod óta életedet folyton végigkísérő teremtő erő?

— Hatvan éve festek, óvodás korom óta. Negyedikés korban tudatosult bennem valamennyire, hogy nekem ez lesz az életutam. Ötödikesen már rendszeresen festettem — nem házi feladatként, nem kötelességből, egyszerűen imádtam. Hatodikos korban Székelyudvarhelyen, a Művelődési Házban működő közös műteremben nálam hat évvel nagyobbakkal dolgoztam; igyekeztem elsajátítani mindazt, amit láttam, amit tanítottak. A festés napi rendszerességgé, életem hozzátartozó javává vált. A jelen kitöltötte a huszonnégy órám.

Most, amikor jubileumi éve van annak, hogy ötven évvel ezelőtt megfestettem életem első olajfestményét, tudva, mennyi alkotás született ezalatt: nem számadás ez, hanem egy pillanatnyi felriadás. Ahogyan tesznek a galambok, amikor dobják feljük az élelmet, majd rögtön visszazállnak. Ilyen ez számomra is: elröppent ötven év, és szembesülök vele, hogy van, miről beszámoljak, van, amit átadjak. Ez hihetetlenül jó érzés, páratlan lelki nyugodtságot ad!

És lám, milyen az, ami egyszer elkezdődik...

Követ végig a „szer”: szerelem, *szervek*, *szerszámok*, *vegyszer*. Mi adja az impulzust? Üzemanyaga-e a kreativitás, hajtóereje az alkotásnak?

Az ars poeticához szükséges a „krédó”, annak szilárd alapja a „nemzet”, amit hatalmasan segíthet a „közi”, így lehet a nemzeti kultúra nemzetközi... Realitás, kifutópályája a szürreálisnak..., az ívelés szúr, a gondolat pedig szürkeállomány is lehet.

Sokat számít a belső mágnespólusok elhelyezkedése, hogy kellőképpen működjön a vonzódás, s védelmező legyen a taszítás. A paletta olykor túskekoszorú, az ecsetrét meg „virágvasárnap”! Megváltás, kiváltás; a teremtés fájdalma kiváltságos. Egyéni lelki ének ez, testre szabott. Irgalom, szürreális lila dal! Olykor vigadalom...

Nyomott hangulatok kihívására szelíd, békés fénynyomot hagyni: csodálatos birodalom. Vásznak fehérje, mint tükörtójsában a sárgáját, úgy tartják össze az álmodó, elmélkedő víziók végtelen színskáláját!

Valósággá válik: nyomból jöttem, nyommá válok...

(61.) — A szürrealista irányzat és művészeti mozgalom aligha jellemző a keresztény hagyományokkal rendelkező templom- és iskolaváros, Székelyudvarhely mindenkori történetének, kultúrájának, művészetének... Szülővárosodból milyen szóbeli visszajelzések érkeztek művészetéről?

— A képesség hasonlíthat radarhoz, mélyfúráshoz, úrkutatáshoz, gének elemzéséhez vagy vércsoportok megállapításá-

hoz is. Állításom itt is bebizonyosodik: a szürrealistának a születés jó társa kell, hogy legyen.

Ha sporthoz hasonlítanám — azon belül az egyik legnépszerűbb sportághoz, a futballhoz —, akkor tudjuk: van, aki csatárnak, hátvédnek, középpályásnak vagy kapusnak született. Én szürrealistának születtem, számomra ez abszolút természetes. Van, aki elfogadja, de természetesen létezik az ellenkezője is. Erre volt egyszer egy humoros eset: a városunkba érkező külföldi kérdezte a rokonaitól, kitől lenne érdemes itt festményt vásárolni? Felsoroltak néhány nevet, többnyire tájképfestőket, majd így zárták a felsorolást: — „...és van Molnos Zolika; olyan gyönyörűen fest, de akkora marhaságokat!” Erre érkezett a meglepő válasz: „— Vigyetek el hozzám, engem ő érdekel!”

Az egyik legnagyobb elégedettségi forrás a visszajelzés. Hálás vagyok, hogy szülővárosomban annyian jelezték: értéklik és kedvelik a munkásságomat. Ennél több nem szükséges. Hálás vagyok érte, büszke vagyok a városomra, a lakóira és a népemre!

(62.) — *Az alkotás hátterében fontosak a szellemi és anyagi feltételek is... Pályád során kik támogatták művészi törekvéseidet, kiknek vagy hálás?*

— Összetett dolog ez! Többféle feltételnek kell teljesülnie. Szükséges az anyagi támogatás: ha a szüleim annak idején nem áldoztak volna festékre, vászonra, keretre, könyvekre és tanulásra, nem tudtam volna kibontakozni. Ez felnőttkorban is érvényes: ki kell termelni a szükséges hátteret. Ám, ha ez megvan, még mindig nem elegendő. Kell a lelki béke, a megfizethetetlen csend, és szükség van jóakarókra, szakmai segítségre is. Én rengeteget tanultam Jakab András festőművésztől, tanártól; segítségemre volt Bene József festőművész, egyetemi tanár, Tóth Ica festőművész, Páll Lajos festőművész, költő, Orbán Áron rajztanár, Verestóy Árpád, a művészeti iskola igazgatója, Maszelka János festőművész, Székely József szobrász, dr. Tittel Kálmán orvos-festőművész, Csanády András professzor (Csanády György fia), Zamfir Dumitrescu festőművész, egyetemi tanár, majd természetesen Ernst Fuchs világhírű festőművész.

(63.) — Fél évszázadnyi alkotóidő után te is, a művészettörténészek is, s festményeid rajongói és értékelői is jól tudják, hogy mekkora értéket hagysz az utókorra. De milyen terveid, elképzeléseid, álmaid lapulnak még megvalósításra várva művészi „tarsolyodban”? Hadd beszéljen jubileumi vallomásod...

— 2026-ban jubileumi évet ünnepel a lelkem: ötven évvel ezelőtt, tizennégy évesen festettem az első olajfestményemet!

Akkoriban a rendszernek több olyan abszurd döntése volt, amely hátráltatott bennünket. Például a művészellátó üzletben nem vásárolhatott művészolajfestéket bárki, csak azok, akik tagjai voltak a festőszövetségnek. Tizenéves gyermekként természetesen még nem lehettem tag, ezért kénytelenek voltunk ipari festékpigmenteket vásárolni, és mi főztük ki magunknak a színeket. Jakab András festő, a későbbi székelyudvarhelyi Palló Imre Művészeti Szaklíceum festészeti és művészeti anatómia tanára tapasztaltabb volt, ketten bonyolítottuk le a műveletet. Az alapozót is mi főztük; a belefőzött enyvnek szörnyű szaga volt, napokig lehetett érezni a helyiségben.

Már vakrámát is tudtunk készíteni; volt gérláda, a sarkokat pedig háromszögű, vékony préselt lemezzel merevítettük. A vászonzesztés is erópróba volt; előfordult, hogy annyira kifeszítettem, hogy elhúzta a vakrámát.

Ez idő után máig olajfestékekkel körülbelül hét-nyolcszáz festmény született. Úgy érzem, még nem összegzek, inkább folytatom szorgos munkámat. Még mindig érzem: van helye a fejlődésnek, hogy közelebb kerüljek az elképzelésem szerinti nívóhoz, s igyekszem elérkezni arra a pontra, amikor nagyobb méretű kompozíciósorozatokat kivitelezhetek. Erre agyilag és lelkileg is fel kell készülni: a nullánál is kisebb ecsetekkel egy-egy munka akár egy évet is igényelhet majd.

Meggyőződésem: akkor van jövőm, ha vannak terveim!

(64.) — Az országhatárt is rég túllépő, Európában és a világon is ismert és elismert művész milyen tanácsokat, intelmeket közvetít a provinciában élő alkotóknak, illetve az erdélyi kortárs magyar festőművészeknek?

— Volt egy nagy előnyöm az életben: soha nem ragadtam le szűkebb határok között, nyíltan érdekelt a nagyvilág. Világhírű alkotókat tanulmányoztam; állítom, szellemi síkon ők voltak az igazi mestereim. Gyűjtöttem a festészeti albumokat, a spórolt zsebpénzemből minden ilyen jellegű könyvet megvásároltam. Így szépen kialakult egy látásmódom a világ művészetéről.

Nemcsak a szürrealistákat kerestem, hanem az összes „izmust” igyekeztem magamba szívni. Talán utólag Lantos Adriána (Louis Markoya) tudta a legjobban megfogalmazni, hogy e változatos művészi világból képes voltam leszűrni azt a lényegyet, ami hozzájárult saját stílusom kialakításához. Ezek a folyamatok inkább ösztönösen történnek meg, a formák pedig rengeteg gyakorlással tisztulnak le.

Azt gondolom, fontos a nemzeti tudat, de abból merítve univerzálisat kell alkotni. Olyan jó érzés, amikor más nemzetiségűek áradoznak egy magyar történelmi figuráról készült kompozícióról; ilyenkor nemcsak a konkrét személyt keresik, hanem az alkotásban rejlő kisugárzást is. Azoknak, akik hasonlóan éreznek, gondolom, ez számukra is járható út.

(65.) — Az 1920-as években világra jött irányzat, a szürrealizmus az irodalomban és a képzőművészetben a második világháború idején élte virágkorát. De ma, jellemzőivel, szokatlan álmvilágával és látomásaival mintha a vásznapokról leköltözött volna a való világba, mintha beleolvadt volna a huszonegyedik század lélegzetébe, a zavaros politikai és gazdasági világhelyzettől kiábrándult és megfáradt emberek lelkébe... Ez az irányzat tehát ma nemcsak a kiállítótermek falára szorult művészet, hanem része mindennapi szürreális életünknek...

— Napjainkban aktuálisabb és sűrűbben van jelen a szürreális világ. Ez részben a filmiparnak, az animációnak és a zenei videóklipeknek is köszönhető. Sőt, a rengeteg videojáték is tele van fantáziával, fantasztikus szereplőkkel. Valljuk be: a realitás is olykor már átmegy a szürreálisba — legyen szó a

hétköznapi eseményeiről, különféle fontos döntésekről, bel- vagy külpolitikáról.

Az irodalom, a forgatókönyvek, az új hősök megjelenése és a technika vívmányai is hozzájárultak ennek fejlődéséhez. Nevetséges trükknek számítanak már a régi filmekben felhasznált effektusok; ma annyira élethű megoldások vannak, hogy szinte elhíhetők a létezésük. Hogy ebből mennyi a lélek? Lehet, hogy ez egy menekülési próbálkozás a megromlott valóság előtt. Hiszen ezzel az Édenkertet bejárhatóvá varázsolják, ahol általában a jó győzedelmeskedik. Lehetőséget, opciót ad választani a rút arcúságnak vagy a szelíd képű gonoszságnak. A valóság már nem gyakran reális — menekülési bázis lett a szürreális!

(66.) — *Most, a beszélgetés évében, 2026-ban, egy arasznyira 2027. január 17-e, 65. születésnapod előtt, munkáságod 50 éves évfordulóján, mit érzel, innen Székelyudvarhelyről, az évszázados hagyományokkal büszkélkedő keresztény anyavárosból mit közvetít a jelennek és a jövőnek művészeted?*

— Azt gondolom, hogy sikerült hozzátenni valamit a világhoz egyéni alkotóként, önerőből! Megnyugtat a tudat, hogy mindenhol a szülővárosomat képviseltem. Egyéni „sportág” a miénk. Számos nagy egyéniséget sikerült megfestenem, így még nagyobb emléket állítva számukra.

Jelenkorunk embereit szívesen örökítettem meg; prof. Gerhard Habarta bécsi művészettörténész, a szürrealizmus egyik legfontosabb európai szakértője szerint a portré mestere is vagyok. Ilyen biztatás mellett szinte értelemszerű, miért izgat ennyire ez a téma.

(67.) — *Mit köszönhet Molnos Zoltán szülővárosának, Székelyudvarhelynek?*

— Székelyudvarhely helyet adott a születésemnek, életem végéig velem marad, kitörölhetetlen! Adta a ház és a haza szeretetét, a Küküllőt, a Budvárt, a Kerekerdőt, a Rózsa és a Sé-

tatér utcát, a gimnáziumot, az osztálytársakat, a barátokat, a munkatársakat és a szomszédokat. Adta a Szejkét és annak különleges forrását, a Jézus szíve kápolnát, a szerény Vargapatakot — a Küküllő kis vénáját.

Adta a Sétateret, adta a múltját, feltárta titkait, szerettemnek nyugvóhelyet biztosított. Adott teret a felkelő Napnak, beengedte az éjszakákat ide; hozott havat, esőt, jeget, olykor áradást, másszor szárazságot, de termést és sok virágot adott. Adta a kiképzést: az életnek egy edzőtábort!

(68.) — Maradandó alkotásaid, magas szakmai tudást tükröző művészeted mögött a mozgalmas és hiperaktív alkotóember „csendes” háttérében impulzusként és végtelen energiaforrásként ott található a végtelen szeretetet árasztó és támogatást nyújtó család...

— Társas lénynek alkotott bennünket a Teremtő. Leonardo és Michelangelo teljes életüket a művészetnek áldozták, mindketten nőtlenség maradtak. Voltak bohém, barokk és nemes emberek, akik művészek vagy művészpártolók is voltak; társadalmi státuszuk kreációjukat vagy segítette, vagy éppen ellenkezőleg.

Caravaggióról például az a hír járja, hogy verekedős volt, többször megjárta a börtönt, és ott is festett. Érdekes, hogy egy-egy alkotó magaviselete és alkotásainak eredménye nem mindig illik össze. A jelennek ugyan ez témát szolgáltat, de a jövő általában elfelejti az emberi gyarlóságokat, és csak az alkotás remeksege él tovább az alkotó nevével.

Állítom, hogy hatalmas szerepe van a családnak: annak is, amiben felnőttdél, ahol elsajátítottad az útravalót, és annak is, amit te hoztál létre. Az építő harmónia jobban köt, és erősebb bármely kötőanyagnál. Nemzetünk használja ezt a szót: „vérem”. Ezt kapjuk, ezt adjuk tovább — ez a folyamat az élet titka, a *perpetuum mobile*. Mennyi megpróbáltatást és nehézséget elmos egy kedves mosoly, egy jó szó vagy egy ölelés! A gyermeki nevetés az egyik legszebb lelki muzsika. Ha összetart egy család, az valóságos óda, szimfónia, ahol az események a hangszerek, a többi pedig őszinte, tiszta *a cappella*!

(69.) — Az utolsó kérdés legyen egy személyes vallomás arról, amit most a legbensődben érzel...

— Előttetek állok, Szeretteim!

Most tizenöt évvel idősebb lettem, mint te, Édesapám! Édesanyám, te már csak huszonegy évvel vagy nagyobb nálam... És te, Anita, lányom, édes, kékszemű angyalom, aki te is messzire költöztél, az örök ország birodalmába. Csinos, derék nővé váltál a magasságban, eltelt huszonkilenc év azóta... Lágy, szende mosolyod a pupilláknak gyógyító csepp, kórosabbak lettek pillantásaim. Tiszta, egyszínkép tekinteted összetartja a fellegeket. Nehéz megszólalnom úrbéli fájdalomamban a távolléted miatt.

Itt állok, mesélni jöttem, mint szépkorúak a békebeli időről. Megnyugtató látni, hogy édesapám — a te nagytatád — gondodat viseli odafent; édesanyám, a te nagymamád, innen az otthonból ürességet, de számodra odafent teltséget hozott.

Reményen felüli e kép létezése. Nézek felétek, s a varázstükrökben veletek együtt látom magamat, édesanyádat, Melindát, nővéredet, Dalmát, és húgodat, Alettát.

Nem sárguló, nem barnuló fénykép ez: az örökkévalóságot megőrző Remény!

MOLNOS ZOLTÁN MUNKÁSSÁGA

Molnos Zoltán 1962. január 17-én született Erdélyben, Székelyudvarhelyen. Elemi iskoláit szülővárosában és Csíkszeredában végezte, a mai Tamási Áron Gimnáziumban érettségizett. Csíkszeredában a festészeti főiskolai szakon, majd a későbbiekben egy bukaresti egyetemen pszichológia szakon szerzett diplomát.

Festészet iránti tehetségét korán, még gyermekkorában felfedezték. Pályája kezdetén, a művészi kibontakozásban szülővárosa ismert képzőművészei, Jakab András, Maszelka János, Székely József, Orbán Áron és Verestói Árpád karolták fel, támogatták és segítették.

Első művészi sikereit még középiskolás korában a városi, megyei és országos szintű rendezvényeken szerezte.

Erdélyi és magyarországi tárlatai: 1979-ben a székelyudvarhelyi Művelődési Ház koncerttermében (egyéni tárlat), majd 1981-ben ugyanitt; közös tárlat Bukarestben a Dominus kiállító központban (1981); Kolozsváron a Korunk Galériában *Az ember tragédiája* című közös tárlat (1986), Csíkszeredában a Kriterion Galériában egyéni tárlat (1996), Budapesten, a Vármegye Galériában, majd az Erdély Galériában közös tárlat (2008), a *Dunától a Nagyküüllőig* című vándorkiállításon három településen: Székelyudvarhelyen a Haáz Rezső Múzeum szervezésében a Művelődési Házban, Törökbálinton a Munkácsy Mihály Művelődési Házban és Soroksáron a Galéria 13-ban (2017), a budapesti OTP Bank Galériában és a Kárpát-Haza Galériában (2020), Budapesten a Szent István Bazilika altemplomában, az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus keretében megrendezett *Szent István öröksége* című kiállításon és Komáromban a *Felvidéki Magyar Képzőművészek Nemzetközi Biennáléján* (2021), a Pesti Vigadóban az *Üzenet* nevű, a Magyar Művészeti Akadémia Képzőművész Köztestületi Tagjai rendezésében közös tárlatán (2022), a budapesti Józsa Judit Galériában a *Magyar Himnusz* (2022) és a *Székely Himnusz* (2023) című közös tárlatokon, a budapesti Regina Gisela-Zikkurat Galériában, valamint a Józsa Judit Galériában a *Karácsonyi tárlaton* (2024), a csíkszeredai Városi Mozi épületében a romániai képzőművé-

szekkel együtt és Budapesten közös kiállításon a *Karácsonyi tárlat* keretében a Józsa Judit Galériában (2025).

Kiállításai külföldön: Svédországban és Észtországban közös tárlatokon (1981), Stockholmban egyéni tárlaton 1991-ben; Ausztriában Payerbach festőtáborban és Orthofban Philip Rubinov Jacobson amerikai festőművésszel közös tárlatán, valamint a bécsi Phantasten Museumban egyéni kiállításon mutatták be 48 munkáját (2017). Ernst Fuchsról, a világhírű művészről festett kompozíciója a Phantasten Museum állandó kiállított munkái közé került. Ez a portré Gloggnitzban is szerepelt az Ernst Fuchs emlékére szervezett nemzetközi tárlaton, ahol a világ 86 szurrealista nagymestere volt jelen.

Molnos Zoltán számára a nemzetközi elismertség egy újabb mérföldkövét az Art Galaxie gondozásában megjelenő *Masters of painting* című album is jelenti, amely *A világ 46 festő nagymestere* címmel jelent meg és amelyben — Pedro Boaventura kurátornak köszönhetően — több munkája is szerepel.

Festményei magángyűjteményekben megtalálhatók Magyarországon, Svédországban, Romániában, Izraelben, Kanadában, az Amerikai Egyesült Államokban, Ausztriában, Olaszországban, Németországban, Franciaországban, Hollandiában, Ausztráliában, Új Zélandon, Svájcban, Spanyolországban.

Kiállítás-megnyitói ünnepi szövegeinek szerzői: Erich Peischl, Ernst Bruzek, Veres Péter, Ványolós A. István, Sárba Katalin, Zsigmond Barna Pál, Józsa Ildikó.

A Molnos-életmű műelemzői, szakmai véleményezői: Jánosi András, Páll Szilárd, dr. Zamfir Dumitrescu, Alexandra Manukyan, Cornelia Hagen-Fuchs, Benedetto Fellin, Ida Von Sigethy, Cordula Kerlikowski, Philip Rubinov Jacobson, Janet Blumenthal, Linda Gardner, Renee Tay, Therese Hartgring-Cohen, Liba Waring Stambillion, Luann Suhr, Melissa Leslie, Steven DaLuz, Katerine Aubry Peintresse, Chems Galéria, Dilka Bear, Lucio Giuliodori, Pablo Solari, Santiago Ribiero Jose Manuel, dr. Tassos Kouris, Erol Deneç, Zrinka Dusper Casella, Sebaastian Chelia, Iwasaki Nagi, Andrey Lyssenko, Ratko Lubarán, Vilijus Vaisvila, Anneke Cilon, Nabella Ma-

linka, Juliet Ramirez Hernandez, Sabina Nore, Lőrincz György, Csanády Márton, Pedro Boaventura, Julie Bell, Boris Vallejo, Gerhard Habarta, Louis Markoya, Vasile Radu, Veres Péter, Murányi János, Ambrus Lajos, Otto Rapp, Fráter Olivér, Vesna Krasnec, Benkő László, Marianna Blier, Ernst Bruzek, De Es Schwertberger, Koltay Gábor, Kedei Zoltán, Botár László, Pataky Attila, Túri Zsuzsa, Zsigmond Barna Pál, Cynthia Stevens, Corinna Herden, Gábos Orsolya, Jutta Venosa, Molnos Zoltán, Zsidó Ferenc, Balázs Imre József, Cseke Péter, Sárba Katalin, Maya Chuhra [Venosa], Fazakas Ida, Zsigmond Barna Pál, Orbán Viktor, Németh Zsolt, Beke Sándor.

A Molnos-művészet fontosabb sajtóvisszhangjának szerzői: Medgyessy Éva, Asztalos Ágnes, Phantastenmuseum — Bécs, Kovács Eszter, Bálint Tamás, Barta Boglárka, Gábos Orsolya, Galéria Savaria piactér.

A szürrealista festészetét ihlette szépirodalmi alkotások szerzői: Lucio Giuliadori, Farkas Wellmann Endre, Fazakas Ida, Majla Sándor, Bálint Tamás, Balázs Imre József, Fellingner Károly, Barbara Rotta és Beke Sándor.

Megjelent festészeti albumai: *Molnos Zoltán* (2012), *Molnos Zoltán* (2018), *Molnos 60* (2021), *Molnos* (2022), *Molnos Zoltán: Részletek* (2023), *Molnos Zoltán: Apollo 62* (2024), *Molnos Zoltán: Ecsetnyomok tükörképe* (2026).

Megjelent verseskötetei: *Fújom el lelki dalomat* (2019), *Sóvidéki katedrális* (2022), *Versek* (a 2022-es kiadású *Molnos* albumban), *Ébredés* (2024).

Díjai, elismerései: *Legprimább* [székelyudvarhelyi] *polgár* (2014), *Magyar Arany Érdemkereszt* (2019), a Magyar Művészeti Akadémia Elnöksége által kibocsájtott *Oklevél* (2020), „a *Szent István öröksége* című Kárpát-medencei kortárs magyar keresztény összművészeti kiállítást alkotásaival gazdagításáért járó” *Díszoklevél* (2021), *Korond község díszpolgára* (2022), a *Vitézzé avatás elismerése* (2022), a *Magyar Himnusz- és a Székely Himnusz-Díszoklevél* (2024).

BEKE SÁNDOR IRODALMI MUNKÁSSÁGA

A homoródmonti (Gyepes) és alcsíki (Csíkbánkfalva) felmenőkkel rendelkező szerző Brassóban született 1961-ben. 1984-ben Székelyudvarhelyre költözik.

Az 1989-es rendszerváltás után bontakozik ki írói, szerkesztői pályája. 1990-ben újságírói képesítést a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE) és a Magyar Újságírók Országos Szövetsége (MÚOSZ) által szervezett újságíró képzőn szerez Nagyváradon.

Lapokat, folyóiratokat (*Székely Útkereső* /1990–1999/, *Erdélyi Toll* /2009–/), kiadványsorozatot (*Székely Útkereső Kiadványok* /1991–/) és könyvkiadókat (*Erdélyi Gondolat* /1991–/, *Székelykapu* /2002–/, *Erdélyi Pegazus* /2002–/) alapít.

Cikkírója, adatszolgáltatója a kanadai Magyarságtudat Lexikon Alapítvány által 1992–1998 között Calgaryban kiadott *Encyclopaedia Hungarica I-II-III-IV.* című enciklopédiának.

Közel 50 antológiában, gyűjteményes kötetben szerepel. Több mint 90 könyv szerzője. Versei, gyermek- és ifjúsági alkotásai, műfordításai, művelődés- és sajtótörténeti esszéi, monográfiái, bibliográfiái, interjúkötetei 1993 óta látnak napvilágot. Kritikusai több kötetben elemezték költői munkásságát: saját, egyéni hangú, szókimondó költőnek tartják, de főleg a székely világhoz kötődő szerzőnek — „a Hargita költőjeként” emlegetik. Költészetét „a lélek maradéktalan lírai kitárulkozása jellemzi. Főbb témakörei az istenhit, ezen túlmenően a szülőföld szerete, a szerelem, a költői és emberi hitvallás, az élet-halál kérdéseiről való bölcselkedés, a gyermek és ifjúkorhoz fűződő emlékek felidézése, ritkábban a napi politikai események bírálata” — írja róla Brauch Magda nyelvész és irodalomkritikus. Beke Sándor fiatal kora óta vallja: „a költészet lelkiállapot, a tömeg lelkiállapota, s egyben a lélek forradalma”.

Műfordítóként főleg a kortárs román költészetből fordít. Tolmácsolásai 40 éve látnak napvilágot lapokban és folyóiratokban, 2019 óta pedig több száz könyvoldalon jelentek meg. Hiszi, hogy a műfordító munkája nem más, mint egy kalandokkal teli feltáró — szavakban, verscsokrokban más nyelvre is átmentett, megörökített — művészet, a másodsor is átélt lelkiállapotok gyönyörűséges élménye. Átültetései művésziek, hatá-

sosak, a tolmácsolt művek sokszor egyenértékűek az eredeti alkotással. 2023-ban megjelent műfordításkönyvében ismert erdélyi magyarázó költőket is tolmácsolt román nyelvre.

Önálló verskötetei: *Madártemető* (1993), *Védtelen évek, Téged kereslek* (1995), *Tüntető magnóliák, Hajnalodik nélküled* (1997), *Erdélyi homály* (1999), *Megkésett feltámadás, Ismét felgyújtom a mécseset, Adventi koszorú, Láthatatlan sorompók* (2002), *A galambok kirepülnek, Elmaradt imák* (2003), *Fehér tulipánok, Mosolygó oroszlánok* (2004), *A szeretetnek nincsen temetője. II. János Pál pápa emlékére, Isten megáld a Hargitán, Ima Erdélyországért* (2005), *Lelkemben muzsikál a Hargita, Bodzafa virága* (2006), *Álom a Titanicon* (2007), *Szerelem orgonája* (2008), *Átölelt a lelked* (2010), *Az én Miatyánk* (2010), *Álom és értelem* (2011), *Tekintetemmel megfésüllek* (2012), *Erdélyi harangok. Versek és elemzések* (Brauch Magdával — 2016), *Az álmodó bérceken. Versek. Beke Sándor verseinek stilisztikai elemzése* (Málnási Ferencsel — 2016), *Erdély kapujában* (2017), *Virágok Isten kertjében* (2017), *A megtalált Isten. Költemény Ferenc pápa, Róma püspöke csíksomlyói, erdélyi látogatásának az emlékére* (2020), *Velencei tükör a Hargitán* (2021), *Aranyködben fogom a kezéd. A szeretet megközelítésének füveskönyve* (2024), *A kuvasz álma. Költemények Dorisz emlékére* (2026).

Gyermek- és ifjúsági könyvei: Kezemben jégvirág (1996), *Hajóval a Déli-sarkon* (1998), *Bohókás ábécé* (1997, 2000), *Mikor pipépásztor voltam. Válogatott gyermekversek* (2008), *Góbé Miska. Tréfás költemény* (2009), *Havasok királyleánya* (2009), *Öregapó, őzike és a csillagok. Verses mese* (2009), *Szépséges kislakók. Költemény* (2009), *Elégia a Hargitához* (2010), *Ábécéiskola. Olivér első könyve* (2014), *Csengő csendül, csillag csillan. Gyermekversek. Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzése* (I.). (Málnási Ferencsel — 2017), *Öregapó meséjében. Gyermekversek. Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzése* (II.). (Málnási Ferencsel — 2017).

Fordításban megjelent kötetei: Papp Tibor tolmácsolásában eszperantó nyelven közölt három kötetet: Protestantaj magnólioj (Tüntető magnóliák — Debrecen, 1999), *Glaciflor en mia*

man (Kezemben jégvirág — Debrecen, 2000), *Mi rebruligos la meçon* (Ismét felgyújtom a mécsest — Debrecen, 2002). Moldoveanu Cornelia fordításában jelent meg román nyelven: *Poezie de dragoste despre cascada Niagara* (Szerelmes vers a Niagara vízesésről — 2004), *Mi-am clădit în inimă o biserică* (Tempломot építettem a szívemben — 2004), Regéczy Szabina Perle tolmácsolásában: *Florile sufletului* (A lélek virágai — 2023), Hermann Gusztáv Mihály fordításában: *Ghidul porților secuiesti de la Băile Szejke* (Kalauz a szejkefürdői székelkapukhoz — 2024), Moldoveanu Cornelia tolmácsolásában: *Un vis pe Titanic* (Álom a Titanicon — 2025).

Fordításkötetei: Az ősz evangéliuma. Versfordítások a román költészetből (Ráduly Jánossal — 2019), *Mikor pihen a század.* Műfordítások román költők verseiből (2019), *A virág álma.* Versfordítások angol, német, francia, latin, olasz, cseh, orosz és román költők verseiből (Fülöp Lajossal és Ráduly Jánossal — 2019), *Álmodtam, hogy álmodom.* Versfordítások a román költészetből (Ráduly Jánossal — 2020), *Ion Cristofor: Aki csillagokból jósol.* Versek (2020), *Mariana Bojan: A világ szíve.* Versek (2020), *Virgil Mihaiu: A vers, az élet.* Versek (2020), *Hajnali lovaglás.* Műfordítások kortárs román költők verseiből (2021), *Nina Hoza: A pusztaságon túl.* Versek (2021), *Gabriel Cojocaru: A nem látott ajándék.* Versek (2021), *Nina Hoza — Gabriel Cojocaru: Hol keresselek?* Versek (2022), *Vasile Dan: Az aranyárnyék.* Versek (2023), *Maria Pal: Színes maszkok.* Versek (2023), *Poezi maghiari din Transilvania.* [Erdélyi magyar költők] (2023), *Csillagok tenyerén.* Szép versek a kortárs román költészetből I. (2024), *Maria Pal — Ion Cristofor: Az idő-szárnyú lepke.* Versek (2025), *A fényedben jártam.* Műfordítások kortárs román költők verseiből (2025), *Nicoleta Milea: Befejezetlen utazás.* Versek (2025).

Sajtótörténeti kötetei: Székely Útkereső — szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben. Főszerkesztői vallomás a folyóirat megszületéséről és életéről (2007), *Székely Útkereső (1990–1999).* Laptörténet és sajtóviasszhang (Brauch Magdával, 2008), *A Székely Útkereső levelesládája 1990–2000* (2010), *A Székely Útkereső levelezés és dokumentumok tükrében* (2010).

Bibliográfia kötetei (az *Erdélyi Magyar Bibliográfiák* sorozatban): *A Székely Útkereső repertórium 1990–1999.* (2022), *A Székely Útkereső sajtóvisszhangja 1990–1999 között* (2022), *Székely Útkereső Kiadványok I. 1991–1999.* Bibliográfia, Könyvészeti adatlapok, Sajtóvisszhang (2023), *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó I. 1991–1999.* Bibliográfia, Könyvészeti adatlapok (2023), *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó sajtóvisszhangja I. 1991–1999.* (2024), *Erdélyi Toll 2009–2023. I.* Szelektív könyvészet (2024), *Erdélyi Toll 2009–2023. II.* Sajtóvisszhang (2024), *Az Erdélyi Gondolat Könyvesház műhelyei, kiadói, kiadványai Székelyudvarhelyen 1990–1999 között.* Székely Útkereső (1990–1999), *Székely Útkereső Kiadványok* (1991–1999), *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó* (1991–1999). Sajtóvisszhang (2024).

Művelődéstörténeti kiadványai: *Kalauz Orbán Balázs székelykapuihoz* (2015), *Vendégváró székelykapuk Szejkézfürdőn.* Múltidéző emlékkiadvány Székelyföldről (2015), *Székelykapuk Szejkézfürdőn* (2015), *Székelykapuk Szejkézfürdőn.* Öröknaptár (Naptár-változat, 2015).

Interjúkötetei: *Szépirodalom, néprajz, rovásírás.* Két író-barát beszélgetése életpályájukról és munkásságukról (Ráduly Jánossal, 2008), *Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.* Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről (2012), *Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában.* Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján (2016), *Könyvterjesztés Erdélyben.* Beszélgetések a XXI. század eleji erdélyi könyvterjesztésről könyvterjesztőkkel, szerkesztőkkel, irodalomtörténészekkel, bibliográfusokkal, írókkal, költőkkel, sajtómunkatársakkal, szociológusokkal, történészekkel, tanárokkal, tudományos kutatókkal, muzeológusokkal (2018), *Molnos Zoltán — szürrealizmus mesterfokon.* Beszélgetés a mesterrel művészetéről, pályáról, életről (2026).

Közzéteszi, gondozza, sajtó alá rendezi: Székely Útkereső. Irodalmi és művelődési folyóirat. 1990–1999. I-X. évfolyam. Reprint kiadás (2008), Tündér Ilona. Széphistória (2008), Kéziratos hagyaték I. Balogh Edgár, Benkő András, Imreh István kiadatlan leveleiből (2010), Ábel a Hargitán. Hargitát ábrázoló részletek Tamási Áron Ábel című trilógiájában (2012), Erdély szent földjén. Mondák, legendák, regék, históriák és tündérmesék. A kötet szerzői: Benedek Elek, Csire Gabriella, Gub Jenő, László László, Ráduly János, Zsidó Ferenc (2012).

Verseivel szerepel az alábbi hanghordozókon (CD-ken): Udvarhelyszék. Székelyföldi hangos útitárs. 2. Dancs Market Records, 2006, Kézdivásárhely, Felső-Háromszék, Orbai-szék. Székelyföldi hangos útitárs. 5. Dancs Market Records, 2007.

Képes krónika

**Fodor Sándor író első egyéni kiállításomon
Székelyudvarhelyen (1979)**

**Közös kiállításon Budapesten a Vármegye Galériában
(1990)**

**Kányádi Sándor költővel
a székelyudvarhelyi Városháza dísztermében (2014)**

Koltay Gáborral az E-Galériában Budapesten (2014)

**Ernst Fuchs a róla elnevezett múzeumban lapozza
az első Molnos Zoltán-albumot
(Bécs, 2014)**

**Ernst Fuchs — a szürrealista világomat
tanulmányozó művészóriás
(Ernst Fuchs Museum, Bécs, 2014)**

Ernst Fuchs-szal (Bécs, 2014)

**Ernst Fuchs műtermében
a Phantastenmuseumban
(Bécs, 2014)**

**Ernst Fuchs és Philip Rubinov Jacobson társaságában
(Fuchs Museum, Bécs, 2014)**

**Az általam festett halhatatlan művészóriással,
Ernst Fuchs-szal
(Ernst Fuchs Museum, Bécs)**

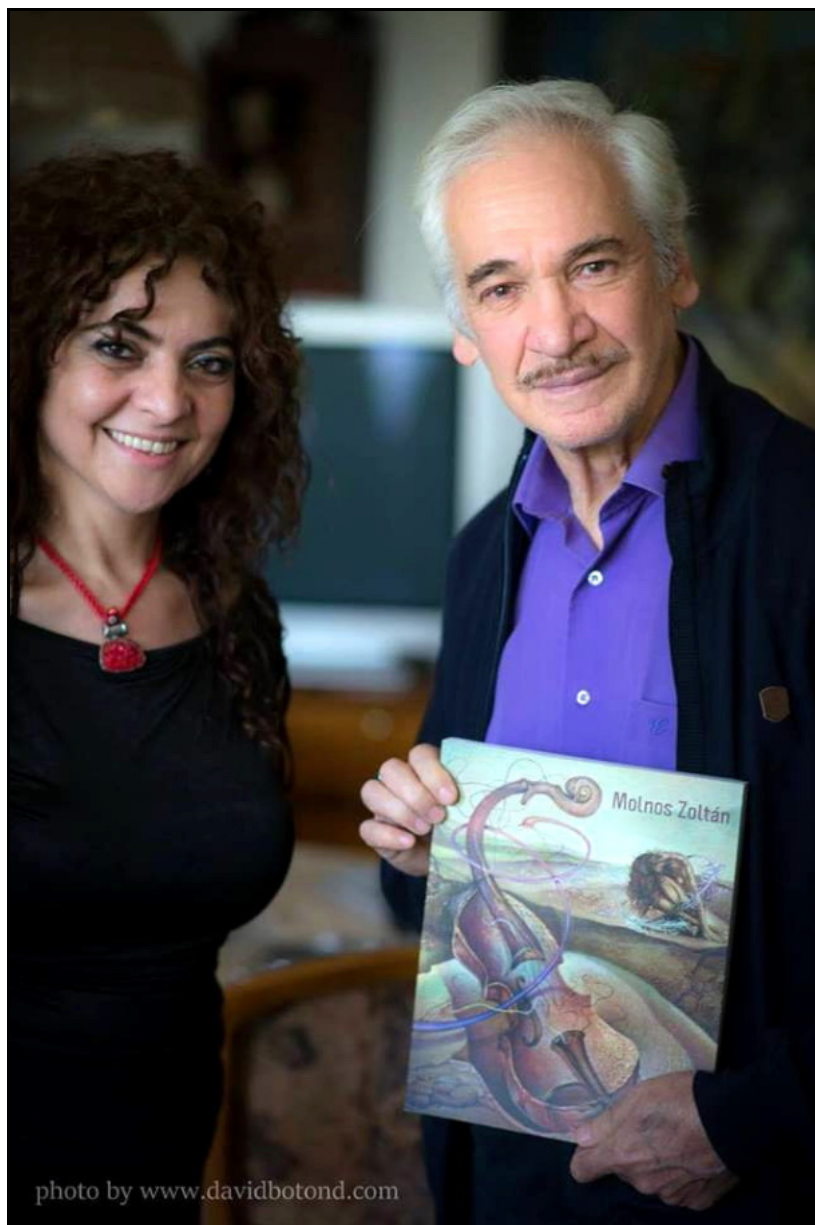
**Festményem, a Philip Rubinov Jacobson-portré mellett
az Ernst Fuchs Museumban
(Bécs, 2014)**

**Benedetto Fellin a Molnos-albummal,
jőmagam a Benedetto-albummal
(Phantastenmuseum, Bécs, 2014)**

Ida von Szigethy műtermében (Bécs, 2015)

Perihan Koca énekes és festőművész, valamint Erol Donec szürrealista festőművész a Molnos-albummal (Isztambul, 2014)

**Daniel Friedemann Fuchs műtermében (Bécs, 2015).
Balról jobbra: Dávid Botond fotóművész,
Daniel Friedemann Fuchs képzőművész és jómagam**

**Találkozásom a bécsi Phantastenmuseum alapítójával,
Gerhard Habarta művészettörténésszel
(Pálffy Galéria, Bécs, 2016)**

**Otto Rapp festőművésszel
(Arthoff Galéria, Orthoff, 2016)**

**Erich Peischl-lel, a Phantastenmuseum igazgatójával
és a híres kurátorral
(Pálffy Galéria, Bécs, 2016)**

**De Es Schwertberger
és Philip Rubinov Jacobson társaságában
(De Es Schwertberger műtermében, Bécs, 2016)**

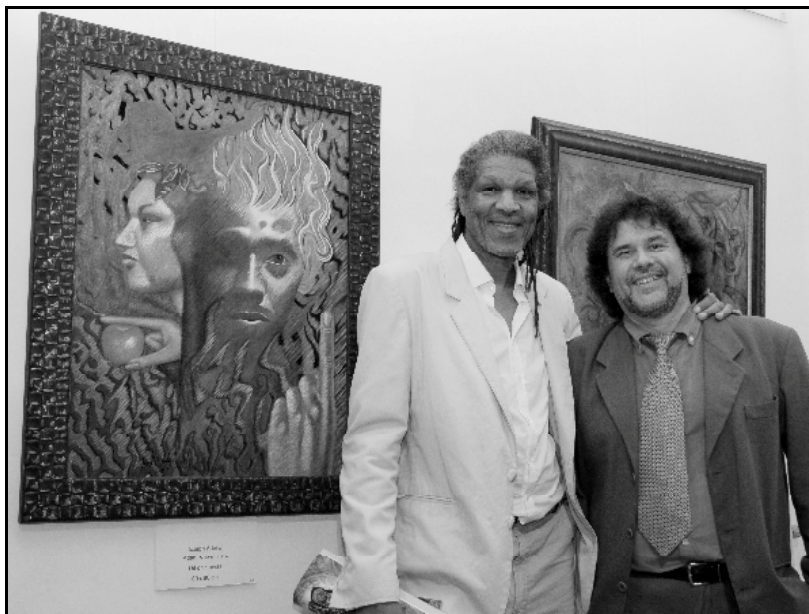
**Juergen Swart osztrák festőművésszel
(Arthoff Galéria, Orthoff, 2016)**

**Othmar Richard Halek osztrák festőművésszel
(Pálffy Galéria, Bécs, 2016)**

**Cornelia Hagen Fuchs és Stephanie Tihanyi
képzőművészek társaságában
(Gloggnitz, Ausztria, 2016)**

**Joseph Frederick Askew francia festőművésszel
(Gloggnitz, Ausztria, 2016)**

**„A LEGACY OF LIGHT” című kiállításon
világhírű szürrealista festőművészekkel
(Gloggnitz, Ausztria, 2016)**

**Műelemzés közben Philip Rubinov Jacobson
és Mantra Cora társaságában
(Gloggnitz, Ausztria, 2016)**

**Otto Rapp osztrák festőművésszel
a kiállításmegnyitó után
(Arthoff Galéria, Orthoff, 2016)**

**Az igazgató Erich Peischl és jómagam
a Phantastenmuseumban, az állandó kiállításon szereplő,
Ernst Fuchst ábrázoló festményemmel (Bécs, 2016)**

**De Es Schwertbergerrel és Mimi Stanevával
a gloggnitzi várkastélyban
(Ausztria, 2016)**

**Ernst Bruzek, a nagy osztrák mester művem reprotájával
(Phantastenmuseum, Bécs, 2016)**

Kiállításnyitó a Phantastenmuseumban.

Balról jobbra:

**Otto Rapp, Molnos Zoltán, Corinna Herden,
Sabina Nore, Peter Gric, Erich Peischl,
Ernst Bruzec, Kopjás Gabriella
(Bécs, 2017)**

**Szemadám György Munkácsy Mihály-díjas festőművésszel
(Székelyudvarhely, 2025)**

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ
A könyv szerkesztője: BEKE SÁNDOR
Korrektúra: Szabó Ildikó Beáta
Nyomdai előkészítés: Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
A szerkesztőség postacíme:
535600 Székelyudvarhely, Tamási Áron u. 87
E-mail: egondolat@yahoo.com

ISBN 978-606-534-132-6

www.erdelyigondolat.ro

